



## Skolväsendet

---

### Sammanfattning

Utbildningsutskottet behandlar i detta betänkande 175 motionsyrkanden om skolväsendet från den allmänna motionstiden 2014/15.

Motionerna handlar bl.a. om skolpolitik och skolreformer, trygghet och studiero, tioårig grundskola, betyg, samverkan mellan skolor, skolans värdegrund, nationella prov, huvudmannaskap, fristående skolor, val av skola, tillsyn, läraryrket, legitimation, fortbildning, skolledare, elevhälsan, idrott, vissa undervisningsämnen, lärande för hållbar utveckling, entreprenöriellt lärande, sex- och samlevnadsundervisning, arbetsmiljö, kränkande behandling och diskriminering, skolmat, skolbibliotek, digitalt lärande samt studie- och yrkesvägledning.

Utskottet föreslår med anledning av motionsyrkanden två tillkännagivanden till regeringen: dels att regeringen ska vidta åtgärder för att skolor ska kunna ge elever på gymnasiet och högstadiet ett skriftligt ordningsomdöme, dels att regeringen ska återkomma med förslag om en tioårig grundskola.

Utskottet avstyrker övriga motionsyrkanden och hänvisar i huvudsak till gällande rätt, aviserade och beslutade propositioner, planerade eller vidtagna åtgärder, pågående arbete och överenskommelsen om målstyrning och utvärdering i grundskolan.

I betänkandet finns 41 reservationer (S, M, SD, MP, C, V, FP och KD), 2 motivreservationer (V) samt ett särskilt yttrande (SD).

# Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut .....	4
Redogörelse för ärendet .....	12
Ärendet och dess beredning.....	12
Utskottets överväganden.....	13
Skolpolitik och skolreformer .....	13
Trygghet och studiero.....	20
Tioårig grundskola .....	22
Betyg .....	27
Samverkan mellan skolor .....	31
Skolans värdegrund .....	33
Nationella prov .....	37
Huvudmannaskap .....	41
Fristående skolor .....	45
Val av skola.....	52
Tillsyn .....	56
Läraryrket .....	62
Legitimation .....	66
Fortbildning.....	69
Skolledare.....	72
Elevhälsan .....	75
Idrott och fysisk aktivitet.....	79
Vissa undervisningsämnen .....	86
Lärande för hållbar utveckling .....	88
Entreprenöriellt lärande .....	92
Genuspedagogik samt sex- och samlevnadsundervisning .....	95
Arbetsmiljö.....	98
Kränkande behandling och diskriminering .....	99
Skolmat .....	103
Skolbibliotek .....	104
Digitalt lärande .....	106
Studie- och yrkesvägledning .....	109
Reservationer .....	113
1. Skolpolitik och skolreformer, punkt 1 (C).....	113
2. Trygghet och studiero, punkt 2 (SD) .....	114
3. Skriftligt ordningsomdöme, punkt 3 (S, MP, V) .....	114
4. Skriftligt ordningsomdöme, punkt 3 (SD).....	115
5. Tioårig grundskola, punkt 4 (S, MP, V).....	115
6. Betyg, punkt 5 (SD) .....	117
7. Betyg, punkt 5 – motiveringen (V).....	118
8. Samverkan mellan skolor, punkt 6 (SD) .....	118
9. Skolans värdegrund, punkt 7 (SD) .....	119
10. Huvudmannaskap, punkt 9 (SD) .....	120
11. Huvudmannaskap, punkt 9 (C).....	120
12. Huvudmannaskap, punkt 9 (V).....	121
13. Huvudmannaskap, punkt 9 (FP) .....	122
14. Fristående skolor, punkt 10 (M, C, FP, KD) .....	123
15. Fristående skolor, punkt 10 (SD).....	124
16. Fristående skolor, punkt 10 – motiveringen (V).....	125

17. Mottagande av elever, punkt 11 (SD).....	125
18. Mottagande av elever, punkt 11 (C) .....	126
19. Mottagande av elever, punkt 11 (V).....	126
20. Val av skola, punkt 12 (M, C, FP, KD) .....	127
21. Tillsyn, punkt 13 (C) .....	128
22. Karriäransättning m.m., punkt 14 (C) .....	129
23. Karriäransättning m.m., punkt 14 (KD) .....	129
24. Lärarkyrket, punkt 15 (M, C, FP, KD) .....	130
25. Fortbildning, punkt 17 (M).....	131
26. Fortbildning, punkt 17 (C).....	132
27. Utveckling av elevhälsan, punkt 19 (M, C, FP, KD).....	133
28. Elevhälsogaranti, punkt 20 (KD).....	133
29. Samverkan i elevhälsoarbetet, punkt 21 (M).....	134
30. Samverkan i elevhälsoarbetet, punkt 21 (C).....	135
31. Antal undervisningstimmar i idrott, punkt 23 (M, C, FP, KD).....	135
32. Fysisk aktivitet i skolan, punkt 24 (M).....	136
33. Fysisk aktivitet i skolan, punkt 24 (SD) .....	137
34. Fysisk aktivitet i skolan, punkt 24 (C).....	137
35. Lärande för hållbar utveckling, punkt 27 (M) .....	138
36. Lärande för hållbar utveckling, punkt 27 (SD).....	139
37. Uppföljning av lärande för hållbar utveckling, punkt 28 (M, C, FP, KD).....	139
38. Entreprenöriellt lärande, punkt 29 (C).....	140
39. Genuspedagogik, punkt 30 (SD) .....	141
40. Kränkande behandling och diskriminering, punkt 33 (FP).....	141
41. Skolmat, punkt 34 (SD).....	142
42. Skolbibliotek, punkt 35 (FP) .....	142
43. Digitalt lärande, punkt 36 (C).....	143
Särskilt yttrande .....	144
Skriftligt ordningsomdöme, punkt 3 (SD) .....	144
Förteckning över behandlade förslag .....	145
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15 .....	145

# Utskottets förslag till riksdagsbeslut

## 1. Skolpolitik och skolreformer

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1202 av Sofia Damm (KD),

2014/15:1418 av Olle Thorell m.fl. (S),

2014/15:1649 av Penilla Gunther (KD),

2014/15:1761 av Lars Hjalmered (M),

2014/15:1935 av Ingemar Nilsson och Eva Sonidsson (S),

2014/15:2045 av Johan Büser och Shadiye Heydari (S),

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 7 och

2014/15:2565 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 14.

*Reservation 1 (C)*

## 2. Trygghet och studiero

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1039 av Runar Filper (SD) och

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 6.

*Reservation 2 (SD)*

## 3. Skriftligt ordningsomdöme

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen ska vidta åtgärder för att skolor ska kunna ge elever på gymnasiet och högskolan ett skriftligt ordningsomdöme. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2837 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) och avslår motion

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 8.

*Reservation 3 (S, MP, V)*

*Reservation 4 (SD)*

## 4. Tioårig grundskola

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen ska återkomma med förslag om en tioårig grundskola. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 2,

2014/15:2836 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 1 och

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 15.

*Reservation 5 (S, MP, V)*

## 5. Betyg

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1699 av Andreas Carlson (KD),

2014/15:1918 av Krister Hammarbergh (M),

2014/15:2245 av Tina Ghasemi (M),  
2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 5 och 14 samt  
2014/15:2836 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 3.  
*Reservation 6 (SD)*  
*Reservation 7 (V) – motiveringen*

## 6. Samverkan mellan skolor

Riksdagen avslår motionerna  
2014/15:1781 av Eskil Erlandsson och Daniel Bäckström (C) och  
2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 9 och 10.  
*Reservation 8 (SD)*

## 7. Skolans värdegrund

Riksdagen avslår motionerna  
2014/15:283 av Edward Riedl (M),  
2014/15:1034 av Cassandra Sundin och Johan Nissinen (SD),  
2014/15:1731 av Arhe Hamednaca m.fl. (S),  
2014/15:2606 av Paula Bieler och David Lång (SD) yrkande 4,  
2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 22, 24, 25 och  
29 samt  
2014/15:2939 av Richard Jomshof m.fl. (SD).  
*Reservation 9 (SD)*

## 8. Nationella prov

Riksdagen avslår motionerna  
2014/15:1535 av Elisabeth Svantesson (M),  
2014/15:2006 av Andreas Carlson (KD),  
2014/15:2412 av Finn Bengtsson och Jessika Roswall (M),  
2014/15:2760 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkandena 1 och 2  
samt  
2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 37.

## 9. Huvudmannaskap

Riksdagen avslår motionerna  
2014/15:138 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2,  
2014/15:1830 av Jan Björklund m.fl. (FP),  
2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 5 och  
2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1.  
*Reservation 10 (SD)*  
*Reservation 11 (C)*  
*Reservation 12 (V)*  
*Reservation 13 (FP)*

## 10. Fristående skolor

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:23 av Nina Lundström (FP) yrkande 4,  
 2014/15:158 av Sotiris Delis (M),  
 2014/15:2838 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkandena 2–6,  
 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkandena 27–29,  
 2014/15:2874 av Fredrik Schulte (M) yrkandena 6 och 7,  
 2014/15:2943 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 1 och 4,  
 2014/15:2950 av Robert Stenkvist m.fl. (SD) och  
 2014/15:2997 av Richard Jomshof m.fl. (SD).

*Reservation 14 (M, C, FP, KD)*

*Reservation 15 (SD)*

*Reservation 16 (V) – motiveringen*

## 11. Mottagande av elever

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:138 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1,  
 2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkandena 4 och 6,  
 2014/15:2874 av Fredrik Schulte (M) yrkande 5 och  
 2014/15:2943 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 2.

*Reservation 17 (SD)*

*Reservation 18 (C)*

*Reservation 19 (V)*

## 12. Val av skola

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:2838 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkandena 1 och 7  
 samt  
 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkandena 26 och  
 30.

*Reservation 20 (M, C, FP, KD)*

## 13. Tillsyn

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:379 av Hanif Bali (M) yrkandena 1–3,  
 2014/15:588 av Helena Bouveng (M),  
 2014/15:892 av Christian Holm (M) yrkande 1,  
 2014/15:1921 av Krister Hammarbergh (M) och  
 2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkandena 8 och 11.

*Reservation 21 (C)*

## 14. Karriäranställning m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:856 av Annika Eclund (KD),  
 2014/15:1906 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 1 och  
 2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 9.

*Reservation 22 (C)*

*Reservation 23 (KD)***15. Läraryrket**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:196 av Roger Haddad (FP),

2014/15:198 av Roger Haddad (FP),

2014/15:892 av Christian Holm (M) yrkande 3,

2014/15:1118 av Stefan Jakobsson och Christina Thuring (SD),

2014/15:1122 av Stefan Jakobsson (SD),

2014/15:1920 av Krister Hammarbergh (M),

2014/15:2487 av Mikael Jansson och David Lång (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkandena 34, 38 och 39.

*Reservation 24 (M, C, FP, KD)*

**16. Legitimation**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:35 av Robert Stenkvist (SD),

2014/15:1120 av Richard Jomshof m.fl. (SD),

2014/15:1203 av Sofia Damm (KD) yrkande 2 och

2014/15:1692 av Cecilie Tenfjord-Toftby (M).

**17. Fortbildning**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:33 av Robert Stenkvist (SD),

2014/15:380 av Hanif Bali (M) yrkande 3,

2014/15:891 av Olof Lavesson (M),

2014/15:893 av Christian Holm (M),

2014/15:2181 av Hannah Bergstedt m.fl. (S),

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 10,

2014/15:2474 av Eva Lohman (M) och

2014/15:2858 av Carina Ohlsson (S).

*Reservation 25 (M)*

*Reservation 26 (C)*

**18. Skolledare**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:587 av Helena Bouveng (M),

2014/15:1124 av Stefan Jakobsson (SD),

2014/15:1300 av Johnny Skalin (SD) och

2014/15:2550 av Krister Hammarbergh (M).

**19. Utveckling av elevhälsan**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1412 av Anna Wallén m.fl. (S),  
 2014/15:2380 av Saila Quicklund (M) och  
 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 32.  
*Reservation 27 (M, C, FP, KD)*

## 20. Elevhälsogaranti

Riksdagen avslår motionerna  
 2014/15:1865 av Penilla Gunther (KD),  
 2014/15:1910 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 6 och  
 2014/15:2247 av Tina Ghasemi (M).  
*Reservation 28 (KD)*

## 21. Samverkan i elevhälsoarbetet

Riksdagen avslår motionerna  
 2014/15:1179 av Jennie Nilsson (S),  
 2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 13 och  
 2014/15:2664 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 22.  
*Reservation 29 (M)*  
*Reservation 30 (C)*

## 22. Ansvar för skolhälsovården

Riksdagen avslår motion  
 2014/15:773 av Bengt Eliasson (FP).

## 23. Antal undervisningstimmar i idrott

Riksdagen avslår motionerna  
 2014/15:119 av Jenny Petersson (M),  
 2014/15:147 av Jenny Petersson (M),  
 2014/15:270 av Anders Hansson (M),  
 2014/15:1493 av Gunilla Nordgren (M),  
 2014/15:1906 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 4,  
 2014/15:2758 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) och  
 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 17.  
*Reservation 31 (M, C, FP, KD)*

## 24. Fysisk aktivitet i skolan

Riksdagen avslår motionerna  
 2014/15:291 av Jessika Roswall (M),  
 2014/15:1368 av Jan Lindholm (MP),  
 2014/15:1479 av Margareta Cederfelt och Maria Plass (M),  
 2014/15:1841 av Johan Forssell (M),  
 2014/15:1845 av Johan Forssell (M),  
 2014/15:2271 av Amir Adan och Saila Quicklund (M),  
 2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 12,  
 2014/15:2664 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 21 och



2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 21.

*Reservation 32 (M)*

*Reservation 33 (SD)*

*Reservation 34 (C)*

## **25. Idrott i skolan för barn med funktionsnedsättning**

Riksdagen avslår motion

2014/15:586 av Helena Bouveng (M).

## **26. Vissa undervisningsämnen**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:107 av Edward Riedl (M),

2014/15:380 av Hanif Bali (M) yrkande 1,

2014/15:1033 av Johan Nissinen och Cassandra Sundin (SD),

2014/15:1701 av Andreas Carlson (KD),

2014/15:1705 av Jessika Roswall (M) och

2014/15:2860 av Carina Ohlsson (S).

## **27. Lärande för hållbar utveckling**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:442 av Sanne Eriksson (S),

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 26 och

2014/15:2978 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 1.

*Reservation 35 (M)*

*Reservation 36 (SD)*

## **28. Uppföljning av lärande för hållbar utveckling**

Riksdagen avslår motion

2014/15:1325 av Betty Malmberg (M).

*Reservation 37 (M, C, FP, KD)*

## **29. Entreprenöriellt lärande**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:156 av Jenny Petersson (M),

2014/15:378 av Hanif Bali (M) yrkande 1,

2014/15:1784 av Lars Hjalmered (M),

2014/15:2011 av Christian Holm (M),

2014/15:2381 av Saila Quicklund (M) och

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 14.

*Reservation 38 (C)*

## **30. Genuspedagogik**

Riksdagen avslår motion

2014/15:2925 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 1.

*Reservation 39 (SD)*

**31. Sex- och samlevnadsundervisning**

Riksdagen avslår motion

2014/15:2668 av Julia Kronlid och Paula Bieler (SD) yrkandena 1 och 3.

**32. Arbetsmiljö**

Riksdagen avslår motion

2014/15:1975 av Jan Lindholm (MP) yrkande 4.

**33. Kränkande behandling och diskriminering**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:177 av Johanna Jönsson (C),

2014/15:438 av Hans Hoff (S),

2014/15:894 av Christian Holm (M) yrkandena 1 och 2,

2014/15:1301 av Johnny Skalin (SD),

2014/15:1468 av Margareta Cederfelt och Lars-Arne Staxäng (M),

2014/15:2313 av Sofia Damm (KD) yrkande 1 och

2014/15:2316 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 3.

*Reservation 40 (FP)*

**34. Skolmat**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1846 av Johan Forssell (M),

2014/15:2002 av Edward Riedl (M) och

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 28.

*Reservation 41 (SD)*

**35. Skolbibliotek**

Riksdagen avslår motion

2014/15:1720 av Christer Nylander m.fl. (FP).

*Reservation 42 (FP)*

**36. Digitalt lärande**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:380 av Hanif Bali (M) yrkande 2,

2014/15:582 av Helena Bouveng (M),

2014/15:1749 av Patrik Lundqvist (S),

2014/15:2145 av Monica Green (S) och

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 1.

*Reservation 43 (C)*

**37. Studie- och yrkesvägledning**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:263 av Anders Hansson (M),

2014/15:591 av Helena Bouveng (M),

2014/15:1229 av Sten Bergheden (M) yrkande 2,  
2014/15:1703 av Andreas Carlson (KD) och  
2014/15:2653 av Pia Nilsson m.fl. (S).

Stockholm den 23 april 2015

På utbildningsutskottets vägnar

*Lena Hallengren*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lena Hallengren (S), Christer Nylander (FP), Camilla Waltersson Grönvall (M), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Stefan Jakobsson (SD), Michael Svensson (M), Håkan Bergman (S), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Jabar Amin (MP), Erik Bengtzboe (M), Gunilla Svantorp (S), Daniel Riazat (V), Annika Eclund (KD), Lena Emilsson (S), Maria Stockhaus (M) och Robert Stenkvist (SD).

# Redogörelse för ärendet

## Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utbildningsutskottet 175 motionsyrkanden om skolväsendet från allmänna motionstiden 2014/15. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1.

Utbildningsutskottet informerades den 10 februari 2015 av generaldirektör Anna Ekström, Skolverket, om bl.a. Matematiklyftet och av Ann-Marie Begler m.fl., Grundskoleutredningen (U 2014:05), om direktiven angående tioårig grundskola. Utskottet informerades den 19 mars 2015 av Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) om rapporten Decentralisering, skolval och fristående skolor: resultat och likvärdighet i svensk skola. Vidare informerades utskottet den 24 mars 2015 om förskoleklassen av generaldirektör Anna Ekström och enhetschef Ulrika Lundqvist, båda Skolverket, och av utbildningsminister Gustav Fridolin. Utskottet höll den 7 april 2015 en öppen utfrågning om idrott och hälsa i skolan.

## Bakgrund

Skolväsendet omfattar enligt skollagen (2010:800) skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare. I skolväsendet ingår också fritidshem. Utbildning inom skolväsendet anordnas av det allmänna och av enskilda. Regelverket är så långt det är möjligt gemensamt för alla skolformer och huvudmän. I det här betänkandet behandlas främst skolformsövergripande och viktiga principiella frågor. Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2014/15 som rör specifika skolformer i egna betänkanden: betänkande 2014/15:UbU8 om förskolan, 2014/15:UbU9 om grundskolan och fritidshemmet, betänkande 2014/15:UbU10 om gymnasieskolan och 2014/15:UbU12 om vuxenutbildningen.

# Utskottets överväganden

## Skolpolitik och skolreformer

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. tilläggsbelopp, projektmedel för utveckling av skolan, styrning av resurser till skolan, skolforskning och distansundervisning.

Jämför reservation 1 (C).

### Motionerna

#### *Styrning av skolans resurser*

I motion 2014/15:1202 av Sofia Damm (KD) begär motionären en översyn av tillämpningen av reglerna om tilläggsbelopp i kommunerna. Motionären hänvisar till den förra alliansregeringens förslag om att skollagen ska tydliggöras så att det framgår att tilläggsbeloppet syftar till att barn med inlärningssvårigheter får förutsättningar att nå målen för utbildningen och att fullgöra sin skolgång. Motionären anser att det behövs en övergångslösning så att barn i behov av särskilt stöd ska få tillgång till de resurser de behöver och också har rätt till.

I motion 2014/15:1649 av Penilla Gunther (KD) anser motionären att man ska utreda möjligheten till en mer jämlik fördelning av projektmedel för utveckling av skolan lokalt. Motionären framför att det oftast är stora kommuner som ansöker om sådana projektmedel och att övriga kommuner eller huvudmän upplever att de är för små för att kunna orka driva ett tillfälligt projekt. Detta gör att de områden som kanske är i störst behov av utveckling halkar efter ytterligare.

Motion 2014/15:1418 av Olle Thorell m.fl. (S) behandlar frågan om behovet av minskade elevgrupper i skolan. Motionärerna anser att det behöver anställas fler speciallärare och specialpedagoger för att därmed öka jämlikheten i skolan. Resurser måste enligt motionärerna styras till de skolor som har svårast förutsättningar.

Enligt motion 2014/15:1935 av Ingemar Nilsson och Eva Sonidsson (båda S) är det nödvändigt att skolan tillförs mer resurser av staten för att fler elever ska nå målen i grundskolan och viktigt att skolan har en helhetsbild när man söker lösningar för varje enskild elev.

Motion 2014/15:1761 av Lars Hjalmered (M) behandlar frågan om att fortsätta reformera den svenska skolan. Enligt motionären är en bra skola en förutsättning för att alla människor ska få en bra start i livet och en chans att utveckla sina förmågor. För att nå dit måste reformeringen av skolan fortsätta.

### *Skolforskning*

I motion 2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 7 begärs att Skolverket ska få ett tydligare uppdrag att arbeta för att skolutveckling ska bygga på forskning och beprövad erfarenhet. Motionären anser att det är viktigt att det genomförs forskning kring skola och lärande av både forskare med koppling till läraryrket och andra forskardiscipliner. Enligt motionären måste man för att nå högre kunskapsresultat prioritera det som gör skillnad och har stöd i forskning och beprövad erfarenhet.

Motion 2014/15:2045 av Johan Büser och Shadiye Heydari (båda S) behandlar behovet av att tillsätta en nationell skolkommision med framstående forskare och företrädare för professionen och arbetslivet. Skolkommisionen bör enligt motionärerna föra en dialog med bl. a. lärare och elever.

### *Distansundervisning*

I partimotion 2014/15:2565 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 14 framhåller motionärerna att man ska säkra kvaliteten på undervisningen i hela vårt land. Motionärerna vill underlätta för distansundervisning och uttalar att ett digitalt lärande ökar möjligheterna till distansutbildning och bidrar till att utbildning blir tillgängligt i hela landet. Om behöriga lärare saknas i en skola kan en lärare från en annan skola genomföra undervisningen med hjälp av modern teknik.

## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Resurser efter behov*

#### **Gällande rätt**

I 1 kap. 9 § skollagen (2010:800) anges att utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas. Begreppet ”likvärdig” innebär inte att utbildningen ska vara likformig i betydelsen likadan utan att kvaliteten i verksamheten ska vara så hög att de fastställda målen kan uppnås oavsett var i landet verksamheten bedrivs. Hur verksamheten ska utformas för att nå de fastställda målen kan variera beroende på lokala behov och förutsättningar. (Se prop. 2009/10:165 s. 638.)

Principen om rätten till likvärdig utbildning kommer även till uttryck i 1 kap. 4 § andra stycket skollagen. Där anges att det i utbildningen ska tas hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I förarbetena till paragrafen anges att avsikten med dessa formuleringar är att uppmärksamma det ansvar huvudmännen och professionen har för att vid resursfördelning, organisation och val av metoder

och arbetssätt anpassa verksamheten till barns och elevers skilda förutsättningar och behov (se prop. 2009/10:165 s. 221 f).

Även i läroplanerna uttrycks att kravet på likvärdighet i utbildningen innebär att resurser ska fördelas efter barns och elevers olika förutsättningar och behov. I bl.a. läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet anges att en likvärdig utbildning inte innebär att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika samt att hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov (SKOLFS 2010:37, Lgr 11).

Huvudmannens ansvar för utbildningen framgår av 2 kap. 8 § skollagen, där det sägs att huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

Skollagen förtydligades den 1 juli 2014 med att kommunerna ska fördela resurser till utbildning efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 8 a §). Att resurserna viktas och fördelas utifrån dessa grunder är enligt vad regeringen uttalade i förarbetena till paragraferna ett mycket viktigt instrument för att kunna uppnå likvärdighet i utbildningen och en viktig förutsättning för att eleverna ska nå utbildningens mål (se prop. 2013/14:148 s. 19). En sådan åtgärd innebär enligt regeringen varken någon utökning av kommunernas skyldigheter eller något steg mot en ändrad ansvarsfördelning. Det förtydligades också att rektorn och förskolechefen har ansvar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 10 §). Detta motiverades av regeringen med att ett sådant förtydligande innebär att regleringen blir heltäckande och på ett tydligt sätt uttrycker skolans kompensatoriska uppdrag.

### *Bidrag till enskilda huvudmän*

#### **Gällande rätt**

I skollagen finns det övergripande regler om de bidrag som en hemkommun ska lämna till en enskild huvudman för varje elev vid en förskoleenhet eller skolenhet för bl.a. grundskolan, fritidshemmet och gymnasieskolan. Bidraget till enskilda huvudmän lämnas i första hand i form av ett grundbelopp och vissa fall som ett tilläggsbelopp (se t.ex. 10 kap. 37–39 §§ skollagen). Grundbeloppet ska bestämmas på samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till den egna grundskolan och ska ge ersättning för undervisning, lärverktyg, elevhälsa, måltider, administration, mervärdesskatt och lokalkostnader. Tilläggsbeloppet lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning. Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen. I skolförordningen (2011:185) och

gymnasieförordningen (2010:2039) finns mer preciserade regler om bidrag till fristående huvudmän.

Med tilläggsbelopp avses enligt 14 kap. 8 § skolförordningen bl.a. ersättning för assistenthjälp samt anpassning av lokaler eller andra extraordinära stödåtgärder som inte har anknytning till den vanliga undervisningen. Högsta förvaltningsdomstolen uttalade i ett avgörande den 7 juni 2012 att en förutsättning för att tilläggsbelopp ska kunna lämnas är att eleven har ett omfattande behov av särskilt stöd som inte är förknippat med undervisningssituationen (se HDF 2012 ref. 46).

### **Bakgrund**

I promemorian Vissa skollagsfrågor – Del 2 (U2014/5176/S) från Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) den 2 september 2014 föreslås att det ska förtydligas i skollagen att tilläggsbelopp för särskilt stöd ska vara individuellt utformat utifrån barnets eller elevens behov. Tilläggsbeloppet ska syfta till att eleven får förutsättningar att nå målen för utbildningen. För förskolan ska tilläggsbeloppet syfta till att målen för utbildningen nås. Det föreslås också att det i skolförordningen och i gymnasieförordningen ska anges att med tilläggsbelopp för särskilt stöd avses, utöver ersättning för extraordinära stödåtgärder som inte har anknytning till den vanliga undervisningen, också ersättning för sådana extraordinära stödåtgärder som riktas till barn och elever med stora inlärningssvårigheter. I promemorian framgår att det genom de föreslagna ändringarna bör stå klart för var och en att det är tillräckligt att åtgärderna krävs för att eleven ska kunna fullgöra sin skolgång. Promemorian har remissbehandlats. Frågan bereds av Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Riksrevisionen redovisar i sin rapport Specialdestinerade statsbidrag – Ett sätt att styra mot en mer likvärdig skola? (RiR 2014:25) en granskning av om fyra specialdestinerade statsbidrag på skolområdet bidrar till det övergripande målet om likvärdighet för eleverna eller inte. De bidrag som ingår i granskningen är Lärarlyftet II, Matematiklyftet, Karriärsteg och Arbetsplatsförlagt lärande. Riksrevisionens övergripande slutsats är att systemet med specialdestinerade statsbidrag på skolområdet inte fungerar tillräckligt effektivt och inte i tillräckligt hög grad bidrar till en likvärdig utbildning för eleverna. Såsom de granskade bidragen är utformade gynnar de inte ett deltagande av de huvudmän och skolor som relativt sett bäst behöver insatserna med utgångspunkt i kunskapsresultaten. Riksrevisionens analys vid jämförelser som innefattar dels resultat på olika betygsnivåer, dels de olika bidragen, visar att skolor som har låga kunskapsresultat i årskurs 9 generellt tar emot statliga bidrag i mindre utsträckning än skolor med höga kunskapsresultat. Riksrevisionens rekommendation till regeringen är bl.a. att regeringen bör överväga om de specialdestinerade statsbidragen ska utformas och riktas till de skolor och huvudmän som är i större behov av statliga bidrag.

Regeringen beslutade den 9 april 2015 att överlämna en skrivelse till riksdagen med anledning av granskningsrapporten (skr. 2014/15:106). Regeringen uttalar att den avser att i dialog med huvudmännen verka för att



staten i ökad utsträckning fördelar medel efter bl.a. socioekonomiska parametrar, vilket behöver ske med beaktande av eventuella förändringar i det kommunala utjämningssystemet, och instämmer i Riksrevisionens rekommendation att förordningar som reglerar statsbidrag bör utformas så att de inte missgynnar huvudmän med små administrativa och ekonomiska resurser.

### *Forskning om skolan*

#### **Gällande rätt**

Enligt 1 kap. 5 § skollagen (2010:800) ska utbildningen vila på vetenskaplig grund och erfarenhet. I förarbetena till skollagen framgår att de nationella styrdokumenterna ger läraren utrymme att välja innehåll och metoder för att nå målen och att detta kräver ett vetenskapligt förhållningssätt genom att kritiskt granska, att pröva och att sätta enskilda faktakunskaper i ett sammanhang. Arbetet i skolan med att välja innehåll och metod och att värdera resultatet ska därför präglas av ett vetenskapligt förhållningssätt och kunskaper som grundar sig på relevant forskning och beprövad erfarenhet (se prop. 2009/10:165 s. 223 f).

Skolverket ska stödja kommuner och andra huvudmän i deras utbildningsverksamhet och andra pedagogiska verksamheter samt bidra till att förbättra deras förutsättningar att arbeta med utveckling av verksamheten för ökad måluppfyllelse genom att bl.a. sammanställa och sprida kunskap om resultat av forskning och svara för andra nationella utvecklingsinsatser inom prioriterade områden (se 4 § förordningen [2011:555] med instruktion för Statens skolverk). Skolverket uppger på sin webbplats att myndigheten har som mål att öka kunskapen om forskning hos rektorer och lärare, så att de kan dra nytta av och använda forskningsresultaten i praktiken. Skolverket samarbetar med olika universitet och högskolor där forskningen bedrivs.

#### **Bakgrund**

Den förra regeringen tillsatte i mars 2014 ett utbildningsvetenskapligt råd (se pressmeddelande den 28 mars 2014 från Utbildningsdepartementet). Syftet är att regeringen ska kunna samråda med rådet i skolfrågor. Rådet består av forskare från olika vetenskapliga discipliner med anknytning till skolan.

Regeringen meddelade den 9 april 2015 att en skolkommission ska lämna förslag som syftar till höjda kunskapsresultat, förbättrad kvalitet i undervisningen och en ökad likvärdighet i skolan (se pressmeddelande den 9 april 2015, Utbildningsdepartementet och dir. 2015:35). Förslagen ska bl.a. utgå från OECD:s slutgiltiga rekommendationer från den tematiska granskningen av svensk skola och ska fokusera på förskoleklassen, grundskolan och gymnasieskolan. Kommissionen ska lämna förslag till nationella målsättningar och en långsiktig plan med utvecklingsområden samt redovisa en tidsplan för sitt fortsatta arbete senast den 11 januari 2016. Uppdraget ska slutredovisas senast den 13 januari 2017.

Den nya myndigheten Skolforskningsinstitutet inledde sin verksamhet den 1 januari 2015. Skolforskningsinstitutet har enligt sin instruktion som uppgift att bidra till att de verksamma inom skolväsendet ges goda förutsättningar att planera, genomföra och utvärdera undervisningen med stöd av vetenskapligt underbyggda metoder och arbetssätt (se förordning (2014:1578) med instruktion för Skolforskningsinstitutet). Myndigheten ska enligt instruktionen även bidra till goda förutsättningar för barns och elevers utveckling och lärande och till förbättrade kunskapsresultat för elever. Skolforskningsinstitutet ska även bl.a. validera forskningsresultat inom området med avseende på kvalitet och relevans, systematiskt sammanställa forskningsresultat med god vetenskaplig kvalitet och presentera resultaten på ett sätt som är användbart för de verksamma inom skolväsendet samt sprida forskningsresultaten och göra dem tillgängliga för de verksamma inom skolväsendet. Myndigheten befinner sig för närvarande i en uppbyggnadsfas.

### *Distansundervisning*

I betänkandet Utbildning för elever i samhällsvård och fjärr- och distansundervisning (SOU 2012:76) föreslås en uppdelning mellan fjärrundervisning och distansundervisning. Fjärrundervisning utmärks enligt utredningen av att eleverna är i skolans lokaler tillsammans med en handledare medan den undervisande läraren – fjärrläraren – samtidigt befinner sig någon annanstans. Distansundervisning innebär enligt utredningen, till skillnad från fjärrundervisning, att läraren inte undervisar eleverna i realtid. I stället ges undervisning genom en digital lärplattform där eleverna själva bestämmer när och var de ska utföra sitt skolarbete.

Regeringens proposition 2014/15:44 Möjligheter till fjärrundervisning behandlar inte frågan om distansundervisning, men regeringen aviserar i propositionen att den avser att återkomma till riksdagen med förslag om distansundervisning.

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet kan inledningsvis konstatera att kommunerna har det övergripande ansvaret för att fördela resurser till utbildningen inom skolväsendet, dels till sina egna skolenheter, dels till andra huvudmän enligt de bestämmelser som reglerar bidrag från hemkommunen genom grundbelopp och i vissa fall tilläggsbelopp.

Utskottet är medvetet om att skillnaderna i kunskapsresultat mellan skolor har ökat, vilket bl.a. konstateras av Skolverket, och vill därför framhålla att enligt skollagen har alla elever rätt till en likvärdig utbildning som ska ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Utskottet vill även upplysa om att skollagen förtydligades den 1 juli 2014 med att kommunerna ska fördela resurser till utbildning efter barnens olika förutsättningar och behov. Att resursfördelningen utgår från dessa grunder är enligt utskottet en viktig del för att nå likvärdighet i utbildningen.

För att alla elever ska ha möjlighet att nå kunskapskraven krävs enligt utskottet att alla elever får den tid de behöver med sina lärare, att undervisningen anpassas till elevens förutsättningar och behov och att stöd sätts in så fort det behövs. Utskottet vill därför lyfta fram att det är regeringens tydliga ambition att vända utvecklingen och öka likvärdigheten i skolsystemet så att varje elev kan nå sin fulla potential. Hela regeringens samlade utbildningspolitik syftar till att ge alla elever en likvärdig utbildning. Regeringen investerar i att de som är i behov av stöd ska få det redan i de tidigare årskurserna. Regeringens lågstadielöfte innehåller bl.a. investeringar i förskolan och i att förstärka specialpedagogiken. Som en del av regeringens lågstadielöfte aviserar regeringen även att den vill införa en läsa-skriva-räkna-garanti. Utskottet vill även lyfta fram att regeringen har tagit initiativ till en nationell samlings för lärarkyrket för att öka attraktiviteten i lärarkyrket genom exempelvis höjda lärarlöner och avsätter 2 miljarder kronor till fler lärare i lågstadiet. (Se prop. 2014/15:99, prop. 2014/15:100 och avsnittet nedan om lärarkyrket). Utskottet vill framhålla att regeringens prioriteringar för att elever ska få stöd i tid, höja attraktiviteten i lärarkyrket och öka jämlikheten i skolsystemet har starkt stöd i skolforskningen.

När det gäller frågan om skolutveckling genom forskning om skolan vill utskottet särskilt upplysa om regleringen i skollagen om att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och erfarenhet. Utskottet vill även framhålla att Skolverket bevakar forskning inom flera områden med målet att öka kunskapen om forskning hos rektorer och lärare. Regeringen har också vidtagit åtgärder för att utveckla skolans sätt att arbeta i syfte att ge eleverna förutsättningar att nå goda resultat. Den nya myndigheten Skolforskningsinstitutet med uppdraget att systematiskt väga samman och sprida forskningsresultat om vetenskapligt underbyggda och effektiva metoder och arbetssätt i skola och förskola inledde sin verksamhet den 1 januari 2015. Som ett led i arbetet att utveckla skolans arbete har regeringen även tillsatt en skolkommision som bör kunna lägga fram väl underbyggda förslag om bl.a. metodutveckling, klassrumsnära forskning och likvärdighet i skolsystemet.

När det gäller frågan om skillnaderna mellan olika huvudmän och skolor att ta emot statsbidrag avvaktar utskottet riksdagens behandling av regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens granskningsrapport om specialdestinerade statsbidrag för en mer likvärdig skola. När det sedan gäller frågan om distansundervisning avvaktar utskottet regeringens kommande förslag.

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2014/15:1202 (KD), 2014/15:1418 (S), 2014/15:1649 (KD), 2014/15:1761 (M), 2014/15:1935 (S), 2014/15:2045 (S), 2014/15:2457 (C) yrkande 7 och 2014/15:2565 (C) yrkande 14.

## Trygghet och studiero

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. ordningsomdömen från första klass och jourkolor.

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen ska vidta åtgärder för att skolor ska kunna ge elever på gymnasiet och högstadiet ett skriftligt ordningsomdöme.

Jämför reservationerna 2 (SD), 3 (S, MP, V), 4 (SD) och särskilt yttrande (SD).

### Motionerna

I kommittémotion 2014/15:2837 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) framför motionärerna att skolor ska kunna ge elever på gymnasiet och högstadiet ett skriftligt ordningsomdöme. Ordningsomdömet ska enligt motionärerna inte ingå i slutbetyget. Motionärerna hänvisar till att enligt PISA 2012 är sen ankomst vanligast i Sverige och enligt Talis 2013 har den svenska skolan den högsta andelen ogiltig frånvaro. Motionärerna hänvisar vidare till utredningen om ordning och reda i skolan.

I kommittémotion 2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 6 begärs att regeringen skyndsamt ska utreda hur ett system med s.k. jourkolor ska kunna införas i samtliga svenska kommuner. Till en sådan skola ska den som inte fungerar i den normala skolsituationen kunna flyttas med omedelbar verkan. Dessa åtgärder syftar enligt motionärerna till att den som mobbar ska få hjälp att komma ut ur sitt destruktiva beteende och att övriga elever ska ges en rimlig möjlighet till en trygg och lugn tillvaro med studiero i skolan.

I yrkande 8 begär motionärerna att det ska införas skriftliga ordningsomdömen från första klass för att betona vikten av en skola som genomsyras av ordning och reda.

I motion 2014/15:1039 av Runar Filper (SD) anser motionären att skollagen ska ändras så att skolledningen får rätt att stoppa elever från att ta med sig mobiltelefoner in på lektionerna.

### Bakgrund och gällande rätt

#### *Trygghet och studiero*

I 1985 års skollag infördes en bestämmelse om att rektorer och lärare får ta ifrån en elev ett föremål om det används på ett störande sätt i skolverksamheten eller om det kan utgöra en fara för säkerheten i denna, och en bestämmelse som gjorde det möjligt att flytta en elev till en annan skola om detta var nödvändigt med hänsyn till övriga elevers rätt till trygghet och studiero (prop.

2006/07:69, bet. 2006/07:UbU13, rskr. 2006/07:183). Dessa regler fördes oförändrade över till den nya skollagen (2010:800) och kompletterades med ytterligare bestämmelser i ett eget kapitel om trygghet och studiero (5 kap.).

Enligt 2010 års skollag ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero (5 kap. 3 §). Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet (5 kap. 5 §). De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Rektorn beslutar om ordningsregler. Rektorn eller en lärare får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande (5 kap. 6 §). Det får beslutas om utvisning, kvarsittning, tillfällig omplacering, tillfällig placering vid en annan skolenhet, avstängning och omhändertagande av föremål (5 kap. 7–23 §§). En sådan åtgärd får endast vidtas om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.

Regeringen tillsatte den 25 februari 2014 en utredning med uppdrag att utvärdera och lämna förslag till ytterligare åtgärder som rör skolornas arbete med elevernas trygghet och studiero (U 2014:B). Regeringens utredare om trygghet och studiero i skolan presenterade den 9 september 2014 sina ställningstaganden om mer ordning och reda i skolan. Utredningen har inte remissbehandlats.

Riksdagen har ställt sig bakom och beslutat om utbildningsutskottets förslag om att avsätta 20 miljoner kronor för 2015 för att Skolverket ska kunna arbeta med att främja en trygg skolmiljö, bättre ordning och studiero (prop. 2014/15:1, bet. 2014/15:UbU1, rskr. 2014/15:90). Regeringen anser dock inte att denna satsning bör prioriteras men framhåller att liknande insatser kan komma att göras inom ramen för nationella skolutvecklingsprogram som enligt regeringen bör genomföras för att ge alla huvudmän och skolor möjlighet att utvecklas (se prop. 2014/15:99 s 106 och 108).

### *Åtgärder mot kränkande behandling*

Skollagen föreskriver att lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten har en skyldighet att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn (6 kap. 10 §). En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Dessa regler ska tillämpas på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på sätt som avses i diskrimineringslagen.

## Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är angeläget att skolan är en trygg miljö för eleverna. En trygg skolmiljö och studiero har enligt utskottets mening en stor betydelse för elevernas möjligheter till en god kunskapsinhämtning. Utskottet vill därför framhålla att den reglering som nu gäller om elevernas trygghet och studiero ger lärare eller rektorer goda möjligheter att besluta om olika disciplinära åtgärder, exempelvis att visa ut elever från undervisningslokalen vid olämpligt uppförande eller omhändertar föremål som är störande för undervisningen. Utskottet vill dessutom framhålla att rektorer enligt den aktuella lagstiftningen även har möjligheter att tillfälligt omplacera elever eller stänga av elever helt eller delvis från undervisningen under en begränsad tid. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2014/15:1039 (SD) och 2014/15:2744 (SD) yrkande 6.

När det gäller frågan om ordningsomdöme vill utskottet anföra följande. Enligt PISA 2012 är Sverige det land där sen ankomst är vanligast, och enligt Talis 2013 har den svenska skolan högst andel ogiltig frånvaro. I undersökningen Attityder till skolan 2012 (Rapport 390, 2013) som Skolverket har genomfört uppger mer än var tionde elev i grundskolans årskurs 7–9 och i gymnasieskolan att han eller hon har arbetsro vid endast några få eller nästan inga lektioner. Nästan var tredje elev uppger att de känner sig störda i sitt arbete av andra elever på de flesta eller alla lektioner. Med anledning av detta tillsatte alliansregeringen en utredning för att analysera vad som behöver göras ytterligare för att skapa mer ordning och reda i klassrummen. Utskottet föreslår att riksdagen ska ge regeringen till känna att regeringen ska vidta åtgärder för att skolor ska kunna ge elever på gymnasiet och högstadiet ett skriftligt ordningsomdöme. Ordningsomdömet ska inte ingå i slutbetyget.

Med det anförda tillstyrker utskottet motion 2014/15:2837 (M, FP, C, KD) och avstyrker motion 2014/15:2744 (SD) yrkande 8.

## Tioårig grundskola

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen sin mening vad utskottet anför om att regeringen ska återkomma med förslag om en tioårig grundskola.

Jämför reservation 5 (S, MP, V).

### Motionerna

I kommittémotion 2014/15:2836 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 1 och i flerpartimotion 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 15 begär motionärerna att man ska införa en tioårig grundskola samt att regeringen ska återkomma med förslag på åtgärder senast i augusti

2015. Genom att tydliggöra förskoleklassens syfte och införa ett extra skolår ges enligt motionärerna fler elever förutsättningar att nå målen för utbildningen. Skolstart ska ske vid sex års ålder genom att förskoleklassen görs om till en ny årskurs 1 i grundskolan. Enligt motionärerna ska således det nya lågstadiet bli fyraårigt, men de kunskapskrav som finns för lågstadiet i dag ska finnas kvar. Motionärerna hänvisar till att Grundskoleutredningen (U 2014:05) bl.a. ska föreslå vilka behörighetskrav som ska gälla för att undervisa i den nya årskurs 1 och överväga behoven av övergångsregler och fortbildningsinsatser för de som i dag arbetar i F-3. Motionärerna konstaterar att både förskollärare och lärare arbetar i förskoleklassen i dag men att andelen av respektive kategori varierar.

I kommittémotion 2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 2 begär motionärerna att förskoleklassen ska bli en obligatorisk del av grundskolan, som därmed blir tioårig. Att införliva förskoleklassen i grundskolan, där sexåringarna får möta behöriga lärare, kommer enligt motionärerna att leda till en förbättrad verksamhet med ökad kvalitet. Motionärerna anser att förskoleklassen ska bli mer av en riktig skola.

## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Gällande rätt*

Enligt 7 kap. skollagen (2010:800) ska barn fullgöra skolplikten i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan. Barn till samer får fullgöra sin skolplikt i årskurs 1–6 i sameskolan i stället för i grundskolan. Huvudregeln är att skolplikten inträder höstterminen det kalenderår barnet fyller sju år. En elev kan, efter begäran av barnets vårdnadshavare, börja fullgöra sin skolplikt även vid höstterminens början det år eleven fyller sex år eller, om det finns särskilda skäl, åtta år.

Förskoleklassen är avsedd för barn som ännu inte har börjat någon utbildning för fullgörande av skolplikten (9 kap. 4 § skollagen). Barn som är bosatta i Sverige ska erbjudas förskoleklass fr.o.m. höstterminen det år de fyller sex år (9 kap. 5 § skollagen). Barn får tas emot tidigare. Det är således en frivillig skolform. Förskoleklassens syfte är att stimulera elevers utveckling och lärande och förbereda dem för fortsatt utbildning. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Förskoleklassen ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap (9 kap. 2 § skollagen). Hemkommunen ska informera vårdnadshavarna om förskoleklassen och syftet med denna samt verka för att barnen deltar i den (9 kap. 4 § andra stycket skollagen).

För förskoleklassen gäller i tillämpliga delar den läroplan som gäller för grundskolan (se 1 § förordningen [SKOLFS 2010:37] om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet). För förskoleklass som anordnas vid en skolenhet med specialskola eller sameskola gäller i stället i tillämpliga delar läroplanen för specialskolan respektive läroplanen för sameskolan (se 1 § förordningen [SKOLFS 2010:250] om läroplan för specialskolan samt

förskoleklassen och fritidshemmet i vissa fall och 1 § förordningen [SKOLFS 2010:251] om läroplan för sameskolan samt förskoleklassen och fritidshemmet i vissa fall).

### *Bakgrund*

#### **Statistik**

Enligt Skolverkets statistik för 2014/15 går ca 96 procent av alla sexåringar i förskoleklass. Vidare är ca 1,5 procent av eleverna sex år eller yngre i årskurs 1 läsåret 2014/15 medan ca 1,5 procent av sexåringarna finns i förskolan (avser statistik för 2013).

#### **Grundskoleutredningen**

En särskild utredare fick den 6 mars 2014 (dir. 2014:41) i uppdrag att föreslå hur en tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder lämpligast skulle kunna införas, Grundskoleutredningen (U 2014:05). En utgångspunkt för uppdraget var att lågstadiet, årskurs 1–3, skulle kompletteras med en årskurs, dvs. den nuvarande förskoleklassen. Lågstadiet i den tioåriga grundskolan skulle då omfatta årskurs 1–4, mellanstadiet årskurs 5–7 och högstadiet årskurs 8–10. I direktiven angavs vidare att det innebar att de kunskapskrav som i dag finns i årskurs 3 i grundskolan i stället skulle gälla för årskurs 4, dvs. kunskapsnivån skulle vara oförändrad. Den reglering som gäller för grundskolan skulle i huvudsak även gälla för den första årskursen, dvs. i fråga om bl.a. läroplan och skollag. Det innebar enligt direktiven i sin tur bl.a. att eleven skulle ha rätt till det särskilda stöd som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Pedagogiken skulle också vara anpassad till elevens mognad och behov. Motsvarande skulle gälla för sameskolan, specialskolan och grundsärskolan, dvs. att sameskolan omfattar årskurs 1–7, specialskolan årskurs 1–11 och grundsärskolan årskurs 1–10. Utredaren skulle vidare bl.a. föreslå en tidsplan för ett genomförande och då särskilt beakta behovet av kompetensutveckling för lärare i förskoleklass och i årskurs 1–3 när det gäller effektiva undervisningsmetoder och stödinsatser i svenska och i matematik samt i vetenskapligt väl belagd kunskap om läs- och skrivsvårigheter. Utredaren skulle även föreslå vilka behörighetskrav som skulle gälla för att bedriva undervisning under det första skolåret (nuvarande förskoleklass).

Utredaren fick den 11 september 2014 genom tilläggsdirektiv (dir. 2014:135) i uppdrag att också föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda och arbetar i förskoleklass kan utformas på lämpligast sätt.

Den 18 december 2014 fick utredaren genom ytterligare tilläggsdirektiv (dir. 2014:159) ett ändrat uppdrag. Utredaren ska i stället för att utreda de delar som gäller införandet av en tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder föreslå hur förskoleklassen för sexåringar lämpligast kan införas som en del av grundskolan och, som ett alternativ, även föreslå hur en



obligatorisk förskoleklass för sexåringar lämpligast kan införas. För båda dessa alternativ ska förskoleklassens syfte, uppdrag och innehåll vara oförändrat. En utgångspunkt för båda alternativen är att såväl lärare som förskollärare ska vara behöriga för undervisningen. Utredaren ska även ta fram en tidsplan för införandet av båda alternativen. Frågor som rör förskoleklassens syfte, uppdrag och innehåll samt förskollärares behörighet ska inte utredas. Utredningens uppdrag att utreda frågorna om förlängd skolplikt och sommarskola kvarstår oförändrade. Uppdraget ska i sin helhet redovisas senast den 30 september 2015.

Direktiven ändrades åter den 26 mars 2015 (dir. 2015:34). Utredaren ska inte längre föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda och arbetar i förskoleklass kan utformas på lämpligast sätt. Detta eftersom utgångspunkten för båda de alternativ som utredaren ska föreslå när det gäller förskoleklass för sexåringar ska vara att både lärare och förskollärare ska vara behöriga att undervisa. Uppdraget ska i sin helhet redovisas senast den 30 september 2015.

### **Förtydligande av förskoleklassens uppdrag**

Regeringen gav den 15 januari 2015 Skolverket i uppdrag (U2015/191/S) att lämna förslag till ändringar i de förordningar om läroplaner som gäller för förskoleklass och fritidshem och vissa andra förordningar om läroplaner i syfte att förtydliga dels förskoleklassens och fritidshemmets uppdrag, dels övergången mellan förskola, förskoleklass, fritidshem och skola. Som skäl för regeringens beslut anges bl.a. följande.

De läroplaner som gäller för förskoleklassen och fritidshemmet gör det endast i tillämpliga delar. Detta skapar en otydlighet för huvudmän och personal vid verksamheternas genomförande. Om ett särskilt avsnitt för förskoleklassen och ett för fritidshemmet införs i respektive läroplan blir det tydligare vad respektive verksamhet ska ha för innehåll. Huvudmännen och personalen får därmed bättre förutsättningar att bidra till elevernas utveckling och lärande. Det finns även behov av en tydligare reglering när det gäller hur övergången mellan förskola, förskoleklass, fritidshem och skola ska ske. Berörda läroplaner bör därför ändras även i detta avseende.

Mot denna bakgrund bör Statens skolverk ges i uppdrag att lämna förslag på ändringar i berörda läroplaner. Uppdraget till Statens skolverk är ett led i arbetet med att nå regeringens mål om ökad kvalitet och likvärdighet för eleverna i förskoleklassen, fritidshemmet och i skolans lägre årskurser. Avsikten är endast att göra förtydliganden inom ramen för nuvarande reglering. Det är inte aktuellt att ge huvudmännen några nya uppgifter eller utökat åtagande.

De ursprungliga intentionerna med förskoleklassen ska ligga fast och förskoleklassen ska fungera som en bro mellan förskola och skola. Målet med förskoleklassen är att ge barnen en trygg övergång mellan förskola och skola. Två utbildningstraditioner ska mötas i verksamheten för att tillsammans skapa en pedagogik som gynnar sexåringarnas utveckling och lärande.

En delredovisning av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 juni 2015. En slutlig redovisning av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 30 november 2015.

### **Läsa-skriva-räkna-garanti**

Regeringen aviserar att den avser att investera i skolans tidiga år. Regeringens lågstadielöfte innehåller investeringar i förskolan, i förstärkt specialpedagogik och i mer tid för lärarna i grundskolans tidiga år. En del av regeringens lågstadielöfte är att införa en läsa-skriva-räkna-garanti. Garantin ska säkerställa att det stöd eller särskilda stöd som eleven behöver sätts in i tid så att varje elev från lågstadiet kan få med sig läsförståelse, skrivförmåga och grundläggande matematikkunskaper. Målet är att garantin ska träda i kraft under 2017, och den ska ge stöd i bedömning och innehålla förslag som kan sättas in redan i förskoleklassen (se debattartikel av utbildningsministern i Dagens Nyheter (DN) den 4 mars 2015).

### **Fortbildning av förskollärare**

Riksdagen har ställt sig bakom och beslutat om utbildningsutskottets förslag om att det ska avsättas 68 miljoner kronor för 2015 för att genomföra vidareutbildning av förskollärare (bet. 2014/15:UbU1, rskr. 2014/15:90). Det framgår att satsningen på fortbildningen av förskollärare i förskoleklassen kan ses som en förberedelse för ett förslag om tioårig grundskola. Regeringen anser dock inte att medel bör avsättas för denna satsning (se prop. 2014/15:99 s 111).

### **Utskottets ställningstagande**

Nästan alla svenska barn går i förskoleklass. Men det finns stora skillnader i hur förskoleklassen bedrivs runt om i landet. Förskoleklassen varierar mellan att likna en traditionell förskola till att vara fullt integrerad i grundskolan.

I majoriteten av de europeiska länderna är skolan tioårig och barnen börjar skolan vid sex års ålder. I ett europeiskt perspektiv sker således skolstarten sent för svenska barn. Samtidigt har de svenska skolbarnen färre undervisningstimmar än vad som är genomsnittet för andra OECD-länder.

Utskottet menar att skolstarten bör ske tidigare även i Sverige. Det skulle medföra att skolan skulle få möjlighet att fånga upp barnens behov tidigare än vad som görs i dag och att barnen skulle få bättre förutsättningar att nå målen för skolan. Utskottet anser därför att skolstarten ska ske vid sex års ålder, i stället för som i dag vid sju års ålder. Därmed förlängs skolplikten till tio år, och förskoleklassen blir den nya årskurs 1 i grundskolan. Detta innebär att förskoleklassen upphör att vara en egen skolform och att det nuvarande lågstadiet (årskurs 1–3) kompletteras med en årskurs och då kommer att omfatta årskurs 1–4 i den tioåriga grundskolan. Vidare kommer mellanstadiet att omfatta årskurs 5–7 och högstadiet årskurs 8–10. De kunskapskrav som finns för lågstadiet i dag ska vara oförändrade.

Utskottet kan konstatera att drygt hälften av arbetet i förskoleklassen i dag utförs av personer med förskollärarexamen. Utskottet anser att det är viktigt att de lärare som ska undervisa i den nya årskurs 1 i grundskolan har den kompetens och skicklighet som är nödvändig för en utbildning av hög kvalitet. Det ska därför fastställas vilka behörighetskrav som ska gälla för att undervisa i den nya årskurs 1. Det behövs också enligt utskottets mening övergångsregler och en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda och arbetar i F-3.

Utskottet vill betona att med en allmän skolstart vid sex års ålder kommer utbildningsperspektivet att tydliggöras, men samtidigt ska lärandet utgå från en pedagogik som är anpassad till elevernas ålder.

Utskottet föreslår att riksdagen ska ge regeringen till känna att regeringen ska återkomma med förslag om en tioårig grundskola i enlighet med vad som anförts ovan och tillstyrker delvis motionerna 2014/15:2744 (SD) yrkande 2, 2014/15:2836 (M, FP, C, KD) yrkande 1 och 2014/15:2839 (M, FP, C, KD) yrkande 15.

## Betyg

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. betyg från årskurs 4, sammanfattande betyg och information i betyg om en elevs ideella engagemang.

Jämför reservationerna 6 (SD) och 7 (V) – motiveringen.

## Motionerna

### *Tidigare betyg*

I kommittémotion 2014/15:2836 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 3 begär motionärerna att det ska införas betyg från årskurs 4 samt att regeringen ska återkomma med förslag på åtgärder senast i augusti 2015. Motionärerna pekar på flera fördelar med betyg. Betyg medför en tidig uppföljning av elever och möjlighet att snabbt kunna sätta in stöd, en tydlig information till elever och föräldrar om hur det går i skolan, ett fokus på kunskapsresultat i skolan, hos skolledningen och lärarna, möjligheter för lärarna att se vad som är elevernas starka respektive svaga områden och en strävan efter att nå högre betygssteg. Även motion 2014/15:2245 av Tina Ghasemi (M) behandlar frågan om betyg från årskurs 4.

I kommittémotion 2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 5 begär motionärerna att betyg ska sättas fr.o.m. årskurs 4 i grundskolan eftersom barnen tidigt måste lära sig att tydliga utvärderingar och betyg är en naturlig och integrerad del av den svenska skolan. Betyg i årskurs 4 är enligt

motionärerna naturligt eftersom eleverna då börjar ett nytt stadium, mellanstadiet. Motionärerna anser även att betyg ger ökade möjligheter att tidigt upptäcka barn i behov av stödinsatser.

I motion 2014/15:1918 av Krister Hammarbergh (M) begär motionären att betyg ska införas fr.o.m. årskurs 3 i grundskolan. Enligt motionären är tidiga betyg viktiga för likvärdigheten i svensk skola och särskilt viktigt i familjer där föräldrarna själva inte har högre utbildning.

### *Övriga frågor om betyg*

I kommittémotion 2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 14 anser motionärerna att man ska ta bort möjligheten för rektorer att besluta om sammanfattande betyg för samhällsorienterande (SO) respektive naturorienterande (NO) ämnen i årskurs 6. Enligt motionärerna krävs det att betygssättningen är likvärdig över hela landet för att en likvärdig skola ska vara möjlig.

I motion 2014/15:1699 av Andreas Carlson (KD) anser motionären att betyg ska kunna innehålla information om en elevs ideella engagemang inom ramen för skolans arbete. Det kan t.ex. handla om att leda en skolidrottsförening, delta i Operation Dagsverke eller att aktivera sig i elevrådets verksamhet. Förslaget är att informationen om ideellt engagemang ska vara en övrig upplysning och att det är frivilligt.

## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Tidigare betyg*

#### **Gällande rätt**

I skollagen (2010:800) finns bestämmelser om betyg och betygssättning och vad betyget ska bygga på. Betyg ska sättas i grundskolans, specialskolans och sameskolans (utom språkval) ämnen. I grundsärskolans ämnen ska betyg sättas om en elev eller elevens vårdnadshavare begär det. (Se 10 kap. 15 §, 11 kap. 19 §, 12 kap. 15 § och 13 kap. 16 § skollagen.) Det framgår även att när betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven har inhämtat i ämnet t.o.m. den aktuella terminen. När betyg sätts efter det att ett ämne har avslutats ska betyget bestämmas med hjälp av bestämda kunskapskrav (se bl.a. 10 kap. 19 och 20 §§). I läroplanerna för grundskolan (Lgr 11) och gymnasieskolan (Gy 11) framgår att betyget uttrycker i vilken utsträckning den enskilda eleven har uppfyllt de nationella kunskapskraven, när det gäller grundskolan för respektive ämne och när det gäller gymnasieskolan för varje kurs respektive målen för gymnasiearbetet.

En ny betygsskala infördes läsåret 2011/12 för grundskolan, grundsärskolan, specialsolan, sameskolan samt för gymnasieskolan (prop. 2008/09:66). Betygsstegen har beteckningarna A, B, C, D, E och F. A–E står

för godkända resultat medan F innebär ett icke godkänt resultat. (Se bl.a. 10 kap. 17 § skollagen).

Betyg infördes från årskurs 6 i grundskolan, grundsärskolan (när betyg ges i den skolformen) och sameskolan höstterminen 2012. Samtidigt infördes betyg också från årskurs 7 i specialskolan. För grundskolan är det reglerat så att betyg ska sättas i slutet av varje termin fr.o.m. årskurs 6 t.o.m. höstterminen i årskurs 9 i alla ämnen, utom i språkval, som eleven har fått undervisning i under terminen och som inte har avslutats (10 kap. 16 § 1 skollagen). Bestämmelserna om betyg för grundsärskolan, specialskolan och sameskolan finns i 11 kap. 19 §, 12 kap. 16 § och 13 kap. 17 § skollagen.

### **Bakgrund**

I en promemoria från Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) den 20 augusti 2014 (U2014/4873/S) har det föreslagits att betyg ska införas i årskurs 4 och 5 i grundskolan och motsvarande skolformer.

Riksdagen har ställt sig bakom och beslutat om utbildningsutskottets förslag om att avsätta 10 miljoner kronor för 2015 för att man fortsättningsvis ska kunna utreda och planera de förberedelser som behöver göras för att betyg ska kunna ges från årskurs 4 (prop. 2014/15:1, bet. 2014/15:UbU1, rskr. 2014/15:90).

### **Pågående arbete**

I en överenskommelse den 11 februari 2015 mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna är partierna eniga om följande när det gäller betyg.

Den i skollagen reglerade betygsåldern kvarstår som i dag, det vill säga från och med årskurs 6. En försöksverksamhet genomförs där skolor ges möjlighet att ge betyg från årskurs 4. Hela det nya betygssystemet utvärderas grundligt och redovisas i en kontrollstation inför riksdagen år 2020.

Skolverket samordnar försöket med betyg från årskurs 4 och ansökan om deltagande ställs av skolhuvudmannen till Skolverket. En förutsättning är att det finns intresse hos skolans ledning och lärare samt att samråd skett med föräldrar. Grundprincipen är att de ansökningar som kommer in ska beviljas om de uppfyller kriterierna. Skolverket ska verka för att försöksverksamheten pågår i skolor med olika elevsammansättning och att en lämplig geografisk spridning sker. Skolverket kan bevilja deltagande i försöksverksamheten för högst en fjärdedel av skolorna inom en ansökande skolhuvudman, och för högst 100 deltagande skolor totalt i hela landet. I de årskurser där betyg ges upphävs skyldigheten att utfärda IUP/skriftliga omdömen. Försöket påbörjas senast under 2017. Försöksverksamheten följs och utvärderas löpande av Skolverket eller annan myndighet. Särskilda budgetmedel anslås till försöket.

---

Kunskapsmål i läsning och obligatoriskt bedömningsstöd i svenska och matematik införs i årskurs 1.

Skolverket kommer våren 2015 att publicera två nya bedömningsstöd som syftar till att ge ett tydligt och konkret stöd för uppföljning av elevernas kunskaper i läs- och skrivutveckling och taluppfattning. Bedömningsstödet ska kunna användas redan i årskurs 1 för att tidigt identifiera elever som riskerar att få eller som redan har svårigheter inom läs- och skrivutvecklingen eller inom taluppfattning i matematik. Materialet kan också vara ett stöd för att se när en elev har kommit längre i sin kunskapsutveckling och är i behov av ytterligare stimulans.

## **Sammanfattande betyg**

### **Gällande rätt**

Rektorn får besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för naturorienterande ämnen (NO) och samhällsorienterande ämnen (SO) i årskurs 6 i grundskolan och sameskolan respektive i årskurs 7 i specialskolan om undervisningen i dessa respektive ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande t.o.m. slutet av årskurs 6 (se 10 kap. 15 §, 11 kap. 19 §, 12 kap. 15 § och 13 kap. 16 § skollagen).

Om det saknas underlag för bedömningen av en elevs kunskaper i ämnena på grund av elevens frånvaro, ska betyg inte sättas i ämnesgruppen (10 kap. 18 §). Detsamma gäller enligt bestämmelsen när det ska sättas ett sammanfattande betyg för NO- och SO-ämnena. Bestämmelserna om sammanfattande betyg i skollagen började tillämpas höstterminen 2012 (prop. 2009/10:219, bet. 2010/11:UbU3, rskr. 2010/11:137).

I regeringens proposition 2009/10:219 Betyg från årskurs 6 i grundskolan angav regeringen sina skäl för att införa sammanfattande betyg. Regeringen konstaterade i propositionen att undervisning i de enskilda NO- och SO-ämnena sällan förekommer i de lägre årskurserna utan att undervisningen i stället ofta är upplagd i projekt eller teman som gör att ämnena inte behandlas som enskilda ämnen utan som ämnesgrupper. Detta innebär att ett ämnesövergripande arbetssätt redan i dag tillämpas i de tidiga årskurserna. I propositionen anges att undervisningen och arbetssätten i NO- och SO-ämnena i årskurs 4–6 i många skolor ofta är upplagd på liknande sätt. För att skapa ett sammanhang och samband i undervisningen i NO och SO-ämnena under de första sex årskurserna fanns det enligt regeringen starka skäl att införa en möjlighet att sätta ett sammanfattande betyg i dessa ämnesgrupper i årskurs 6 i grundskolan. Regeringen konstaterade även att undervisningen i skolor som är organiserade i årskurs F–9 (från förskoleklass till årskurs 9) eller 6–9 i många fall bedrivs i de enskilda NO- och SO-ämnena och även av olika lärare i de enskilda ämnena. I dessa fall kunde det enligt regeringen vara mer naturligt att sätta betyg i de enskilda ämnena.

Utskottet tillstyrkte regeringens förslag och ansåg i likhet med regeringen att det fanns starka skäl att införa en möjlighet att sätta ett sammanfattande betyg i NO- och SO-ämnena i årskurs 6 i grundskolan (prop. 2009/10:219, bet. 2010/11:UbU3, rskr. 2010/11:137). Utskottet konstaterade att medan många

skolor bedriver undervisning i årskurs F–6 är skolundervisningen i andra skolor organiserad från årskurs 6 till årskurs 9. Den sjätte årskursen kan alltså organiseras med antingen lägre årskurser eller högre årskurser. Utskottet ansåg därför att det är rektorn som utifrån skolans organisation, hur undervisningen är upplagd och skolans arbetssätt ska besluta i vilken form betyg ska sättas i dessa ämnen i årskurs 6.

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet vill inledningsvis framhålla vikten av tidiga insatser för att alla barn och elever ska få möjlighet att utvecklas. Utskottet välkomnar därför den överenskommelse som träffades i februari 2015 mellan regeringspartierna och Alliansens partier om betyg. Enligt överenskommelsen kvarstår den nuvarande betygsåldern, dvs. betyg ska ges fr.o.m. årskurs 6, men det ska genomföras en försöksverksamhet som ska ge skolor möjlighet att ge betyg från årskurs 4. Utskottet vill även framhålla att partierna enligt överenskommelsen är överens om att det ska införas kunskapsmål i läsning och obligatoriskt bedömningsstöd i svenska och matematik i årskurs 1. Utskottet välkomnar de bedömningsstöd som Skolverket avser att publicera under våren 2015.

När det gäller frågan om sammanfattande betyg anser utskottet att det inte finns några skäl att ändra sitt tidigare ställningstagande eller att föreslå någon ändrad reglering i frågan. Utskottet konstaterar att frågan om betygssättning och vad betygen ska bygga på är reglerad och finner inte heller några skäl för att föreslå någon ändring i regleringen om att betyg ska innehålla information om en elevs ideella engagemang. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2014/15:1699 (KD), 2014/15:1918 (M), 2014/15:2245 (M), 2014/15:2744 (SD) yrkandena 5 och 14 och 2014/15:2836 (M, FP, C, KD) yrkande 3.

## **Samverkan mellan skolor**

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samverkan mellan skolor.  
Jämför reservation 8 (SD).

### **Motionerna**

I kommittémotion 2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 9 anser motionärerna att man ska verka för att värna de mindre skolenheterna, inte minst de bygdeskolor som fortfarande finns kvar. Motionärerna anser att det är viktigt att låta grundskolan bygga på småskalighet, och de vill därför motverka att mindre skolor läggs ned till förmån för större.

I yrkande 10 begär motionärerna att grundskolorna huvudsakligen bör delas upp i enheter om F–6 och 7–9 för att öka tryggheten för eleverna och motverka att skolorna blir för stora.

I motion 2014/15:1781 av Eskil Erlandsson och Daniel Bäckström (båda C) vill motionärerna att regeringen tillsätter en nationell byskolekommitté för att öka samverkan mellan byskolor samt samla och sprida goda exempel som kan lösa frågor om personalförsörjning, tekniska hjälpmedel, arbetsmiljö och logistiska utmaningar för byskolor med långa avstånd. Motionärerna begär också att regeringen ska sätta upp mål för maximal restid för barnen i skolbussen.

### **Gällande rätt**

Av 10 kap. 24 § skollagen (2010:800) framgår att det är hemkommunen som ansvarar för att utbildning i grundskolan kommer till stånd för alla som enligt skollagen har rätt att gå i grundskolan och som inte fullgör sin skolgång på annat sätt. Skyldigheten ska enligt bestämmelsen fullgöras genom att hemkommunen anordnar grundskola i den omfattning som krävs för att bereda utbildning för alla i kommunen som är berörda.

Att elever ska ha nära till skolan regleras i 10 kap. 29 § skollagen. I bestämmelsen sägs att varje kommun är skyldig att vid utformningen av sin grundskola beakta vad som är ändamålsenligt från kommunikationssynpunkt för eleverna. Varje kommun ska organisera sin grundskola så att ingen elev på grund av skolgången behöver bo utanför det egna hemmet. Avsteg härifrån får dock göras om förhållandena är så speciella att det framstår som orimligt att kommunen måste anordna skolgång på sådant sätt att eleven kan bo kvar i hemmet under skolgången. Vid denna bedömning ska särskild vikt fästas vid elevens ålder.

Enligt 10 kap. 25 § skollagen har en elev rätt att bli mottagen i en grundskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens grundskola. Särskilda skäl kan vara bl.a. mobbning och andra allvarliga konfliktsituationer. Prövningen ska göras av den kommun där barnet önskar fullgöra sin utbildning. Hemkommunens inställning i frågan om ersättning för mottagandet är utan betydelse i frågan om barnet ska tas emot eller inte (se prop. 2009/10:165 s. 737).

I 10 kap. 30 § skollagen anges att en elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om den önskade placeringen skulle medföra att en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts, ska dock kommunen placera eleven vid en annan skolenhet inom sin grundskola. I bestämmelsen sägs också att kommunen i annat fall endast får frångå elevens vårdnadshavares önskemål om den önskade placeringen skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen, eller det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero.



### *Särskilt om samverkan mellan kommuner*

Enligt 23 kap. 8 § skollagen får en kommun sluta avtal med en annan kommun om att denna ska ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom förskolan, fritidshemmet, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna, utbildning i svenska för invandrare eller annan pedagogisk verksamhet. Den överlåtelse av uppgifter som görs är inte att betrakta som entreprenad eftersom uppgifterna överlämnas till en annan kommun (prop. 2009/10:165 s. 874). Samverkan mellan kommuner kan även ske enligt bestämmelserna i kommunallagen (1991:900) om bl.a. gemensam nämnd eller kommunalförbund.

### **Utskottets ställningstagande**

När kommunerna organiserar sin grundskola ska de beakta vad som är ändamålsenligt från kommunikationssynpunkt för eleverna. Utskottet vill därför framhålla att elevernas intresse av att behöva lägga ned så lite tid som möjligt på att ta sig till skolan alltid måste utgöra en betydelsefull faktor vid planeringen och utformningen av skolverksamheten i kommunen. Många gånger måste avvägningar göras mellan olika elever eller mellan vissa elevers intresse av en kort skolväg och vikten av att skolorna får en rationell storlek (prop. 1990/91:115 s. 73). Ingen elev ska på grund av skolgången behöva bo utanför det egna hemmet om inte förhållandena är så speciella att det framstår som orimligt att kommunen måste anordna skolgång på sådant sätt att eleven kan bo kvar i hemmet under skolgången. Utskottet finner inga skäl för att föreslå någon ändrad reglering på detta område. Utskottet vill även lyfta fram de möjligheter kommuner har att samverka på såväl formell som informell nivå i kommunala angelägenheter. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2014/15:1781 (C) och 2014/15:2744 (SD) yrkandena 9 och 10.

### **Skolans värdegrund**

#### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skolans värdegrund.

Jämför reservation 9 (SD).

### **Motionerna**

I kommittémotion 2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 22 anser motionärerna att skolan ska förmedla en djupgående förståelse och acceptans för vårt svenska kulturarv, och i yrkande 24 anför motionärerna att skolan ska ge våra elever en naturlig relation till äldre generationer och motverka de ökande åldersklyftorna i samhället.

I yrkande 25 begärs att skolan ska lära ut den djupa innebörden av demokrati och respekt för andras åsikter samt stimulera till kritiskt och konstruktivt tänkande och reflektion kring etiska och moraliska frågor.

I yrkande 29 anser motionärerna att etik och moral ska betonas mer än i dag så att eleverna lär sig att samarbeta och visa hänsyn, kamratanda och ärlighet.

Frågan om skolans ansvar för att fördjupa elevernas kunskaper om demokrati, demokratiska värden och mänskliga rättigheter behandlas i motion 2014/15:1731 av Arhe Hamednaca m.fl. (S). Motionärerna anser att det inte räcker med teoretisk undervisning i samhällskunskapen om vad demokrati betyder utan att eleverna också behöver få möjlighet att diskutera och praktisera demokrati och elevinflytande i olika former

I motion 2014/15:283 av Edward Riedl (M) begär motionärerna att man ska se över möjligheten att genomföra en nationell kunskapskampanj mot totalitära ideologier på våra skolor för att öka kunskapen hos unga människor om dessa ideologier.

I motion 2014/15:1034 av Cassandra Sundin och Johan Nissinen (båda SD) anser motionärerna att kommunismens och nationalsocialismens brott mot mänskligheten under 1900-talet ska läggas till i läroplanen för historia i årskurs 7–9 för att garantera att ungdomar får upplysning om detta.

I motion 2014/15:2606 av Paula Bieler och David Lång (båda SD) yrkande 4 begärs att landets skolor ska få direktiv om att belysande och motverkande av svenskfientlighet ska ingå som en naturlig del i skolornas värdegrundsarbete.

I motion 2014/15:2939 av Richard Jomshof m.fl. (SD) begär motionären att regeringen skyndsamt ska verka för att ändringar i fråga om politisk diskriminering, fientlighet och tolerans mot bl.a. svenska ungdomar och om kulturell mångfald ska genomföras i läroplanen för grundskolan (Lgr 11).

## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Gällande rätt*

I 1 kap. 4 § skollagen (2010:800) fastställs utbildningens övergripande syfte och grundläggande värderingar. Enligt bestämmelsen syftar utbildningen inom skolväsendet till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Med värden menas att värdegrunden ska utgå från grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna. I bestämmelsen sägs också att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Detta innebär att det måste finnas kunskap hos såväl forskollärare, lärare och annan personal som hos barn och elever om vad dessa värderingar och rättigheter innebär och hur de kan förverkligas (se prop. 2009/10:165 s. 634). I bestämmelsen sägs slutligen att utbildningen också syftar till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.

Enligt 1 kap. 5 § skollagen ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna, t.ex. människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet och solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

I 6 kap. skollagen finns bestämmelser som har till ändamål att motverka kränkande behandling av barn och elever. I 6 kap. 3 § skollagen definieras kränkande behandling som ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) kränker ett barns eller en elevs värdighet. Det är huvudmannen som ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

I all utbildning och annan verksamhet enligt skollagen som rör barn ska barnets bästa vara utgångspunkt. Med barn avses varje människa under 18 år (1 kap. 10 § skollagen).

I läroplanerna för grundskolan (Lgr 11) och gymnasieskolan (Gy 11) finns skrivningar om skolans värdegrund och uppdrag. Skolans värdegrund innefattar att skolväsendet vilar på demokratins grund. Det framgår även att de värden som skolan ska gestalta och förmedla ska stämma överens med den etik som har förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism och ska ske genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarsstagande. Skolan ska också aktivt motverka diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller annan kränkande behandling. Läroplanerna betonar att delaktigheten i det gemensamma kulturarvet och att en trygg identitet ger en förmåga att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Det finns också skrivningar om att utbildning och fostran i djupare mening är en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa (Lgr 11).

Förenta Nationernas (FN) konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen) är en central utgångspunkt för arbetet med värdegrunden. I följande fyra artiklar framgår huvudprinciperna. Enligt artikel 2 har alla barn samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras. I artikel 3 framgår att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barn. Artikel 6 stadgar att varje barn har rätt att överleva och utvecklas, och enligt artikel 12 har varje barn rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör henne eller honom. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.

I artikel 13 i FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter anges bl.a. att konventionsstaterna är överens om att utbildningen ska syfta till att till fullo utveckla människans personlighet och insikten om dess värde och att stärka respekten för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Konventionsstaterna är även överens om att var och en

genom utbildning ska kunna delta effektivt i ett fritt samhälle och främja förståelse, tolerans och vänskap mellan alla nationer och alla rasgrupper, etniska grupper och religiösa grupper samt främja FN:s verksamhet för att bevara freden.

### *Bakgrund*

Skolverket arbetar med frågor om skolans värdegrund som är inriktade på demokrati och mänskliga rättigheter, likabehandling, jämställdhet och normer samt sex och samlevnad. Skolverket har tagit fram ett stödmaterial om förskolans och skolans värdegrund (Förskolans och skolans värdegrund – förhållningssätt, verktyg och metoder, reviderad 2013). Stöd materialet beskriver värdegrundsuppdraget och ett förhållningssätt som bygger på grundläggande demokratiska värderingar och riktar sig till förskollärare, lärare, förskolechefer, rektorer och övrig personal, t.ex. barnskötare och elevhälsans personal – i förlängningen till alla som arbetar i förskola och skola. Syftet är att ge stöd och inspiration för fortsatt arbete med värdegrunden. Materialet utgår från barnkonventionen och de gällande bestämmelserna för förskolan och skolan och innehåller kopplingar till aktuell forskning och exempel på konkreta verktyg och metoder.

Skolverket har även tagit fram stöd materialet Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda – Hur skolan kan arbeta mot trakasserier och kränkningar (utgiven 2015). Stöd materialet syftar till att ge rektorer, lärare och annan personal i grundskolan och gymnasieskolan kunskaper och inspiration för att utveckla sitt arbete med att främja likabehandling och motverka diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Tanken med stöd materialet är att samla kunskaper och erfarenheter om skolans arbete med dessa frågor på ett sätt som är praktiskt och överblickbart för målgruppen. Ett tryckt exemplar av materialet har skickats till alla grundskolor och gymnasieskolor (se [www.skolverket.se](http://www.skolverket.se)).

Skolverket har den 20 januari 2015 redovisat regeringsuppdraget Förnyat uppdrag för att stärka skolans värdegrund och arbete mot diskriminering och kränkande behandling (dnr 2011:861). Skolverket redogör för ett antal insatser som har genomförts i enlighet med uppdraget. Den mest omfattande är en kompetensutvecklingskurs för förskolor och skolor som vill utveckla sin verksamhet, Värdegrund och likabehandling i teori och praktik, 7,5 högskolepoäng. Kursen har genomförts i samarbete med 15 lärosäten runt om i landet och 2 138 personer från 547 förskolor och skolor har deltagit.

Forum för levande historia har som uppdrag att, med utgångspunkt i Förintelsen, främja arbete med demokrati, tolerans och alla människors lika värde. Myndigheten har särskilt till uppgift att informera om Förintelsen och kommunistiska regimers brott mot mänskligheten och stärka människors vilja att arbeta för alla människors lika värde. Myndigheten arbetar för demokrati och alla människors lika värde.

## Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att de viktigaste fundamenten för skolans värdegrund finns fastlagda i skollagen och att dessa bestämmelser i första hand utgör en grundval för tolkningen av andra mer konkret utformade bestämmelser. Värdegrunden, som ska utgå från grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna, uttrycks också närmare i flera internationella konventioner som Sverige har anslutit sig till, exempelvis FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och i artikel 13 i FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Även i läroplanerna för grundskolan och gymnasieskolan finns närmare beskrivningar av de grundläggande värden som skolan ska förmedla. Utskottet vill dessutom lyfta fram Skolverkets arbete med att utveckla skolornas arbete med värdegrunden och mot diskriminering och kränkande behandling samt det stödmaterial som Skolverket har tagit fram i dessa frågor. Utskottet vill framhålla att värdegrundsarbetet inte kan skiljas ut som en särskild fråga i utbildningen inom skolväsendet utan ska praktiseras av alla i det arbete som genomförs där.

Utskottet avstyrker med hänvisning till gällande rätt och Skolverkets arbete med att stödja skolor att utveckla sitt värdegrundsarbete och arbete med att främja likabehandling och motverka diskriminering, trakasserier och kränkande behandling motionerna 2014/15:283 (M), 2014/15:1034 (SD), 2014/15:1731 (S), 2014/15:2606 (SD) yrkande 4, 2014/15:2744 (SD) yrkandena 22, 24, 25 och 29 och 2014/15:2939 (SD).

## Nationella prov

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. digitalisering och centraliserad rättning av nationella prov.

### Motionerna

I kommittémotion 2014/15:2760 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) begär motionärerna i yrkande 1 att man ska behålla antalet nationella prov vid det nuvarande antalet och i yrkande 2 att man ska införa digitaliserade nationella prov och centraliserad rättning av proven i den utsträckning det är lämpligt och möjligt för att frigöra mer tid för undervisningen och öka likvärdigheten i rättningen.

Även flerpartimotion 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 37 behandlar frågan om att införa digitaliserade nationella prov och centraliserad rättning av proven. Motionärerna uttalar att lärarna ska kunna koncentrera sig på undervisningen och att administrationen därför behöver minskas.

I motion 2014/15:1535 av Elisabeth Svantesson (M) begär motionären en översyn över möjligheten att rätta nationella prov centralt. Enligt motionären är det viktigt att proven bedöms på ett likvärdigt sätt, oavsett vilken skola eleven tillhör eller vilken lärare eleven har. Central rättning av de nationella proven skulle enligt motionären kraftigt minska lärarnas administrativa börda i samband med proven.

I motion 2014/15:2006 av Andreas Carlson (KD) efterfrågar motionären en utredning om huruvida de nationella proven bör rättas av nationella examinatorefter som motionären anser att det är viktigt att öka likvärdigheten i bedömningen av de nationella proven.

Motion 2014/15:2412 av Finn Bengtsson och Jessika Roswall (båda M) behandlar frågan om behovet av att se över utformningen av nationella prov i den svenska skolan. Motionärerna anser att man bör överväga att se över central rättning av proven och om proven bör utformas som flervalsfrågor.

## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Gällande rätt*

Av skolförordningen (2011:185) framgår att nationella ämnesprov ska användas i grundskolan i vissa ämnen och årskurser för att bedöma elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven. Nationella ämnesprov ska även användas i årskurs 6–9 som stöd för betygssättningen. De ämnen där nationella prov ska användas är matematik och svenska eller svenska som andraspråk i årskurs 3, 6 och 9, engelska i årskurs 6 och 9, SO-ämnena (geografi, historia, religionskunskap eller samhällskunskap) i årskurs 9 och NO-ämnena (biologi, fysik eller kemi) i årskurs 9. (Se 9 kap. 20 och 21 §§ skolförordningen.)

Sedan den 15 april 2015 är det frivilligt för skolor att använda nationella ämnesprov i SO- och NO-ämnena i årskurs 6 (se 20 § skolförordningen, ändrad genom förordning [2015:142]). Motsvarande bestämmelser om nationella prov finns även för specialskolan och sameskolan (se 11 kap. 10–11 a §§ och 12 kap. 10–11 a §§ skolförordningen, ändrad genom förordning [2015:142]). Ändringarna är en del av överenskommelsen den 11 februari 2015 om målstyrning och utvärdering i skolan mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna (se även nedan under bakgrund). Ändringen ska ge lärare en ökad möjlighet att lägga mer tid på undervisning i stället för att tyngas av en av många upplevd tung administrativ börda (pressmeddelande den 6 mars 2015 från Utbildningsdepartementet).

Enligt 8 kap. 3 § gymnasieförordningen (2010:2039) ska lärarna använda sig av nationella prov inför betygssättningen i den inledande kursen i de gymnasiegemensamma ämnena svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik och i den högsta avslutande kursen på programmet och inriktningen i dessa ämnen med undantag för kursen svenska 2 eller svenska som andraspråk 2. Utöver de nationella prov som ska användas bör lärarna

även i övrigt använda nationella prov för att bedömningsgrunderna ska bli så enhetliga som möjligt över landet.

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2013:19) om hantering och genomförande av nationella prov innehåller bestämmelser om hanteringen och genomförandet av nationella prov.

## *Bakgrund*

### **Utformning och kvalitetssäkring**

Skolverket ansvarar enligt sin instruktion för de nationella proven (3 § förordningen (2011:555) med instruktion för Statens skolverk). De nationella proven konstrueras på uppdrag av Skolverket av flera av landets universitet och högskolor. I arbetet sker ett samarbete med aktiva lärare, lärarutbildare och andra forskare. Proven prövas sedan ut av elever för att säkerställa att proven fungerar på det sätt som det är tänkt.

Skolverket slutredovisade ett regeringsuppdrag att kvalitetssäkra de nationella proven den 16 juni 2014 (dnr 2011:1242). Av redovisningen framgår att Skolverket har genomfört breda insatser för kvalitetssäkring av nationella prov som rör centrala frågor om likvärdighet, betygssöd och resultatuppföljning.

### **Central rättning**

Skolinspektionen genomför varje år central rättning (s.k. ombedömning) av ett antal nationella prov på skolor som är aktuella för regelbunden tillsyn. Uppdragen ges i Skolinspektionens regleringsbrev. Syftet med rättningen ska vara att stödja en likvärdig bedömning och betygssättning av proven sett till hela landet. Myndigheten ska vidare utifrån indikationer på betydande avvikelser när det gäller dels rättning av nationella prov, dels betygssättning i ämnen och kurser vidta lämpliga åtgärder inom ramen för sin tillsynsverksamhet. I regleringsbrevet framgår vidare att Skolinspektionens urval av elevlösningar fr.o.m. 2014 ska kopplas till myndighetens planerade regelbundna tillsyn. Myndigheten ska årligen, med start 2015 och slutredovisning 2017, redovisa resultatet av den centrala rättningen till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 16 november. Uppdraget har ersatt tidigare uppdrag om viss central rättning (U2011/6544/GV).

### **Överenskommelsen om målstyrning och utvärdering i skolan**

I en överenskommelse den 11 februari 2015 om målstyrning och utvärdering mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna enades partierna om att de nationella proven liksom i dag ska genomföras i årskurs 3 (svenska och matematik), årskurs 6 (svenska, matematik och engelska) och årskurs 9 (svenska, matematik, engelska, NO och SO). I överenskommelsen framgår också att de hittillsvarande obligatoriska nationella proven i årskurs 6 i NO-

och SO-ämnena görs frivilliga (se ändringen ovan i skolförordningen) och överförs till provbanken. En översyn av de nationella provens omfattning, effekter och syfte genomförs. Målet är att i ökad utsträckning gå mot digitalisering och därigenom central rättning.

Utbildningsministern har uttalat att lärare i dag får ägna alldeles för mycket tid åt att administrera och rätta de nationella proven och att provens omfattning och frågorna om digitalisering och central rättning av proven därför kommer att utredas (se pressmeddelande den 6 mars 2016 från Utbildningsdepartementet).

### **Översyn av de nationella proven för grund- och gymnasieskolan**

Regeringen beslutade den 1 april 2015 om kommittédirektiv till en översyn av de nationella proven för grund- och gymnasieskolan (dir. 2015:36). Syftet är att åstadkomma ett effektivare och tillförlitligare nationellt sammanhållet system för bedömning, uppföljning och utvärdering av elevers kunskaper med minskad administrativ börda för lärare. Utredaren ska bl.a. se över de nationella provens syften, funktion och omfattning, föreslå ett system för löpande nationell utvärdering för trendmätning över tid, föreslå hur bedömningen av elevlösningar av nationella prov bör utformas för att säkerställa att den görs på ett likvärdigt sätt, utarbeta ett förslag som ökar inslagen av extern bedömning av de nationella proven på ett kostnadseffektivt sätt, analysera förutsättningarna för att digitalisera de nationella proven och föreslå hur, i vilken omfattning och i vilken takt digitalisering kan ske. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2016.

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet vill uppmärksamma det kontinuerliga arbete som utförs av Skolverket och Skolinspektionen för att kvalitetssäkra de nationella proven för en likvärdig bedömning över hela landet. Utskottet ser dock att det kan finnas behov av att i större utsträckning än vad som görs i dag rätta de nationella proven centralt samt att införa digitalisering av proven och välkomnar den utredning som ska se över de nationella proven för grund- och gymnasieskolan (dir. 2015:36). Utskottet ser också positivt på att regeringen nu har sett till att minska mängden obligatoriska prov i årskurs 6, vilket ökar möjligheterna för de arbetstungda lärarna i årskurs 6 att lägga mer tid på undervisningen. När det gäller frågan om antalet nationella prov kan utskottet konstatera att den ovannämnda utredningen som ska se över de nationella proven även kommer att utreda provens omfattning.

Utskottet vill i sammanhanget framhålla att de nationella proven konstrueras av landets universitet och högskolor på uppdrag av Skolverket som enligt sin instruktion ansvarar för de nationella proven. Utskottet kan konstatera att en del av konstruktionen består i att proven prövas ut av 200–500 elever och att dessa utprövningar är en viktig och nödvändig del för att proven ska hålla så hög kvalitet som möjligt. Det innebär att det är många



elever och lärare vid olika skolor som är delaktiga i utvecklingsprocessen och kvalitetssäkringen av de nationella proven.

Utskottet avstyrker mot bakgrund av det anförda motionerna 2014/15:1535 (M), 2014/15:2006 (KD), 2014/15:2412 (M), 2014/15:2760 (M, FP, C, KD) yrkandena 1 och 2 samt 2014/15:2839 (M, FP, C, KD) yrkande 37.

## Huvudmannaskap

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om huvudmannaskap.

Jämför reservationerna 10 (SD), 11 (C), 12 (V) och 13 (FP).

### Motionerna

I partimotion 2014/15:138 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2 anför motionärerna att en bred parlamentarisk utredning bör tillsättas i syfte att införa statligt huvudmannaskap för skolan. Utredningen ska ta fram förslag om hur staten ska överta huvudansvaret för att garantera alla skolor likvärdiga ekonomiska och kompetensmässiga förutsättningar. Den bör ta fasta på vilka positiva effekter kommunaliseringen har fått som kan behållas. Konsekvenserna för kommunernas ekonomi måste analyseras, liksom en lång rad frågor, t.ex. hur arbetsgivaransvaret bäst ska utövas och hur reformen ska genomföras för att alla yrkeskategorier ska vara förberedda.

I partimotion 2014/15:1830 av Jan Björklund m.fl. (FP) anför motionärerna att skolan bör förstatligas. De anser att Sverige behöver bygga upp ett nytt och modernt huvudmannaskap som har till syfte att göra skolan nationellt likvärdig, med hög kvalitet, elever som når sin fulla potential och en lärarkår i världsklass. Motionärerna menar att omfattande strukturreformer av detta slag måste föregås av en gedigen analys, ett gediget utredningsarbete och ett genomtänkt genomförande. Därför bör det enligt motionärerna snarast tillsättas en utredning som tar fram förslag på formerna för en modern skola med staten som huvudman där kvalitet och likvärdighet säkras genom statlig finansiering, nationella mål, utvärderingar och tillsyn.

I kommittémotion 2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1 anför motionärerna att grundskolan, gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen (komvux) bör få ett statligt huvudmannaskap. Motionärerna vill att regeringen skyndsamt ska utreda hur övergången till ett statligt huvudmannaskap ska gå till. De förordar att den svenska skolan snarast får ett statligt huvudmannaskap så att barn och ungdomar får den likvärdiga och rättvisa skolgång som de har rätt till.

I motion 2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 5 anför motionären att kommunerna även i fortsättningen bör ha ansvaret för skolan. Motionären menar att beslut ska fattas så nära dem som berörs som möjligt. Ett förstatligande av skolan ger inte en mer likvärdig skola, enligt motionären. Man får en likvärdig skola om kommunerna följer styrdokumenterna för skolan.

## Bakgrund

### *Tidigare riksdagsbeslut*

I propositionen Om skolans utveckling och styrning (prop. 1988/89:4), den s.k. styrpropositionen, föreslogs att skolan genom färre regler och tydligare mål skulle utvecklas från regelstyrning till målstyrning. Riksdagen och regeringen skulle ha det övergripande ansvaret för att garantera en likvärdig utbildning över hela landet, och kommunerna skulle ha ansvaret för att organisera och genomföra skolverksamheten. Skolöverstyrelsen och länskolnämnderna fick därmed en förändrad roll. Riksdagen ställde sig bakom dessa principer i ett beslut 1989 (bet. 1988/89:UbU7, rskr. 1988/89:95).

I propositionen Om kommunalt huvudmannaskap för lärare, skolledare, biträdande skolledare och syofunktionärer (prop. 1989/90:41), den s.k. kommunaliseringspropositionen, föreslog regeringen att den statliga regleringen av löne- och anställningsvillkor för tjänster som lärare, skolledare, biträdande skolledare och syofunktionärer skulle upphöra fr.o.m. slutet av 1990. Förslaget innebar att kommunerna fick ett odelat arbetsgivaransvar för all personal. Kravet på behörig personal skulle enligt regeringen vidhållas även i framtiden. Riksdagen beslutade 1989 i enlighet med regeringens förslag (bet. 1989/90:UbU9, rskr. 1989/90:58). Vidare angavs att likvärdigheten i ett målstyrt skolsystem från statens sida skulle garanteras av läroplaner, uppföljning och utvärdering, lärarutbildning och fortbildning samt specialdestinerade statsbidrag.

I propositionen Om ansvaret för skolan (prop. 1990/91:18), den s.k. ansvarspropositionen, föreslogs förändringar som skulle syfta till en tydligare ansvarsfördelning mellan staten och kommunerna när det gällde verksamheten inom grundskolan, gymnasieskolan och den kommunala utbildningen för vuxna. Staten skulle ange mål och riktlinjer som var nationellt giltiga. Kommunerna skulle svara för att verksamheten genomfördes inom de ramar som regeringen och riksdagen hade lagt fast och skulle därmed få stor frihet att lokalt organisera skolverksamheten. I propositionen föreslogs vidare ett förändrat statsbidragssystem. De statliga bidragen skulle fortfarande vara riktade till skolväsendet, men de kommunala huvudmännen skulle nu själva bestämma hur resurserna skulle fördelas mellan de olika verksamheterna. I propositionen föreslogs också ett system för uppföljning och utvärdering av skolväsendet. Riksdagen beslutade 1990 i enlighet med regeringens förslag (bet. 1990/91:UbU4, rskr. 1990/91:76).

Riksdagen beslutade 2010 om en ny skollag (prop. 2009/10:165, bet. 2009/10:UbU21, rskr. 2009/10:370 och rskr. 2009/10:371). Den tidigare skollagen, skollagen (1985:100), trädde i kraft den 1 juli 1986. Även om den uppdaterades successivt speglade den inte fullt ut den nya ansvarsfördelningen mellan staten och kommunerna som infördes 1991. I propositionen om den nya skollagen ansåg regeringen att de grundläggande principerna för ansvarsfördelningen, som lades fast i propositionen Om ansvaret för skolan (prop. 1990/91:18), skulle ligga fast. Regeringen menade att det

gemensamma uppdraget är att skapa en förskola, skola och utbildning för vuxna av god kvalitet, där målen uppfylls och där lärandet känns meningsfullt, stimulerande och tryggt. Dessa principer gäller enligt regeringen oavsett om huvudmannen är staten, en kommun, ett landsting eller en enskild huvudman (prop. 2009/10:165 s. 246–247). 2010 års skollag är således anpassad till och moderniserad för att passa i ett mål- och resultatstyrt skolväsende där kunskapsuppdraget står i fokus. Den speglar på ett tydligt sätt den ansvarsfördelning som råder mellan staten och huvudmännen, liksom de olika uppgifter som beslutsfattare och verksamma ska ha i ett decentraliserat system (prop. 2009/10:165 s. 203).

### *Utvärderingar av kommunaliseringen*

Riksdagen lämnade i mars 2011 ett tillkännagivande till regeringen med innebörden att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att analysera och utvärdera de senaste årens stora skolreformer – kommunaliseringen, det fria skolvalet och fristående skolors etablering – i syfte att ta fram förslag för att stärka elevernas rätt till en likvärdig utbildning, ökad kvalitet och en sammanhållen skola (bet. 2010/11:UbU7, rskr. 2010/11:206).

Med anledning av tillkännagivandet tillsatte den förra regeringen i augusti 2012 en utredning som skulle utvärdera eventuella kausala effekter av kommunaliseringen för elevernas studieresultat, läraryrkets status, lärarnas och rektorernas arbetsuppgifter samt likvärdigheten i skolväsendet (U 2012:09, dir. 2012:84). Därutöver skulle utredaren analysera hur kommunerna, med utgångspunkt i ansvarsfördelningen mellan staten och kommunerna, styrt skolverksamheten när det gäller planering, uppföljning, utvärdering, lokalt utvecklingsarbete och lärarnas kompetensutveckling. Det ingick dock inte i utredarens uppdrag att lämna förslag på förändringar av huvudmannaskapet inom skolväsendet. Utredningen redovisade i februari 2014 betänkandet Staten får inte abdikera – om kommunaliseringen av den svenska skolan (SOU 2014:5).

Med anledning av tillkännagivandet gav den förra regeringen i december 2012 också Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) i uppdrag att utvärdera de senaste årens stora skolreformer (kommunaliseringen, det fria skolvalet och fristående skolors etablering). IFAU skulle sammanställa egeninitierade och andras, för detta uppdrag relevanta, utvärderingar och uppdrag. IFAU kunde komplettera med nya studier i det fall det krävs för att kunna ge en samlad bild. Uppdraget begränsades till att omfatta grund- och gymnasieskolan. IFAU skulle i genomförandet av uppdraget, där det var möjligt, särskilt beakta aspekter som betygsresultat och fullföljandet av utbildning, liksom kön, utländsk bakgrund och tid i Sverige. Uppdraget redovisades i december 2014 i rapporten Decentralisering, skolval och fristående skolor: resultat och likvärdighet i svensk skola (rapport 2014:25). IFAU informerade utbildningsutskottet om rapporten den 19 mars 2015.

Med dessa båda uppdrag och ett uppdrag att bedöma när vidtagna åtgärder kan förväntas få avsedd effekt (dir. 2012:53) bedömde regeringen att riksdagsskrivelsen var slutbehandlad i denna del (skr. 2012/13:75 s. 105).

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet kan konstatera att den statliga styrningen av och de statliga insatserna för skolväsendet har förändrats sedan ansvarsfördelningen mellan staten och kommunerna ändrades i början av 1990-talet. Staten har efter hand tagit ett allt större ansvar för den nationella likvärdigheten. De senaste tio åren har riksdagen beslutat om ett stort antal reformer på skolområdet för att förbättra elevernas studieresultat och säkerställa lärarnas kompetens och arbetsförutsättningar, bl.a. en ny lärarutbildning, en lärarlegitimation, karriäransättningar, olika fortbildningsinsatser, nya läroplaner, nationella prov i fler ämnen och årskurser, en läsa-, skriva- och räkna-satsning, en ny skollag och en ny skolinspektion med förstärkta sanktionsmöjligheter. Utredningen om skolans kommunalisering gjorde bedömningen att insatserna sammantaget innebär att staten i högre utsträckning än under 1990-talet styr skolan trots en formellt sett oförändrad ansvarsfördelning (SOU 2014:5 s. 98).

Utskottet kan också konstatera att den nya skollagen som riksdagen beslutade 2010 är anpassad till ett målstyrt skolväsende och till den ansvarsfördelning som råder mellan staten och kommunerna. I samband med behandlingen av förslaget till en ny skollag uttalade utskottet att principerna för ansvarsfördelningen mellan staten och skolhuvudmännen liksom mellan huvudmännen och rektorerna bör ligga fast (bet. 2009/10:UbU21 s. 44–45). Detta utskott är av samma uppfattning, vilket också är i linje med yrkandet om att kommunerna även i fortsättningen ska ha ansvaret för skolan.

Utskottet vill i sammanhanget nämna att regeringen nyligen tillsatte en skolkommision som ska lämna förslag som bl.a. syftar till höjda kunskapsresultat. Förslagen ska bl.a. utgå från OECD:s slutgiltiga rekommendationer från den tematiska granskningen av den svenska skolan. En fråga som uppmärksammas i granskningen är styrningen av den svenska skolan.

Utskottet avstyrker därmed motionerna 2014/15:138 (V) yrkande 2, 2014/15:1830 (FP), 2014/15:2457 (C) yrkande 5 och 2014/15:2744 (SD) yrkande 1.

## Fristående skolor

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om fristående skolor.

Jämför reservationerna 14 (M, C, FP, KD), 15 (SD) och 16 (V) – motiveringen.

### Motionerna

I kommittémotion 2014/15:2838 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 2 motsätter sig motionärerna att det införs en möjlighet till ett kommunalt veto mot fristående skolverksamheter. Friskolereformen är enligt motionärerna en av de viktiga valfrihetsreformer som har ökat möjligheten för den enskilde att påverka. För lärare och rektorer har den inneburit nya möjligheter att förverkliga sina pedagogiska ambitioner och ökat utbudet av arbetsgivare.

I yrkande 3 anför motionärerna att regeringen bör göra ett förtydligande i skolförordningen respektive gymnasieförordningen som ger huvudmannen möjlighet att skjuta upp starten av en fristående skola ytterligare ett år från det att Skolinspektionen har gett verksamheten tillstånd att starta. Verksamheten ska således kunna starta upp till två år efter det att tillstånd har getts av Skolinspektionen.

I yrkande 4 anför motionärerna att de som bedriver utbildningsverksamhet bör ta ett långsiktigt ägaransvar. Yrkande 27 i flerpertimotion 2014/15:2839 av samma motionärer är likalydande.

I yrkande 5 anför motionärerna att Skolinspektionen bör pröva den fristående huvudmannens lämplighet inför etablering eller vid ägarbyte. Yrkande 28 i flerpertimotion 2014/15:2839 av samma motionärer är likalydande.

I yrkande 6 anför motionärerna att insynen i fristående och kommunala skolors ekonomi bör öka samt att öppenheten bör öka genom att ett meddelarskydd införs för anställda i fristående skolor. Offentlighetsprincipen bör också gälla. Det ska ske på ett sätt som inte i onödan ökar den administrativa bördan för skolorna och huvudmännen. Yrkande 29 i flerpertimotion 2014/15:2839 av samma motionärer är likalydande.

I kommittémotion 2014/15:2943 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1 anför motionärerna att det bör finnas ett påvisbart behov av den utbildning som en ny friskola avser att ge, exempelvis en viss pedagogisk profil eller språkprofil, för att friskolan ska få starta. En sådan ordning skulle se till helheten och underlätta för kommunerna. Ett liknande system finns i Finland.

I yrkande 4 anför motionärerna att det bör införas ett kommunalt veto mot friskoleetableringar. Ett sådant veto ska kunna användas t.ex. om det är uppenbart att en nyetablering av en friskola kommer att orsaka kommunen stora organisatoriska och kostnadsmissiga svårigheter eller om elevunderlaget inte motiverar en ny friskola.

I motion 2014/15:23 av Nina Lundström (FP) yrkande 4 anför motionären att möjligheterna för finskspråkiga friskolor bör förbättras. Det har enligt motionären framkommit att små svensk-finska friskolor har haft svårigheter att få tillstånd att starta sin verksamhet och motionären vill se en genomlysning av orsakerna till detta.

I motion 2014/15:158 av Sotiris Delis (M) anför motionären att fristående skolor bör inkluderas i lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV). Enligt motionären bör statens roll begränsas till auktorisation och inspektion av skolor och en kommun bör inte ha möjlighet att lägga ett veto mot etableringen av en fristående skola.

I motion 2014/15:2874 av Fredrik Schulte (M) yrkande 6 anför motionären att en översyn bör göras av reglerna om tillståndsgivning för friskolor så att ett helt nytt tillstånd inte behöver utfärdas varje gång en friskolekoncern önskar etablera en ny skola.

I yrkande 7 anför motionären att man bör överväga möjligheten att tillåta kommunala och fristående skolor att lägga ut delar av sin undervisning på entreprenad till andra friskolor. Motionären anser att lagstiftningen förhindrar att t.ex. kommunala och fristående skolor samarbetar om vilka kurser som ska erbjudas eleverna inom ramen för det individuella valet.

I motion 2014/15:2950 av Robert Stenkvist m.fl. (SD) anför motionären att det bör införas ett förbud i skollagen (2010:800) mot finansiering av friskolor och fristående förskolor med bidrag och lån från aktörer utanför Norden. Undantag ska kunna göras för de skolor som klassas som internationella, International Baccalaureate och skolor utomlands avsedda för svenska elever.

I motion 2014/15:2997 av Richard Jomshof m.fl. (SD) efterlyser motionären en hårdare granskning av de konfessionella friskolorna och framför att de bör följa styrdokument och lagstiftning. Motionären vill också att regeringen tillsätter en utredning för att klargöra förhållandena på de konfessionella friskolorna.

## **Bakgrund och gällande rätt**

Skolor som drivs av en enskild huvudman har funnits under lång tid i Sverige. Genom den s.k. friskolereformen i början av 1990-talet blev det möjligt för andra än kommuner, landsting och staten att bedriva skolverksamhet med offentlig finansiering (prop. 1991/92:95, bet. 1991/92:UbU22, rskr. 1991/92:346).

För att lika villkor ska gälla så långt som möjligt oberoende av huvudman förtydligades reglerna om kommunernas bidrag till fristående skolor och fritidshem från 2010 (prop. 2008/09:171, bet. 2008/09:UbU13, rskr. 2008/09:280) och från 2011 när det gäller annan enskild pedagogisk verksamhet (prop. 2009/10:157, bet. 2009/10:UbU22, rskr. 2009/10:322).

I 1985 års skollag (1985:1100) fanns det i 9 kap. en särskild reglering av fristående skolor. I och med 2010 års skollag (2010:800) gäller i dag i huvudsak samma regelverk för kommunala skolor och fristående skolor.

### *Friskolekommittén och friskoleöverenskommelsen*

I juli 2011 beslutade den förra regeringen kommittédirektiv om att en parlamentarisk kommitté skulle se över regler och villkor för fristående skolor m.m. (dir. 2011:68). Regeringen beslutade också tilläggsdirektiv om förlängd utredningstid (dir. 2012:101, dir. 2013:24, dir. 2013:42 och dir. 2013:69). Kommittén, som antog namnet Friskolekommittén (U 2011:04), överlämnade i augusti 2013 betänkandet Friskolorna i samhället (SOU 2013:56). Till grund för förslagen låg en uppgörelse mellan de sex partierna Moderaterna, Folkpartiet, Centerpartiet, Kristdemokraterna, Socialdemokraterna och Miljöpartiet som presenterades i maj 2013.

I betänkandet finns en reservation från Vänsterpartiet och en från Sverigedemokraterna. Det finns också ett särskilt yttrande från Socialdemokraterna och Miljöpartiet och ett särskilt yttrande från Socialdemokraterna.

### *Friskolepropositionen*

Den förra regeringen överlämnade i april 2014 propositionen Villkor för fristående skolor m.m. (prop. 2013/14:112) till riksdagen. Propositionen tog upp alla frågor som fanns med i Friskolekommitténs betänkande (SOU 2013:56). Ett antal frågor rörde endast skolor med enskild huvudman (fristående skolor), medan frågor om tillsyn, information och insyn rörde alla skolor oavsett huvudman. Förutom lagförslagen om bl.a. samråd och etableringskontroll presenterade regeringen förordningsbestämmelser och utredningar som pågick eller aviserades (se nedan). Riksdagen beslutade i juni 2014 enligt regeringens förslag (prop. 2013/14:112, bet. 2013/14:UbU22, rskr. 2013/14:357).

### *Tillstånd för etablering*

Grundläggande regler om godkännande av enskilda huvudmän finns i 2 kap. 5–7 §§ skollagen (2010:800). Enligt 5 § får enskilda efter ansökan godkännas som huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och fritidshem. Av 7 § framgår att Skolinspektionen handlägger ärenden om godkännande av enskild som huvudman för förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola eller fritidshem som anordnas vid en skolenhet med förskoleklass, grundskola eller grundsärskola. Ärenden om godkännande av enskild som huvudman för förskola handläggs av den kommun där utbildningen ska bedrivas.

Godkännande ska lämnas om den enskilde har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen och utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om godkännandet avser gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det

allmänna också beaktas. Avser godkännandet förskoleklass, grundskola eller grundsärskola krävs därutöver att elevunderlaget är tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt (5 §).

Ett godkännande ska avse viss utbildning vid en viss skolenhet eller förskoleenhet (5§).

### **Nya bestämmelser om samråd och etableringskontroll**

Från och med den 1 januari 2015 gäller nya bestämmelser i skollagen (2010:800) om att en nyetablering av en fristående skola ska föregås av ett samråd mellan den enskilde huvudmannen och den kommun där utbildningen ska bedrivas. Vidare gäller att Skolinspektionen inom ramen för sin tillsyn ska genomföra en kontroll av den verksamhet som en enskild huvudman avser att bedriva (etableringskontroll), om Skolinspektionen godkänt den enskilde som huvudman. Etableringskontrollen ska genomföras innan utbildningen startar. Skolinspektionen kan återkalla godkännandet om huvudmannen varken vid etableringskontrollen eller efter ett föreläggande kan visa att rimliga åtgärder har vidtagits för att få till stånd ett samråd (prop. 2013/14:112, bet. 2013/14:UbU22, rskr. 2013/14:357).

### **Nya bestämmelser om när en huvudman senast ska starta en fristående skola**

Från och med den 1 januari 2015 gäller nya bestämmelser i skolförordningen (2011:185) och gymnasieförordningen (2010:2039) om när en huvudman senast ska starta en fristående skola. När en enskild huvudman har godkänts för en utbildning ska utbildningen starta senast vid början av det läsår som inleds två år efter godkännandet. Den förra regeringen beslutade i juli 2014 om dessa förordningsändringar.

### *Insyn i fristående skolor*

Den 1 januari 2015 förtydligades bestämmelserna i skollagen (2010:800) om kommunernas rätt till insyn i de fristående skolornas verksamhet. Den kommun där den fristående skolan är belägen har rätt till insyn i verksamheten så att kommunen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt skollagen och tillgodose allmänhetens behov av insyn.

En ny bestämmelse om uppgiftsskyldighet har också införts i skollagen från årsskiftet. En huvudman för förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska till Skolverket lämna sådana uppgifter om verksamhetens organisation och ekonomiska förhållanden som behövs för allmänhetens insyn. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva om vilka uppgifter som ska lämnas.

Skolverket fick i regleringsbrevet för 2015 i uppdrag att utveckla ett nytt informationssystem som möjliggör jämförelser mellan skolor, i enlighet med vad som anges i propositionen Villkor för fristående skolor m.m. (prop. 2013/14:112). Systemet ska vara i drift senast den 1 juli 2015. Enligt propositionen bör systemet innehålla information om skolors organisation,



resultat och utbildningsutbud, upplevd kvalitet, ekonomisk information samt eventuella förelägganden från Skolinspektionen. Ekonomisk information bör redovisas på huvudmannanivå och på skolenhetsnivå. Informationen bör redovisas i lättillgänglig form på en webbsida samt erbjuda goda sökmöjligheter för allmänheten.

En utredning tillsattes i september 2014 för att skyndsamt utreda hur ekonomisk information ska kunna lämnas och redovisas på skolenhetsnivå, den s.k. Skolkostnadsutredningen (dir. 2014:126). Uppdraget utvidgades nyligen och utredningstiden förlängdes då till den 31 mars 2016 (se nedan).

### *Pågående arbete*

Som en följd av friskoleöverenskommelsen utreds hur offentlighetsprincipen kan införas i fristående skolor (dir. 2014:91). Uppdraget ska redovisas den 1 oktober 2015. Ett förslag om ett stärkt meddelarskydd för anställda i bl.a. fristående förskolor och skolor har lämnats av Meddelarskyddsutredningen i betänkandet Stärkt meddelarskydd för privatanställda i offentligt finansierad verksamhet (SOU 2013:79) som remissbehandlades våren 2014.

Som en följd av friskoleöverenskommelsen utreds också hur en öppen redovisning av kostnader och intäkter på skolenhetsnivå kan införas, den s.k. Skolkostnadsutredningen (dir. 2014:126). Regeringen beslutade den 1 april 2015 om ett utvidgat uppdrag och en förlängd utredningstid för uppdraget (dir. 2015:37). En del av det utvidgade uppdraget är att utreda hur kommuner kan ges ett avgörande inflytande över nyetableringar av skolor som är avsedda att drivas med vinstsyfte och lämna nödvändiga författningsförslag. Den reglering som utredaren ska föreslå ska inte omfatta icke-kommersiella aktörer. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2016.

Ägarprövningsutredningen (Fi 2012:11) tillsattes hösten 2012 (dir. 2012:131, dir. 2014:3, dir. 2014:141 och dir. 2015:1). Den överlämnade sitt betänkande Krav på privata aktörer i välfärden (SOU 2015:7) den 11 februari 2015. Utredningen föreslår bl.a. att insikt, erfarenhet och lämplighet samt ekonomiska förutsättningar för en långsiktig verksamhet ska krävas av huvudmän för fristående skolor och förskolor.

Regeringen tillsatte en särskild utredare den 5 mars 2015 som ska utreda förutsättningarna för och föreslå hur den offentliga finansieringen av privat utförda välfärdstjänster bör regleras (dir. 2015:22). Syftet med utredningen är att säkerställa dels att offentliga medel används till just den verksamhet de är avsedda för och på ett sådant sätt att de kommer brukarna till godo, dels att eventuella överskott som huvudregel ska återföras till den verksamhet där de uppstått. Utredningen ska föreslå hur offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster kan utformas så att den säkrar likvärdighet, kvalitet, samhällsekonomisk effektivitet, behovsstyrning och öppenhet. De nya reglerna ska omfatta bl.a. verksamhet inom skolväsendet. Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2016.

### *Lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV)*

När det gäller utförare inom viss hälso- och sjukvård och socialtjänsten kan landsting, regioner och kommuner tillämpa lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV). Den innebär att patienten eller den enskilda brukaren kan välja och välja om utförare och att ersättningen till utföraren följer patientens eller den enskilda brukarens val.

För verksamheter som regleras i skollagen (2010:800) gäller en annan ordning. Valet av förskola, grundskola och gymnasieskola regleras i skollagen. Elever och föräldrar har enligt denna lag möjlighet att välja fristående förskolor, grundskolor och gymnasieskolor. Dessa skolor bedriver sin verksamhet och får bidrag under förutsättning att de följer gällande regelverk.

### *Utbildning på entreprenad*

I 23 kap. skollagen (2010:800) finns det bestämmelser om utbildning på entreprenad. Med entreprenad avses att kommuner, landsting och enskilda huvudmän i vissa fall med bibehållet huvudmannaskap får sluta avtal med en enskild fysisk eller juridisk person om att utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet enligt skollagen (23 kap. 1 §). Vid entreprenad behåller således skolhuvudmannen sitt ansvar för utbildningen och är därmed ansvarig för elevens undervisning.

Enligt regleringen kan de som överlämnar uppgifter på entreprenad endast vara kommuner, landsting och enskilda huvudmän medan de som får åta sig att utföra uppgifterna endast kan vara enskilda fysiska eller juridiska personer.

Möjligheterna att överlämna undervisning på entreprenad är mycket begränsade. De uppgifter som får överlämnas på entreprenad inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får inte vara hänförliga till undervisningen (23 kap. 3 §). Uppgifter som kan tänkas komma att med stöd av denna bestämmelse överlämnas på entreprenad är exempelvis skolmåltider, skolskjuts och elevhälsa (se prop. 2009/10:165, s. 872). Inom gymnasieskolan får endast uppgifter som avser undervisning i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad eller estetisk profil överlämnas på entreprenad (23 kap. 4 § första stycket). Inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får en enskild huvudman överlämna uppgifter som avser modersmålsundervisning på entreprenad (23 kap. 4 § andra stycket). Genom ändringar i 23 kap. 1 och 4 §§ skollagen som träder i kraft den 1 juli 2015 kommer inom grundskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan uppgifter som avser fjärrundervisning att få överlämnas till staten på entreprenad. Sådana uppgifter får inte överlämnas till en enskild fysisk eller juridisk person. (Se prop. 2014/15:44, bet. 2014/15:UbU3, rskr. 2014/15:141.)

## Utskottets ställningstagande

I början av 1990-talet genomfördes den s.k. friskolereformen i Sverige. I och med 2010 års skollag gäller i dag i huvudsak samma regelverk för kommunala skolor och fristående skolor. Utskottet kan konstatera att 14 procent av eleverna (126 000 av 921 000 elever) under detta läsår går i fristående grundskolor och ungefär en fjärdedel av gymnasieeleverna (83 400 av 323 700 elever) går i en fristående gymnasieskola enligt Skolverkets officiella statistik.

När det gäller yrkanden om ökad insyn i skolornas ekonomi kan utskottet konstatera att en ny bestämmelse om skolhuvudmännens skyldighet att lämna uppgifter till Skolverket om bl.a. ekonomiska förhållanden nyligen har införts i skollagen och att Skolverket har i uppdrag att utveckla ett nytt informationssystem som möjliggör jämförelser mellan skolor och som ska vara i drift senast den 1 juli 2015.

När det gäller yrkanden om att ett meddelarskydd ska införas för anställda i fristående skolor hänvisar utskottet till att en utredning i frågan överlämnades till regeringen och remissbehandlades våren 2014.

När det gäller yrkanden om att offentlighetsprincipen ska gälla i fristående skolor vill utskottet avvakta den utredning om detta som pågår.

När det gäller yrkanden om ett långsiktigt ägaransvar och prövning av huvudmannens lämplighet vill utskottet avvakta beredningen av den nyligen överlämnade Ägarprövningsutredningen.

När det gäller frågan om kommunernas inflytande över etableringen av fristående skolor vill utskottet avvakta den pågående Skolkostnadsutredningen som nyligen fått sitt uppdrag förlängt och utvidgat till att även omfatta denna fråga.

När det gäller yrkanden om tillståndsgivning och granskning vill utskottet hänvisa till den ordning som gäller och ser inte något skäl att vidta någon åtgärd.

YrkanDET om ett förtydligande i skolförordningen respektive gymnasieförordningen om när en huvudman senast ska få starta en fristående skola tillgodoses enligt utskottet av de nya bestämmelser i skolförordningen och gymnasieförordningen som den förra regeringen beslutade.

När det gäller yrkanDET om att lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV) även bör omfatta skolan ser utskottet inte något skäl att ändra den ordning som gäller i dag för verksamheter som regleras i skollagen (2010:800).

När det sedan gäller yrkanDET om att man bör överväga möjligheten att tillåta kommunala och fristående skolor att lägga ut delar av sin undervisning på entreprenad till andra friskolor anser utskottet att det är viktigt att frågan utreds grundligt. Utskottet vill därför upplysa om att riksdagen har gett regeringen till känna att regeringen bör tillsätta två utredningar om utökade möjligheter till modersmålsundervisning och studiehandleddning på modersmålet och fjärrundervisning på entreprenad samt generellt se över entreprenadbestämmelserna i 23 kap. skollagen (se bet. 2014/15:UbU3, rskr. 2014/15:141).

Utskottet avstyrker därmed motionerna 2014/15:23 (FP) yrkande 4, 2014/15:158 (M), 2014/15:2838 (M, FP, C, KD) yrkandena 2, 3, 4, 5 och 6, 2014/15:2839 (M, FP, C, KD) yrkandena 27, 28 och 29, 2014/15:2874 (M) yrkandena 6 och 7, 2014/15:2943 (SD) yrkandena 1 och 4, 2014/15:2950 (SD) och 2014/15:2997 (SD).

## Val av skola

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om val av skola.

Jämför reservationerna 17 (SD), 18 (C), 19 (V) och 20 (M, C, FP, KD).

### Motionerna

I partimotion 2014/15:138 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 anför motionärerna att utgångspunkten bör vara att varje elev placeras i en grundskola så nära hemmet som möjligt. Föräldrar och elever bör dock ges möjlighet att komma med alternativa önskemål som bör tillgodoses så långt det är möjligt. Geografisk närhet ska ge företräde om fler elever än det finns plats för önskar gå i en grundskola. I dag gäller närhetsprincipen endast de kommunala skolorna, medan de fristående skolorna har möjlighet att använda sig av andra antagningsregler, t.ex. ett kösystem.

I kommittémotion 2014/15:2838 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 1 anför motionärerna att det fria skolvalet bör behållas. Det fria skolvalet är mycket uppskattat av elever och föräldrar, menar motionärerna. Det ger inflytande över det egna barnets skolgång. Motionärerna framhåller att barn är olika och har olika behov. Yrkande 26 i flerpartimotion 2014/15:2839 av samma motionärer är likalydande.

I kommittémotion 2014/15:2838 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 7 anför motionärerna att det bör finnas lättillgänglig och relevant information om alla skolor och om vilka fristående och kommunala utbildningar som erbjuds i kommunen så att det blir lättare för föräldrar och elever att välja skola. Yrkande 30 i flerpartimotion 2014/15:2839 av samma motionärer är likalydande.

I kommittémotion 2014/15:2943 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 2 anför motionärerna att en skola endast undantagsvis bör kunna skapa klasser eller skolor för t.ex. barn med särskilda behov. Den huvudman som vill skapa en sådan klass eller skola, och därmed begränsa mottagandet till vissa elevgrupper, ska behöva söka tillstånd hos Skolinspektionen. Denna princip ska enligt motionärerna gälla såväl grundskolor som gymnasieskolor och såväl fristående skolor som kommunala skolor.

I motion 2014/15:2874 av Fredrik Schulte (M) yrkande 5 anför motionären att en översyn av regelverket bör övervägas när det gäller grundskoleelevers

möjlighet att gå i en skola i en annan kommun än den där man är folkbokförd. I dag kan man enligt motionären endast välja en skola i en annan kommun om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens grundskola. En sådan reglering sätter den kommunala planeringsprocessen före den enskildes val, menar motionären.

I motion 2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 4 anför motionären att det fria skolvalet bör värnas. Det är viktigt för individens möjligheter att välja den skola som passar bäst, anser motionären. Motionären menar också att konkurrens ger högre kvalitet i både friskolor och kommunala skolor. I yrkande 6 anför motionären att det fria skolvalet bör utvecklas med hjälp av bättre information, bättre kvalitetsjämförelser och en förtroendefull samverkan mellan kommunala och fristående huvudmän samt myndigheter som är viktiga för skolan.

## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Möjlighet att välja skola*

År 1993 överlämnade regeringen propositionen Valfrihet i skolan (prop. 1992/93:230) till riksdagen, som beslutade att införa en möjlighet för elever och föräldrar att välja skola (prop. 1992/93:230, bet. 1992/93:UbU17, rskr. 1992/93:406). Från och med den 1 juli 1994 blev det möjligt för eleverna att välja en annan kommunal skola än den som låg närmast. Det gick att välja en skola både i och utanför hemkommunen.

### *Information om utbildningar*

I samband med behandlingen av propositionen Villkor för fristående skolor m.m. (prop. 2014/15:112) beslutade riksdagen att skollagen ska reglera att kommuner ska vara skyldiga att informera vårdnadshavare och elever om utbildningar som erbjuds i eller av kommunen och om riksrekryterande utbildningar. En skolhuvudman ska vara skyldig att till Skolverket lämna sådana uppgifter om verksamhetens organisation och ekonomiska förhållanden som behövs för allmänhetens insyn. Bestämmelserna träder i kraft den 1 juli 2015 och tillämpas på utbildningar som påbörjas efter den 30 juni 2015 (prop. 2013/14:112, bet. 2013/14:UbU22, rskr. 2013/14:357).

Skolverket ska enligt uppdrag i regleringsbrevet för 2015 utveckla ett nytt informationssystem som möjliggör jämförelser mellan skolor i enlighet med vad som anges i propositionen Villkor för fristående skolor m.m. (prop. 2013/14:112). Skolverket ska samråda med berörda myndigheter för uppdragets genomförande. Systemet ska vara i drift senast den 1 juli 2015.

## *Mottagande och placering vid en skolenhet*

### **Gällande rätt**

Av 10 kap. 24 § skollagen (2010:800) framgår att det är hemkommunen som ansvarar för att utbildning i grundskolan kommer till stånd för alla som enligt skollagen har rätt att gå i grundskolan och som inte fullgör sin skolgång på annat sätt. Skyldigheten ska enligt bestämmelsen fullgöras genom att hemkommunen anordnar grundskola i den omfattning som krävs för att bereda utbildning för alla i kommunen som är berörda.

Att elever ska ha nära till skolan regleras i 10 kap. 29 § skollagen. I bestämmelsen sägs att varje kommun är skyldig att vid utformningen av sin grundskola beakta vad som är ändamålsenligt för eleverna från kommunikationssynpunkt.

Enligt 10 kap. 25 § skollagen har en elev rätt att bli mottagen i en grundskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens grundskola. Särskilda skäl kan vara bl.a. mobbning och andra allvarliga konfliktsituationer. Prövningen ska göras av den kommun där barnet önskar fullgöra sin utbildning. Hemkommunens inställning i frågan om ersättning för mottagandet är utan betydelse i frågan om barnet ska tas emot eller inte (se prop. 2009/10:165 s. 737).

I 10 kap. 30 § skollagen anges att en elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om den önskade placeringen skulle medföra att en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts, ska dock kommunen placera eleven vid en annan skolenhet inom sin grundskola. I bestämmelsen sägs också att kommunen i annat fall endast får frångå elevens vårdnadshavares önskemål om den önskade placeringen skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen, eller det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero.

För fristående grundskolor gäller att om det finns fler sökande än antalet platser ska urvalet göras på de grunder som Skolinspektionen godkänner (10 kap. 36 §). Skolinspektionen har godkänt bl.a. kötid och syskonförtur som grunder för urval. Hur ett kösystem ska vara organiserat och dokumenterat är i dagsläget oreglerat.

### **Pågående arbete**

Regeringen beslutade den 1 april 2015 om ett utvidgat uppdrag och en förlängd utredningstid för den s.k. Skolkostnadsutredningen (dir. 2015:37). För att säkerställa att alla elever har lika tillgång till utbildning och att alla skolor är öppna för alla behöriga sökande bör det utredas hur det kan säkerställas att elever i enskilt bedrivna förskoleklasser, grundskolor och grundsärskolor antas enligt gällande bestämmelser om lika tillgång till utbildning. En lösning som ska övervägas är att lägeskommunen görs ansvarig för administrationen av köer och antagning av elever även till de fristående skolor som är belägna i

kommunen. Utredaren ska därför utreda alternativa regleringar som syftar till att säkerställa att elever i fristående förskoleklasser, grundskolor och grundsärskolor antas i enlighet med skollagen och lämna nödvändiga författningsförslag. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2016.

### *Begränsat mottagande till vissa elevgrupper*

I skollagen (2010:800) finns det en bestämmelse som ger fristående grundskolor möjlighet att begränsa utbildningen till att avse vissa årskurser, elever som är i behov av särskilt stöd och vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för (10 kap. 35 § skollagen). En motsvarande möjlighet infördes för fristående gymnasieskolor den 1 april 2012 i 15 kap. 33 § skollagen (prop. 2011/12:49, bet. 2011/12:UbU10, rskr. 2011/12:151). Syftet med de nya reglerna var att skapa samma villkor för kommunala skolor som för friskolor samt att ge eleverna större möjlighet att välja mellan olika skolor.

### **Utskottets ställningstagande**

För 20 år sedan införde riksdagen en möjlighet för elever och föräldrar att välja skola. Utskottet ser inte skäl att ändra denna reglering, vilket är i linje med ett antal yrkanden om att det fria skolvalet ska finnas kvar.

Riksdagen beslutade nyligen att kommuner ska vara skyldiga att informera vårdnadshavare och elever om utbildningar som erbjuds i eller av kommunen och om riksrekryterande utbildningar. Skolverket fick i uppdrag att utveckla ett informationssystem som ska vara i drift senast den 1 juli 2015. Utskottet konstaterar att detta är i linje med yrkandet om lättillgänglig information om skolor och utbildningar i kommunen.

Utskottet kan konstatera att det är kommunen som avgör hur många elever som får plats vid varje skolenhet. Kommunen ska i första hand utgå från vårdnadshavarens önskemål när den placerar en elev vid en viss skolenhet. Enligt den s.k. närhetsprincipen får dock inte vårdnadshavarens önskemål gå utöver ett annat barns rätt till placering vid en skolenhet nära hemmet.

Utskottet vill i sammanhanget understryka att rätten till skolplacering nära hemmet är ett uttryck för principerna om att alla barn och ungdomar ska ha lika tillgång till utbildning och att utbildningen ska vara likvärdig inom varje skolform och i fritidshemmet. Tillgången till en likvärdig utbildning ska således inte vara beroende av var någonstans eleven bor. (Se prop. 2009/10:165 s. 378.) Utskottet vill även framhålla att det kan finnas flera skolor i kommunen som anses vara belägna nära hemmet, och följaktligen innebär närhetsprincipen inte alltid att barnet blir placerad i den skolenhet som ligger närmast hemmet. När antalet elever som vill gå på en skola är större än det antal platser skolan erbjuder måste kommunen därför bedöma vilka elever som ska placeras på skolan.

I en motion lyfts frågan om mottagandet av elever i fristående grundskolor. Utskottet kan konstatera att regeringen nyligen beslutade att utvidga

Skolkostnadsutredningens uppdrag till att även omfatta antagningen av elever i bl.a. fristående grundskolor.

När det gäller frågan om grundskoleelevers möjlighet att gå i skolor som ligger i andra kommuner än den där eleverna är folkbokförda kan utskottet konstatera att en elev har rätt att bli mottagen i en grundskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens grundskola. Det är alltså den mottagande kommunen som prövar om eleven har sådana särskilda skäl att han eller hon ska få gå i en skolenhet i den kommunen. Hemkommunens inställning i frågan om ersättning för mottagande är utan betydelse i frågan om barnet ska tas emot eller inte. (Se prop. 2009/10:165 s. 737.)

Utskottet anser att det är viktigt att fristående skolor har möjlighet att anpassa utbildningar för vissa elevgrupper. Därigenom ges elever i behov av särskilt stöd och elever som bättre kommer till sin rätt i en speciellt anpassad utbildning ökad valfrihet och högre kvalitet i utbildningen, menar utskottet.

Utskottet avstyrker därmed motionerna 2014/15:138 (V) yrkande 1, 2014/15:2457 (C) yrkandena 4 och 6, 2014/15:2838 (M, FP, C, KD) yrkandena 1 och 7, 2014/15:2839 (M, FP, C, KD) yrkandena 26 och 30, 2014/15:2874 (M) yrkande 5 och 2014/15:2943 (SD) yrkande 2.

## Tillsyn

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tillsyn.

Jämför reservation 21 (C).

### Motionerna

I motion 2014/15:379 av Hanif Bali (M) yrkande 1 anför motionären att Skolinspektionen bör få ett förändrat uppdrag, eftersom Skolinspektionens granskningar av skolor behöver utgå mer från elevernas kunskapsresultat och undervisningens kvalitet. I stället för att fokusera på olika former av dokumentation och de mer allmänna målen i läroplanen ska det vara en tydligare koppling till elevers resultat och de förutsättningar som skolan har att klara kunskapsuppdraget. Skolorna ska även i fortsättningen ha ansvar för att åtgärda de brister som Skolinspektionen identifierar, men med det förändrade uppdraget ska skolledningen genom den statliga tillsynen få ett mer effektivt stöd i sitt utvecklingsarbete.

I yrkande 2 begär motionären att det inrättas en nationell resurs som kan stötta skolor med dåliga resultat. Resursen ska sättas in när Skolinspektionen identifierar en sådan skola. Enligt motionären bör Skolverket ansvara för att stödet ges, t.ex. i form av lärarhandledning, speciallärarkompetens, ledarskapsutbildning och förstärkt elevhälsa. Skolhuvudmannen ska vara huvudansvarig för finansiering av åtgärderna, vilket enligt motionären är en



viktig signal om att huvudmännen ska se till att alla elever får de kunskaper de har rätt till. En ny, permanent nationell resurs kan ersätta flertalet av de riktade tillfälliga statsbidragen och därmed bli mer inriktad på att både höja kunskapsresultaten och öka likvärdigheten.

I yrkande 3 begärs att de skolor som inte höjer resultaten ska kunna läggas ned oaktat vem som är huvudman. Motionären menar att i de fall där skolan fortfarande uppvisar stora brister efter att ha fått stöd enligt förslagen i yrkandena 1 och 2 ska den ansvariga huvudmannen i ett tredje steg avkrävas en tydlig plan som visar hur man inom en viss tidsram genom ytterligare åtgärder ska säkerställa att eleverna får möjlighet att nå kunskapskraven. Om det inte sker ska även kommunala skolor kunna läggas ned genom ett statligt beslut.

Motion 2014/15:588 av Helena Bouveng (M) behandlar frågan om kommunens tillsynsansvar över sina fristående förskolor. Motionären anser att det kan vara svårt att förstå varför Skolinspektionens tillsynsansvar omfattar förskolor men inte fristående förskolor och att det är viktigt att alla föräldrar kan känna sig trygga med att samma kontroll och tillsyn finns på plats för att upptäcka eventuella brister i alla förskolors verksamhet oavsett i vilken regi de drivs.

I motion 2014/15:892 av Christian Holm (M) yrkande 1 anför motionären att Skolinspektionen bör fokusera mer på trygghet och studiero i sina utvärderingar. Enligt motionären måste man i de fall där någonting brister kunna ställa krav på att det åtgärdas. I dag är trygghet och studiero ett av de vanligaste områdena där skolorna brister enligt Skolinspektionens utvärderingar.

Frågan om en stärkt skolinspektion behandlas i motion 2014/15:1921 av Krister Hammarbergh (M). Enligt motionären bör man överväga möjligheten att se över om mer av den riktade tillsynen bör utföras genom oanmälda inspektioner. Genom fler oanmälda kontroller kommer Skolinspektionen enligt motionären att få bättre förutsättningar att veta vad de bör fokusera på i sin regelbundna tillsyn.

I motion 2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 8 framhåller motionären att det både finns bra och dåliga fristående och kommunala skolor och att Skolverket och Skolinspektionen behöver stärka kvaliteten i tillsynen och utvecklingen av dessa. Motionären anser att Skolverket och Skolinspektionen ska få ett sådant uppdrag.

I yrkande 11 anför motionären att den nationella inspektionen bör ställas om så att skolor med goda resultat och få kända problem inspekteras mer sällan, medan skolor med sämre resultat och större svårigheter bör inspekteras oftare och grundligare. Enligt motionären bör tillsynen av skolan utövas utifrån en risk- och väsentlighetsanalys, vilket kommer att ge ett bättre nyttjande av Skolinspektionens kompetens.

## Bakgrund och gällande rätt

Skolväsendet är sedan början av 1990-talet decentraliserat, och såväl offentliga som enskilda huvudmän ansvarar för verksamheterna. Skolväsendet är mål- och resultatstyrt. Ett viktigt styrmedel för staten är tillsynen över verksamheterna. År 2008 överfördes den statliga tillsynen över skolväsendet från Skolverket till den nya myndigheten Skolinspektionen.

Genom 2010 års skollag stärktes Skolinspektionens tillsyn på olika sätt. I skollagen infördes bl.a. ett tillsynsbegrepp och en reglering av Skolinspektionens ansvar, befogenheter och ingripanden vid tillsyn (26 kap.). Regleringen utformades med vägledning av regeringens skrivelse En tydlig, rättssäker och effektiv tillsyn (skr. 2009/10:79). Från den 1 januari 2015 gäller nya bestämmelser i skollagen (2010:800) som förstärker Skolinspektionens tillsyn (prop. 2013/14:112, bet. 2013/14:UbU22, rskr. 2013/14:357). Skolinspektionen ska i sin tillsyn förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Lärarresurserna vid skolenheten ska analyseras om Skolinspektionen vid sin tillsyn konstaterar återkommande brister som påtagligt påverkar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. De nya bestämmelserna omfattar inte förskoleverksamheten. Om analysen ger stöd för det, kan Skolinspektionen i ett föreläggande ange åtgärder som omfattar förändringar i lärarresurserna.

### *Gällande rätt*

#### **Skolinspektionens tillsyn**

Tillsynen över och den statliga kvalitetsgranskningen av skolväsendet m.m. regleras i 26 kap. skollagen (2010:800). Med tillsyn avses en självständig granskning som har till syfte att kontrollera om den verksamhet som granskas uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter. I tillsynen ingår att fatta de beslut om åtgärder som kan behövas för att den huvudman som bedriver verksamheten ska rätta fel som upptäckts vid granskningen. Om det vid tillsynen av verksamheten vid en skolenhet konstateras återkommande brister som påtagligt påverkar förutsättningarna för elever att nå målen för utbildningen, ska lärarresurserna vid skolenheten analyseras (2 §).

Skolinspektionen har tillsyn både över fristående skolor och offentliga skolor (som drivs av en kommun, ett landsting eller staten). Skolinspektionens tillsynsansvar omfattar alla skolformer som ingår i skolväsendet, fristående fritidshem som anordnas vid en fristående skolenhet med förskoleklass, grundskola eller grundsärskola, de särskilda utbildningsformerna, annan kommunalt driven pedagogisk verksamhet såsom öppen förskola, öppen fritidsverksamhet och omsorg på kvällar, nätter och helger (s.k. nattis) samt annan utbildning såsom International Baccalaureate (IB), se 3 §.

Det finns dock några undantag där kommunen har tillsyn över vissa fristående verksamheter enligt skolförfattningarna. Dessa är fristående förskola, annan fristående driven pedagogisk verksamhet (t.ex. öppen förskola,

öppen fritidsverksamhet, nattis) och fristående fritidshem som inte anordnas vid en fristående skolenhet med förskoleklass, grundskola eller grundsärskola (4 § första stycket). Över dessa delar har dock Skolinspektionen tillsyn över hur en kommun uppfyller sitt tillsynsansvar (3 § 4) och över arbetet mot kränkande behandling (se 4 § andra stycket).

Skolinspektionen ska även granska kvaliteten i sådan utbildning och annan verksamhet som står under dess tillsyn eller under tillsyn av en kommun. Granskningen ska avse den granskade utbildningens eller verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer (se 19 och 20 §§).

Tillsynsmyndigheten ska inom ramen för sin tillsyn lämna råd och vägledning (9 §).

Skolinspektionen ska inom ramen för sin tillsyn genomföra en kontroll av den verksamhet som en enskild huvudman avser att bedriva (etableringskontroll), om Skolinspektionen godkänt den enskilde som huvudman enligt 2 kap. 5 §. Etableringskontrollen ska genomföras innan utbildningen startar (9 a §).

### **Ingripanden vid tillsyn**

Den grundläggande sanktionen som Skolinspektionen har till sitt förfogande är föreläggande (26 kap. 10 §). Enligt paragrafen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som enligt lagen står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten eller, i fråga om en enskild huvudman, de villkor som gäller för godkännandet eller beslutet om rätt till bidrag. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Om Skolinspektionen konstaterar att det finns mindre allvarliga brister kan myndigheten med stöd av 11 § tilldela huvudmannen en anmärkning i stället för ett föreläggande. Enligt 12 § finns även en möjlighet för Skolinspektionen att avstå från ingripande om överträdelsen är ringa, den vars verksamhet granskas vidtar nödvändig rättelse eller det i övrigt med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl mot ett ingripande.

Av 13 § följer att Skolinspektionen kan återkalla ett godkännande för en enskild huvudman om ett föreläggande enligt 10 § inte följts och missförhållandet är allvarligt. Bestämmelsen är således konstruerad så att ett föreläggande måste ha getts för att ett godkännande ska kunna återkallas.

Vid mycket allvarliga och brådskande situationer har Skolinspektionen enligt 18 § möjlighet att utfärda ett tillfälligt verksamhetsförbud i upp till sex månader. Denna sanktion kan användas mot enskilda huvudmän om det är sannolikt att ett beslut om återkallelse enligt 13 § kommer att fattas, och beslutet inte kan avvaktas med hänsyn till allvarlig risk för barnens eller elevernas hälsa eller säkerhet eller av någon annan särskild anledning.

I 27 § finns en bestämmelse som innebär att ett föreläggande enligt bestämmelserna får förenas med vite. Det är således Skolinspektionen själv som väljer om ett föreläggande ska förenas med vite eller inte.

Skolinspektionen har dock enligt bestämmelsen en skyldighet att förena ett föreläggande som avses i 10 § med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt. Sedan 2010 års skollag började tillämpas den 1 juli 2011 har totalt 49 av Skolinspektionens förelägganden mot huvudmän att fullgöra sina skyldigheter förenats med vite (25 förelägganden 2013). Av dessa fattades 24 under 2014 (22 fattades under 2013, se Skolinspektionens årsredovisning 2014).

### *Skolinspektionens inspektion*

Av Skolinspektionens webbplats framgår hur myndigheten arbetar med olika typer av inspektion ([www.skolinspektionen.se](http://www.skolinspektionen.se)). Den regelbundna tillsynen utgår från de lagar och regler som gäller för den granskade verksamheten. Från och med 2015 får alla huvudmän besök under en treårsperiod. Vid Skolinspektionens kvalitetsgranskning väljs ett mindre antal skolor eller verksamheter ut (ofta slumpmässigt) för att studera olika delar av skolornas arbete mer ingående, exempelvis undervisningens innehåll och form i ett skolämne som engelska, fysik eller matematik, arbetet med uppföljning och bedömning av elevernas kunskaper eller rektoreernas roll som pedagogiska ledare. Vid riktad tillsyn väljs ett mindre antal skolor eller verksamheter ut (ofta slumpmässigt) för att kontrollera att de följer lagar och regler inom ett särskilt område. En etableringskontroll görs på alla nya fristående skolor våren innan de startar för att kontrollera att den planering som en ny fristående skola har presenterat i sin ansökan genomförs. Det görs även en förstagångstillsyn på alla nystartade fristående skolor när de har varit igång fyra till sex månader för att kontrollera att skolan och huvudmannen arbetar utifrån lagar och regler. Vid Skolinspektionens flygande inspektion väljs ett stort antal skolor eller verksamheter ut (ofta slumpmässigt). Den har till syfte att ge en översiktlig bild av förhållandena på ett stort antal skolor eller verksamheter. Resultatet från en flygande inspektion kan bilda underlag för andra granskningar, t.ex. en kvalitetsgranskning. Den flygande inspektionen kan i vissa fall övergå till en riktad tillsyn. Slutligen genomför Skolinspektionen tillsyn efter anmälan.

Skolinspektionen har i sitt regleringsbrev i uppdrag att särskilt redovisa sina insatser för att utvärdera hur myndighetens arbete med tillsyn och kvalitetsgranskning bidrar till skolornas förbättringsarbete samt resultaten av dessa insatser (se bl.a. Skolinspektionens regleringsbrev för 2015).

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet vill inledningsvis framhålla att tillsyn är ett viktigt statligt styrmedel för att säkerställa en likvärdig utbildning av god kvalitet oavsett huvudman. Ett viktigt syfte med tillsynen är att den ska leda till hög kvalitet i verksamheterna. Utskottet vill framhålla att Skolinspektionens tillsyn har förstärkts på olika sätt sedan 2010 års skollag infördes. En nyhet var att Skolinspektionen fick en generell möjlighet att kombinera sina förelägganden

med vite. Sedan den 1 januari 2015 gäller också två nya bestämmelser i skollagen som ytterligare förstärker Skolinspektionens tillsyn.

Skolinspektionen har nu en skyldighet att förena ett föreläggande med vite i vissa allvarliga fall. Det gäller brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Skyldigheten att vitesförelägga gäller både offentliga och enskilda huvudmän. Utskottet kan konstatera att Skolinspektionen hittills har använt vitesmöjligheten i mycket begränsad omfattning. Enligt utskottets mening borde en aktivare användning av vitesinstrumentet med stöd av den nya regleringen kunna ge förutsättningar för en mer effektiv tillsyn.

Skolinspektionen ska även göra en särskild analys av lärarresurserna på en skola om den vid sin tillsyn konstaterar återkommande brister som påtagligt påverkar förutsättningarna för eleverna att nå kunskapsmålen för utbildningen. Skolinspektionen kan då efter en sådan analys förelägga en huvudman att förändra lärarresurserna för att avhjälpa brister vid en skolenhet. Att en skola har tillräckligt med lärarresurser, både vad gäller omfattning och kvalitet, är enligt utskottets mening en central förutsättning för att elever ska kunna få sin rätt till utbildning tillgodosedd och för att utbildningen i övrigt ska hålla god kvalitet.

När det gäller frågan om att det bör göras fler oanmälda kontroller för en bättre inriktning av tillsynen vill utskottet särskilt lyfta fram den flygande inspektionen där Skolinspektionen gör en samlad insats och granskar en avgränsad del av verksamheten på många skolenheter samtidigt. Resultatet kan sedan bilda underlag för andra typer av granskningar, t.ex. en kvalitetsgranskning, som innebär att Skolinspektionen gör en djupare studie av hur ett mindre antal verksamheter arbetar inom området. När det sedan gäller frågan om kommunernas tillsynsansvar över sina fristående förskolor kan utskottet konstatera att Skolinspektionen i sin tur har tillsyn över hur kommunerna fullgör detta ansvar.

Utskottet kan konstatera att Skolinspektionen i sitt regleringsbrev har i uppdrag att utvärdera hur myndighetens arbete med tillsyn och kvalitetsgranskning bidrar till skolornas förbättringsarbete samt resultatet av dessa insatser. Utskottet vill därför lyfta fram att det framgår av Skolinspektionens årsredovisning för 2014 att mätningar visar att det finns ett högt förtroende för myndighetens arbete och att det återspeglas i att huvudmän och skolor själva bedömer att åtgärder som initierats till följd av tillsyn och kvalitetsgranskningar har förbättrat skolan. Utskottet vill i sammanhanget framhålla att den strategi som inspektionen valt för att kunna påverka skolorna på det mest effektiva sättet är att, utifrån etablerad forskning, fokusera på sådana områden som är avgörande för kvalitet och likvärdighet i skolan. Områdena är undervisning och lärande, särskilt stöd, bedömning och betygssättning, trygghet och studiero inklusive åtgärder mot kränkande behandling, förutsättningar för lärande och trygghet samt styrning och utveckling av verksam-

heten. Det innebär att i sin tillsyn och kvalitetsgranskning fokuserar Skolinspektionen på just de faktorer som inom vart och ett av områdena är avgörande för skolans resultat (se Skolinspektionens årsredovisning 2014).

Utskottet vill slutligen framföra vikten av att Skolinspektionen använder sig av alla de verktyg som skollagen ger för att säkerställa kvaliteten i utbildningen.

Utskottet ser mot bakgrund av det anförda inga skäl för att nu göra några ändringar i den gällande ordningen och avstyrker sålunda motionerna 2014/15:379 (M) yrkandena 1–3, 2014/15:588 (M), 2014/15:892 (M) yrkande 1, 2014/15:1921 (M) och 2014/15:2457 (C) yrkandena 8 och 11.

## Läraryrket

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om läraryrket.

Jämför reservationerna 22 (C), 23 (KD) och 24 (M, C, FP, KD).

### Motionerna

I flerpartimotion 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 34 anför motionärerna att fler vägar in i läraryrket bör skapas för dem som redan har ämneskunskaper med hjälp av utbyggda kompletterande utbildningar. Motionärerna konstaterar att andelen utbildade lärare i skolan ökar, men att bristen på behöriga lärare är stor i vissa ämnen.

I yrkande 38 vill motionärerna ta bort de obligatoriska individuella utvecklingsplanerna i årskurs 4 och 5 för att minska lärarnas administrativa börda när betyg införs i dessa årskurser.

I yrkande 39 anser motionärerna att samtliga riksdagspartier bör delta i de samtal om en nationell samling för läraryrket som regeringen avser att inleda med olika berörda aktörer om vad som kan göras gemensamt, på såväl nationell som lokal nivå, för att stärka och öka läraryrkets attraktivitet. Motionärerna är oroade över att läraryrkets status har varit låg under en lång tid och att för få söker sig till läraryrket. Bra lärare ska ha hög lön, anser motionärerna. För att göra läraryrket mer attraktivt behövs också möjligheter att göra karriär och utvecklas i yrket.

I partimotion 2014/15:1906 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 1 menar motionärerna att läraryrket behöver uppvärderas. Skickliga lärare ska ha en god löneutveckling under yrkeskarriären. Arbetet med att prioritera bland lärares uppgifter och ansvar för att frigöra tid för mer lärarledd ämnesundervisning måste också fortsätta.

I motion 2014/15:196 av Roger Haddad (FP) vill motionären att lärarnas insatser uppmärksammas med en egen dag.

I motion 2014/15:198 av Roger Haddad (FP) vill motionären att det ska vara en skyldighet för föräldrar att närvara vid möten som en rektor eller lärare

kallar till, t.ex. samtal om elevens kunskapsutveckling eller om mobbning ägt rum.

I motion 2014/15:856 av Annika Eclund (KD) vill motionären se en statlig kvalitetsstyrning av processen kring tillsättningen av förstelärare och lektorer. Staten bör ges ansvar för att utforma kriterierna för förstelärare och lektorer och processen för tillsättning, att precisera och fastställa vilka arbetsuppgifter som innefattas i anställningen samt med vilken varaktighet försteläraren eller lektorn anställs. Staten bör enligt motionären också fastställa en norm för hur många lektorer det bör finnas i en gymnasieskola. Regeringen bör även föreslå hur man kan säkerställa att det finns lektorer på de studieförberedande gymnasieprogrammen.

I motion 2014/15:892 av Christian Holm (M) yrkande 3 anför motionären att administrationen bör minska för lärare, särskilt vad avser möjligheten att använda sanktioner.

I motion 2014/15:1118 av Stefan Jakobsson och Christina Thuring (båda SD) anför motionärerna att möjligheten att införa ålderslärare på alla grundskolor bör ses över. Ålderslärare med lång och gedigen erfarenhet kan axla vissa uppgifter, t.ex. vara stöd och mentorer åt nya lärare eller hjälpa till vid betygssättning och rättning inom de ämnen där de har kunskap.

I motion 2014/15:1122 av Stefan Jakobsson (SD) anför motionären att man bör uppmuntra de kommuner som är villiga att låta arbetslösa ungdomar hjälpa till med skolans administrativa uppgifter, t.ex. att vara rastvakt eller kopiera, så att pedagogerna kan ägna sin tid åt det som de är utbildade för.

I motion 2014/15:1920 av Krister Hammarbergh (M) anför motionären att regeringen bör inrätta ett system med lärarhandledare. De skolor som erbjuds lärarhandledning och huvudmannen ska frivilligt ingå överenskommelser med Skolverket om verksamheten. Systemet med lärarhandledare bör inledningsvis etableras i ämnena matematik, svenska och naturorienterande ämnen (NO). Det måste vara meriterande att vara handledare.

I motion 2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 9 anför motionären att man bör undvika att detaljreglera skolornas arbete. Motionären menar att lagar och regler ska fokusera på ramverk och resultat, inte på hur skolorna i detalj uppnår dem. Man måste visa tillit till lärarna och skolledarna, anser motionären.

I motion 2014/15:2487 av Mikael Jansson och David Lång (båda SD) yrkande 1 anför motionärerna att det bör bli möjligt för högstadie- och gymnasieelever att på kvällstid vid extralektioner på universiteten lära sig matematik och fysik enligt läroplanen av ingenjörer utan lärarberörighet. I yrkande 2 efterlyser motionärerna en utredning om ett statligt stimulansbidrag för ingenjörer som lär ut matematik och fysik till högstadie- och gymnasieelever på kvällstid vid universiteten.

## Bakgrund

### *Nationell samling för läraryrket*

Av budgetpropositionen för 2015 framgår att regeringen vill bidra till en positiv utveckling av läraryrkets status och attraktivitet så att lärarförsörjningen kan tryggas och så att alla elever får sin undervisning av behöriga lärare. Redan i dag har Skolverket ett uppdrag att bedriva en informationskampanj om lärar- och förskolläraryrkena och de nya lärar- och förskolläraryrkesutbildningarna (U2010/7661/S). Regeringen anser dock att detta inte är tillräckligt utan att det behöver tas ett mer långsiktigt och samlat grepp kring bl.a. rekryteringen av fler lärare och förskollärare. För detta anser regeringen att en nationell samling behöver komma till stånd. Därför avser regeringen att påbörja ett samtal med olika berörda aktörer om vad som gemensamt, på såväl nationell som lokal nivå, kan göras för att stärka och öka läraryrkets attraktivitet. Från regeringens sida finns ett tydligt fokus i det arbetet: attraktiviteten i läraryrket ska ökas genom statliga insatser för en höjning av lärares löner, kvalitetssatsningar på lärar- och förskolläraryrkesutbildningen, kompetensutveckling för lärare, investeringar i mer personal i skolan och andra åtgärder som ger läraren bättre möjligheter att ge varje elev en undervisning av god kvalitet (prop. 2014/15:1 utg.omr. 16 s. 160).

Av den ekonomiska vårpropositionen framgår att det i den beslutade budgeten finns en satsning på det s.k. Lågstadielyftet om ca 2 miljarder kronor för 2015. Med dessa medel avser regeringen att införa ett statsbidrag för att öka läraryrkets attraktionskraft och höja kvaliteten på undervisningen genom att skapa mer tid för lärarna att undervisa eleverna i lågstadiet inklusive förskoleklassen (prop. 2014/15:100 s. 53).

En viktig del i arbetet med att öka läraryrkets status och attraktivitet handlar enligt regeringen om insatser för att höja lärarnas löner. Den pågående karriärstegsreformen är ett första steg för att lyfta lärares löner och införa fler karriärsteg. Regeringen vill ta ytterligare nationellt ansvar för att vända utvecklingen genom att inom ramen för den nationella samlings föra en dialog med arbetsmarknadens parter och i samband med avtalsrörelsen 2016 tillföra resurser med syftet att lärarnas löner ska höjas. Under förutsättning att parterna tar ansvar för att påtagligt prioritera höjda lärarlöner avser regeringen att tillföra resurser motsvarandes 3 miljarder kronor på årsbasis. En given utgångspunkt är dock att lönesättningen för lärare är en fråga för arbetsmarknadens parter. Lönerna ska därför bestämmas i förhandlingar mellan parterna. Insatsen innebär inte en övergång till statlig lönepolitik. Regeringen avser att återkomma om hur målsättningen om höjda löner ska uppnås (prop. 2014/15:1 utg.omr. 16 s. 160–161).

Regeringen bjöd in parterna (Sveriges Kommuner och Landsting, Friskolornas riksförbund, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Almega Tjänsteföretagen och Skolledarförbundet) till ett första möte om höjda lärarlöner den 11 februari 2015. Nästa möte aviserades till den 11–12 mars 2015 (pressmeddelande från Utbildningsdepartementet den 11 februari 2015).



### *Karriäranställningar*

Sedan den 1 juli 2013 finns det i skollagen (2010:800) dels ett s.k. målsättningsstadgande om att skolhuvudmännen ska sträva efter att inrätta karriärsteg för särskilt yrkesskickliga lärare, dels en upplysningsbestämmelse om att regeringen meddelar föreskrifter om statsbidrag till huvudmän i syfte att stimulera dessa att inrätta karriärstegen förstelärare och lektor (prop. 2012/13:36 , bet. 2012/13:UbU15, rskr. 2012/13:266). Det är Skolverket som administrerar statsbidraget enligt förordningen (2013:70) om statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare.

Regeringen gjorde i propositionen bedömningen att det bör vara skolhuvudmännen som avgör vilka lärare som uppfyller kvalifikationerna för karriärsteg för lärare. Därför upphävdes den reglering i skollagen som innebar att lektorer utsågs av Skolverket.

### *Föräldrasamverkan*

Skolverket har nyligen tagit fram ett nytt stödmaterial till de lärare som vill reflektera över och utveckla sin föräldrasamverkan: Skolan och hemmet – exempel och forskning om lärares samarbete med elevernas vårdnadshavare. Syftet är att stödja personal i skolan i arbetet med att utveckla samarbetet med elevernas vårdnadshavare.

## **Utskottets ställningstagande**

Utskottet kan konstatera att regeringen i budgetpropositionen för 2015 ansåg att en nationell samling för läraryrket behöver komma till stånd och att yrkandet om en nationell samling för läraryrket är i linje med detta. Utskottet delar regeringens uppfattning att det behöver tas ett mer långsiktigt och samlat grepp kring bl.a. rekryteringen av fler lärare och förskollärare. Enligt utskottets mening är lärarförsörjningen en avgörande fråga för svensk skola och för Sverige, och den kräver ett nationellt fokus.

Flera motionsyrkanden rör frågor som kan rymmas inom en nationell samling för läraryrket, och utskottet vill inte föregripa sådana samtal. Det gäller förslagen om att stärka läraryrkets attraktivitet (uppvärdera läraryrket, en egen dag för lärare), anställa fler personer i skolan (administratörer, ålderslärare), minska lärarnas administrativa börda (undvika detaljreglering, ta bort obligatoriska individuella utvecklingsplaner i årskurs 4 och 5 när betyg införs) och rekrytera fler lärare till ämnen med lärarbrist (fler vägar in i läraryrket för dem med ämneskunskaper, lärarhandledare, undervisande ingenjörer).

När det gäller yrkandet om en ökad statlig styrning av tillsättningen av förstelärare och lektorer (karriäranställningar) kan utskottet konstatera att enligt den rådande ansvarsfördelningen mellan staten och huvudmännen är det huvudmännen som har arbetsgivaransvaret med ansvar för lärares prestationer och yrkesutveckling. I enlighet med vad som gäller på andra områden är det

arbetsgivaren som ansvarar för de anställdas karriär och löneutveckling och som fattar beslut om att beförtra de anställda som av arbetsgivaren bedöms vara särskilt yrkesskickliga. Ett s.k. målsättningsstadgande i skollagen om att skolhuvudmännen ska sträva efter att inrätta karriärsteg för särskilt yrkesskickliga lärare innebär inte att frågan detaljregleras utan endast att en målsättning som är av nationellt intresse på utbildningsområdet anges i lag. Det är upp till skolhuvudmännen att avgöra hur denna målsättning bäst kan nås, och det är frivilligt för skolhuvudmännen att söka det statsbidrag som regleras i statsbidragsförordningen. Huvudmän kan också inrätta egna system med utvecklingssteg för lärare som avviker från de karriärsteg för vilka statsbidrag lämnas.

När det gäller yrkandet om obligatorisk medverkan vid föräldrasamtal är utskottet inte berett att ställa sig bakom motionärens förslag om att föräldrar ska vara skyldiga att närvara vid möten som skolan kallar till. Utskottet vill dock understryka att det är viktigt med förtroendefulla relationer mellan lärare och elevernas vårdnadshavare eftersom det kan bidra till en ökad måluppfyllelse för eleverna. Utskottet noterar att Skolverket nyligen har tagit fram ett nytt stödmaterial till de lärare som vill reflektera över och utveckla sin föräldrasamverkan.

Utskottet avstyrker därmed motionerna 2014/15:196 (FP), 2014/15:198 (FP), 2014/15:856 (KD), 2014/15:892 (M) yrkande 3, 2014/15:1118 (SD), 2014/15:1122 (SD), 2014/15:1906 (KD) yrkande 1, 2014/15:1920 (M), 2014/15:2457 (C) yrkande 9, 2014/15:2487 yrkandena 1 och 2 samt 2014/15:2839 (M, FP, C, KD) yrkandena 34, 38 och 39.

## Legitimation

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. legitimation för fritidspedagoger och undantag från reglerna om lärarlegitimation.

### Motionerna

I motion 2014/15:35 av Robert Stenkvist (SD) anför motionären att det bör införas en legitimation för fritidspedagoger. Legitimationen bör ges efter en lärarutbildning med behörighet i två skolämnen samt med inriktning mot fritidshem.

I motion 2014/15:1120 av Richard Jomshof m.fl. (SD) anför motionären att möjligheterna till undantag från reglerna om lärarlegitimation och betygssättning bör tas bort. Motionärerna vill också ta bort möjligheten för lärare i modersmål och yrkesämnena att sätta betyg utan att ha legitimation.

I motion 2014/15:1203 av Sofia Damm (KD) yrkande 2 anför motionären att frågan om att inkludera fritidspedagogerna i legitimationsreformen bör utredas.

I motion 2014/15:1692 av Cecilie Tenfjord-Toftby (M) anför motionären att validering av utländska lärarexamina bör möjliggöras.

## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Legitimation*

Riksdagen har tidigare genom ändringar i skollagen (2010:800) beslutat att införa ett legitimationssystem för lärare och förskollärare från den 1 juli 2011 (prop. 2010/11:20, bet. 2010/11:UbU5, rskr. 2010/11:171, prop. 2011/12:144, bet. 2011/12:UbU20, rskr. 2011/12:277, prop. 2012/13:36, bet. 2012/13:UbU15, rskr. 2012/13:266, prop. 2012/13:187, bet. 2013/14:UbU6, rskr. 2013/14:27, prop. 2013/14:148, bet. 2013/14:UbU21, rskr. 2013/14:292 och prop. 2013/14:220, bet. 2013/14:UbU17, rskr. 2013/14:264). Regleringen i skollagen kompletteras av bestämmelser i förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare (behörighetsförordningen) och av föreskrifter från Skolverket, som är den myndighet som utfärdar legitimationen.

Riksdagen har också beslutat att ge regeringen till känna att den borde återkomma till riksdagen med en plan för hur fler yrkesgrupper kan innefattas i legitimationsreformen (prop. 2012/13:187, bet. 2013/14:UbU6, rskr. 2013/14:27). Tillkännagivandet gäller yrkeslärare, lärare i den kommunala vuxenutbildningen, modersmållärare, fritidspedagoger m.fl.

Av den redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen som nyligen överlämnades till riksdagen framgår att regeringen avser att utreda om, och i så fall hur, fritidspedagoger kan omfattas av legitimationssystemet och att regeringen avser att återkomma i frågan om även yrkeslärare och modersmållärare på sikt bör omfattas. Riksdagsskrivelsen är inte slutbehandlad i denna del (skr. 2014/15:75 s. 107).

### *Utländska lärarexamina*

Lärare och förskollärare är reglerade yrken i Sverige. Skolverket är behörig myndighet och utfärdar legitimation för dessa yrken. Den som har en utländsk lärarexamen eller förskollärarexamen och är behörig att arbeta som lärare utomlands kan ansöka om legitimation hos Skolverket. Erkännandeförfarandet regleras genom ett EG-direktiv, det s.k. yrkeskvalifikationsdirektivet (2005/36/EG).<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> De nuvarande reglerna för yrkeserkännande har nyligen ändrats. Ändringsdirektivet (2013/55/EU) trädde i kraft den 17 januari 2014 och ska vara genomfört i medlemsstaterna senast den 18 januari 2016. I slutfasen av förhandlingarna tillsatte regeringen en utredning med uppdrag att föreslå hur direktivet skulle genomföras i svensk rätt och förvaltning (Yrkeskvalifikationsdirektivet – ett samlat genomförande, SOU 2014:19). Utredningen har

Den som har en utländsk lärarutbildning som avviker från den svenska lärarutbildningen kan behöva komplettera sin utbildning för att få en svensk legitimation. Det gäller om utbildningen är minst ett år kortare än motsvarande svensk lärarutbildning eller om innehållet i utbildningen väsentligt avviker från motsvarande svensk lärarutbildning. Den som har en lärar- eller förskollärarexamen från ett land inom EU/EES kan komplettera utbildningen genom en s.k. anpassningsperiod (en tjänst eller en praktikplats på en svensk skola eller förskola) eller ett lämplighetsprov. Stockholms universitet har Skolverkets uppdrag att ansvara för lämplighetsprov. Den som har en lärar- eller förskollärarexamen från ett land utanför EU/EES kan endast komplettera sin utbildning genom en anpassningsperiod. Man kan komplettera sin utbildning genom utländska lärares vidareutbildning (ULV) som finns i Stockholm, Göteborg, Malmö, Örebro, Linköping och Umeå.

Den som har en utländsk lärarutbildning från ett universitet eller en högskola och vill arbeta i Sverige kan även ansöka om en bedömning av sin utländska utbildning hos Universitets- och högskolerådet. Utlåtandet är ingen legitimation men kan t.ex. användas för att underlätta för arbetsgivaren att se om meriterna passar för en tidsbegränsad anställning i skolan.

### **Utskottets ställningstagande**

När det gäller yrkanden om legitimation för fritidspedagoger, modersmålslärare och yrkeslärare avvaktar utskottet de åtgärder som regeringen nyligen aviserade i sin redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen (skr. 2014/15:75 s. 107).

När det gäller yrkandet om validering av utländska lärarexamina konstaterar utskottet att lärare och förskollärare är reglerade yrken i Sverige och att det finns en gemensam EU-ordning för erkännande av utländska kvalifikationer när ett yrke är reglerat. Enligt utskottet är det ändamålsenligt med ett gemensamt regelverk på EU-nivå för yrkesutövares rörlighet mellan länder. Utskottet konstaterar att man också kan ansöka om ett utlåtande över sin utländska examen hos Universitets- och högskolerådet.

Utskottet avstyrker därmed motionerna 2014/15:35 (SD), 2014/15:1120 (SD), 2014/15:1203 (KD) yrkande 2 och 2014/15:1692 (M).

---

remitterats. Regeringen har aviserat en proposition i juni 2015 om genomförandet av yrkeskvalifikationsdirektivet i Sverige.

## Fortbildning

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. fortbildning i olika frågor och strukturer för fortbildning.

Jämför reservationerna 25 (M) och 26 (C).

### Motionerna

I kommittémotion 2014/15:891 av Olof Lavesson (M) anför motionären att regeringen bör vidta åtgärder för att stärka kunskapen och höja kompetensen kring hbtq-frågor i landets skolor.

I motion 2014/15:33 av Robert Stenkvist (SD) anför motionären att skolpersonal bör utbildas i hedersproblematik.

I motion 2014/15:380 av Hanif Bali (M) yrkande 3 anför motionären att Skolverket bör ta fram en internetbaserad utbildningsplattform för fortbildning för lärarkåren.

I motion 2014/15:893 av Christian Holm (M) anför motionären att man bör överväga att inrätta ett centrum för kompetensutveckling för lärare och skolledare. Det ska arbeta tillsammans med landets lärosäten, huvudmännen för skolan och professionen för att skapa olika möjligheter till kontinuerlig utveckling för lärare och skolledare.

I motion 2014/15:2181 av Hannah Bergstedt m.fl. (S) efterfrågar motionärerna kompetensutveckling för lärare i frågor om homo- och bisexuella och transpersoner.

I motion 2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 10 efterlyser motionären tydliga strukturer på såväl nationell nivå som huvudmannaskapsnivå för att sprida och genomföra undervisningsmetoder som en integrerad del i lärarnas kompetensutveckling.

I motion 2014/15:2474 av Eva Lohman (M) vill motionären öka lärarkunskaperna om företagande och entreprenörskap vid utformningen av all utbildning.

I motion 2014/15:2858 av Carina Olsson (S) vill motionären att bl.a. yrkesverksamma inom skolan får ökad kompetensutveckling i maskulinitet och våld för att stödja unga killar.

### Bakgrund och gällande rätt

#### *Gällande rätt*

Det finns bestämmelser om kompetensutveckling i skollagen (2010:800). Av 2 kap. 34 § framgår att huvudmannen ska se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling. Huvudmannen ska vidare se till att förskollärare, lärare och annan personal vid förskole- och

skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

### *Talis 2013*

År 2013 deltog Sverige för första gången i OECD-studien Talis (The Teaching and Learning International Survey). Studien undersöker genom enkäter lärares och rektorers bakgrund och deras upplevelser av de undervisnings- och lärmiljöer de arbetar i. Totalt deltog 106 000 lärare, som representerar 4 miljoner lärare från 34 länder och regioner, verksamma i motsvarande årskurs 7–9 i grundskolan. Talis 2013 visade att lärare i Sverige i mindre utsträckning deltar i kompetensutvecklande aktiviteter än genomsnittet för de deltagande länderna och regionerna (Skolverket, Rapport 408, 2014).

### *Nationellt prioriterad fortbildning*

Enligt förordningen (2011:555) med instruktion för Statens skolverk ska verket stödja och svara för nationellt prioriterad fortbildning och annan kompetensutveckling för personal. För vissa fortbildningar administrerar Skolverket även statliga stöd och bidrag. Skolverket ansvarar för två omfattande fortbildningssatsningar, Matematiklyftet och Läslyftet, som bygger på kollegialt lärande och särskilt utbildade handledare. Matematiklyftet pågår 2012–2016, och Läslyftet pågår 2015–2018. Materialet är tillgängligt för alla via webben på Lärportalen för matematik och Läs- och skrivportalen.

Med stöd av förordningen (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor får universitet och högskolor på uppdrag av myndigheter anordna uppdragsutbildning för andra än anställda hos uppdragsgivaren. Exempel på sådan utbildning är den utbildning som lärosätena anordnar på uppdrag av Skolverket, t.ex. fortbildning av lärare och förskollärare och befattningsutbildningen för rektorer.

Inom ramen för Skolverkets olika uppdrag kan en av verkets insatser vara kompetensutveckling, t.ex. inom uppdraget att stärka skolans värdegrund och arbete mot diskriminering och kränkande behandling. Ett annat exempel är att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) i samråd med Skolverket ska genomföra utbildningsinsatser för skolpersonal under 2015 för att skapa en öppen och inkluderande miljö i skolan för unga hbtq-personer.

### *Annan fortbildning*

Fortbildningar för personal inom skolan erbjuds av andra aktörer än Skolverket, t.ex. organisationer och företag, i en rad olika ämnen. Ett exempel är Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU) som bl.a. arbetar med utbildning genom att arrangera kurser och ta fram utbildningsmaterial. RFSU:s lokalföreningar har specialutbildade informatörer som bl.a. arbetar med skolinformation.

### *Skolforskningsinstitutet*

Den nya myndigheten Skolforskningsinstitutet inledde sin verksamhet den 1 januari 2015. Institutet ska ansvara för att systematiskt väga samman och sprida forskningsresultat som kan bidra till ökad kunskap om vetenskapligt väl underbyggda och effektiva metoder och arbetssätt i skolväsendet.

### *Utbildningsutskottets uppföljning av tidigare riksdagsbeslut*

I rapporten Hur kan ny kunskap komma till bättre användning i skolan (2012/13:RFR10) följde utbildningsutskottet upp den nya bestämmelsen i skollagen (2010:800) om att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet (1 kap. 5 §). Rapporten innehåller bl.a. resultaten från en enkät till lärare och rektorer med frågor om hur de tar till vara kunskap från ny forskning. Enkäten besvarades hösten 2012 av 1 850 lärare och skolledare i grundskolan.

Av enkäten framgick att det bara är drygt hälften av lärarna som anser att det ingår i arbetsuppgifterna att ta del av och använda ny kunskap i arbetet. Knappt hälften av lärarna upplever att de får stöd i sin kunskapsinhämtning från skolledningen, och ungefär lika många upplever stöd från kollegerna. Av skolledarna är det en något större andel som svarar att de får stöd från sin närmaste ledning. Det är få skolor som har en plan för hur kunskapsimplementeringen ska gå till. Endast en fjärdedel av skolledarna och en av tio lärare uppger att det finns en sådan plan. Lärare hämtar ny kunskap främst från Skolverket, kolleger och skolledningen. Skolledare har också Skolverket som främsta källa men söker kunskap även hos lärosätena och utbildningsförvaltningarna i hemkommunerna.

### **Utskottets ställningstagande**

OECD-studien Talis (The Teaching and Learning International Survey) från 2013 visar att lärare i Sverige i mindre utsträckning deltar i kompetensutvecklande aktiviteter än genomsnittet för de deltagande länderna. Utskottet är bekymrat över Sveriges resultat och vill understryka vikten av att huvudmännen tar sitt ansvar och ser till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling.

När det gäller yrkandet om spridning av nya undervisningsmetoder hänvisar utskottet till att en ny myndighet, Skolforskningsinstitutet, inrättades vid årsskiftet och har till uppgift att sprida forskning om effektiva metoder och arbetssätt i skolan. Mot bakgrund av utskottets uppföljning av hur ny kunskap tas till vara i skolan vill utskottet också understryka betydelsen av att lärarna och skolledarna ges goda förutsättningar att skaffa och använda ny kunskap i sitt arbete.

När det gäller yrkandet om att inrätta ett centrum för kompetensutveckling vill utskottet framhålla Skolverkets ansvar för nationell fortbildning och det samarbete som verket har med de lärosäten som får i uppdrag att anordna

fortbildning. Utskottet vill i sammanhanget också peka på att universitet och högskolor har en central roll när det gäller skolans kompetensförsörjning. De anordnar såväl lärarutbildningar som fortbildningar för skolans personal och bedriver forskning inom relevanta områden.

När det gäller yrkandet om en webbplattform för lärarfortbildning hänvisar utskottet till de portaler som Skolverket har utvecklat inom ramen för fortbildningssatsningarna Matematiklyftet och Läslyftet (Lärportalen för matematik och Läs- och skrivportalen).

I övrigt hänvisar utskottet till huvudmannens ansvar för fortbildning och till den fortbildning och kompetensutveckling som erbjuds.

Med hänvisning till vad som anförs ovan avstyrker utskottet motionerna 2014/15:33 (SD), 2014/15:380 (M) yrkande 3, 2014/15:891 (M), 2014/15:893 (M), 2014/15:2181 (S), 2014/15:2457 (C) yrkande 10, 2014/15:2474 (M) och 2014/15:2858 (S).

## Skolledare

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skolledare.

## Motionerna

I motion 2014/15:587 av Helena Bouveng (M) anför motionären att regeringen bör överväga möjligheten att införa en nationell, obligatorisk chefsutbildning inom förskolan med den statliga rektorsutbildningen inom grundskolan och gymnasieskolan som förebild.

I motion 2014/15:1124 av Stefan Jakobsson (SD) anser motionären att det finns ett behov av att se över möjligheten att låta skolledare koncentrera sig på det pedagogiska ansvaret och bli befriade från den största delen av det ekonomiska ansvaret.

I motion 2014/15:1300 av Jonny Skalin (SD) anför motionären att skollagen (2010:800) bör justeras så att det inte längre ska vara rektorn som avgör vad som är en s.k. enskild angelägenhet för att få lov från skolan. Det ska i stället vara den kommunala utbildningsförvaltningen som ska ta ställning till lov från skolan.

I motion 2014/15:2550 av Krister Hammarbergh (M) vill motionären att regeringen ska få i uppdrag att införa en obligatorisk rektorsutbildning för förskolechefer.



## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Gällande rätt*

Ledningen av utbildningen regleras i 2 kap. 9–11 §§ skollagen (2010:800). Av bestämmelserna framgår rektorns och förskolechefens arbetsuppgifter och behörighetskrav. Enligt 9 § ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor, och det pedagogiska arbetet vid en förskoleenhet ska ledas och samordnas av en förskolechef. Dessa ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Enligt 10 § beslutar rektorn och förskolechefen om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn och förskolechefen fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i skollagen eller andra författningar. Som rektor eller förskolechef får bara den anställas som genom utbildning och erfarenhet har pedagogisk insikt (11 §).

### *Obligatorisk befattningsutbildning för rektorer*

Enligt 2 kap. 12 § skollagen (2010:800) ska varje huvudman se till att rektorerna går en särskild befattningsutbildning eller en utbildning som kan jämföras med denna. Utbildningen ska påbörjas snarast möjligt efter det att rektorn har tillträtt sin anställning och vara genomförd inom fyra år efter tillträdesdagen. Denna skyldighet för huvudmannen gäller inte rektorer som tidigare gått befattningsutbildningen eller en äldre statlig rektorsutbildning, rektorer som genom annan utbildning eller yrkeserfarenhet har fått kunskaper som av en högskola som anordnar befattningsutbildning har jämförts med sådan utbildning, eller rektorer som var verksamma som rektorer den 15 mars 2010.

Skolverket ansvarar för den obligatoriska befattningsutbildningen som har fått namnet Rektorsprogrammet. Programmet är också öppet för andra skolledare som har anställning som förskolechef eller biträdande rektor. Det anordnas vid sex universitet.

### *Fortbildning av rektorer*

Fortbildningen för rektorer om 7,5 högskolepoäng ges under 2015. Den är inriktad mot styrnings- och ledarskapsfrågor för att ge rektorerna förutsättningar att utveckla och fördjupa sitt pedagogiska ledarskap utifrån kraven i skollagen och läroplaner samt utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Rektorer som deltagit i fortbildningen vittnar om att de stärkts i sin roll som pedagogiska ledare. Skolverket har i uppdrag att svara för fortbildningen och får använda 10 miljoner kronor för ändamålet (U2011/1195/S).

### *Fortbildning av förskolechefer*

Skolinspektionens kvalitetsgranskning visar att förskolechefens ansvar som pedagogisk ledare behöver stärkas. Regeringen anser att kompetensutvecklingsinsatser för att utveckla förskolechefer pedagogiska ledarskap bör prioriteras och avsätter medel för detta ändamål i propositionen Vårändringsbudgeten för 2015 (prop. 2014/15:99 s. 100).

### *Talis 2013*

I februari 2015 presenterade Skolverket en rapport som är en fördjupning av data från OECD-studien Talis (The Teaching And Learning International Survey) 2013, där Sverige var ett av 34 deltagande länder. Rapporten belyser de svenska rektorerna i jämförelse med rektorer i de andra nordiska länderna. Analysen fokuserar på rektorers erfarenhet och visar att det i Sverige är hög omsättning på rektorer såväl på skolorna som i yrket. Rektorer i Sverige ägnar en stor del av sin arbetstid åt administration och mindre tid till det pedagogiska uppdraget. De mindre erfarna rektorerna i Sverige använder ännu mer tid till administration, vilket innebär att det pedagogiska uppdraget blir ytterligare nedprioriterat (Skolverkets aktuella analyser 2015, Svenska rektorers erfarenhet i nordiskt perspektiv – En analys av TALIS 2013).

### *Utredning om rektorernas arbetsituation*

En särskild utredare (dir. 2014:58) har haft i uppdrag att undersöka hur arbetsituationen för rektorerna inom skolväsendet kan förändras för att öka förutsättningarna för förbättrade elevresultat i skolan. Utredaren överlämnade den 26 mars 2015 betänkandet *Rektorn och styrkedjan* (SOU 2015:22). I utredningen konstateras att många av problemen med ledarskapet inom skolan beror på svagheter i den lokala styrkedja där rektorn ingår. Rektorn får otillräckligt med stöd och styrning av sin huvudman, dvs. av den kommunala nämnden eller ägaren som ansvarar för skolan samt av de tjänstemän som är rektorernas chefer. Rektorn behöver i sin tur bli bättre på att stödja och leda lärarna så att alla elever får den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling. I utredningen föreslås ett nationellt handlingsprogram för att stärka skolans styrkedja. Utredningen bereds för närvarande inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

## **Utskottets ställningstagande**

Utskottet vill inledningsvis understryka att skolledaren har en nyckelroll i utvecklingen av skolan och förskolan. Utskottet ser därför med oro på de resultat i OECD-studien Talis 2013 som visar att det är hög omsättning på rektorerna i Sverige och att rektorerna i Sverige ägnar mindre tid åt det pedagogiska uppdraget. Skolledaren svarar för att verksamheten som helhet utvecklas mot uppställda mål. Det ställer stora krav på skolledarens kompetens, och utskottet vill i sammanhanget understryka huvudmannens

ansvar för att skolledaren har den kompetens som behövs för att leda verksamheten mot högre målpuppfyllelse.

När det gäller yrkanden om rektorernas arbetssituation och arbetsuppgifter vill utskottet inte föregripa beredningen av den nyligen överlämnade utredningen om rektorernas arbetssituation (SOU 2015:22).

När det gäller yrkanden om en obligatorisk utbildning för förskolechefer hänvisar utskottet till att medel avsatts för fortbildning för skolledare i förskolan och till att även förskolechefer kan gå Rektorsprogrammet.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2014/15:587 (M), 2014/15:1124 (SD), 2014/15:1300 (SD) och 2014/15:2550 (M).

## Elevhälsan

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. utveckling av elevhälsan och en elevhälsogaranti.

Jämför reservationerna 27 (M, C, FP, KD), 28 (KD), 29 (M) och 30 (C).

## Motionerna

### *Utveckling av elevhälsan*

I flerpartimotion 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 32 understryks vikten av att stärka elevhälsan eftersom en väl fungerande sådan är viktig för att motverka psykisk ohälsa.

Även motion 2014/15:1412 av Anna Wallén m.fl. (S) tar upp behovet av en bättre elevhälsa. Enligt motionärerna skiljer det sig mycket åt hur olika skolor har valt att prioritera elevhälsan. En översyn av elevhälsans hälsofrämjande och förebyggande roll bör göras. Elevhälsan är en viktig del i arbetet med att skapa en större likvärdighet i skolan för att förbättra skolresultaten, menar motionärerna.

Frågan om andra yrkeskategorier inom elevhälsan behandlas i motion 2014/15:2380 av Saila Quicklund (M). Motionären påpekar att fysioterapeuter har en roll i att främja motorisk utveckling och stärka fysisk självkänsla och fysisk aktivitet. Varken denna grupp eller idrottslärare ingår i de personalgrupper som krävs enligt skollagen.

### *Elevhälsogaranti*

I partimotion 2014/15:1910 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 6 pekas på att den psykiska ohälsan bland ungdomar har ökat. Motionärerna vill skärpa kraven på elevhälsan genom att införa en elevhälsogaranti som ger en elev rätt att inom ett dygn få kontakt med elevhälsovården.

Även i motion 2014/15:1865 av Penilla Gunther (KD) tas frågan om en elevhälsogaranti upp. En elev bör kunna få kontakt med elevhälsan inom ett dygn. Vidare bör logopederna ingå i elevhälsans yrkesgrupper, menar motionären.

Motion 2014/15:2247 av Tina Ghasemi (M) behandlar också frågan om en elevhälsogaranti. Enligt motionären brister elevhälsan i tillgänglighet över hela landet. Det bör därför övervägas om tidsgarantier ska införas för hur lång tid det ska ta att få en första kontakt med en kurator, skolsköterska eller skolpsykolog. Elevhälsan behöver också bli tillgänglig på nätet så att elever kan chatta med skolpsykologer, mejla med en kurator och själva boka in en besökstid.

### *Samverkan i elevhälsoarbetet*

I kommittémotion 2014/15:2664 av Cecilia Widegren m.fl. (M) framförs i yrkande 22 att skolan har en viktig uppgift i att både förmedla kunskap om hälsa och tidigt fånga upp elever i olika typer av riskzoner för att motverka ohälsa och utanförskap. Ett sätt att fånga upp unga människors ohälsoproblematik är tätare hälsosamtal. Motionärerna anser vidare att samhällets hjälpinsatser måste anpassas för den som blir utsatt för mobbning på nätet. Samarbete mellan personal från t.ex. polis, psykiatri och socialtjänst bör därför finnas, och bemanning dygnet runt krävs.

Motion 2014/15:1179 av Jennie Nilsson (S) uppmärksammar behovet av att stärka skolhälsovården. Barn med psykiska problem behöver hjälp och stöd i ett tidigt skede, och då behövs en välfungerande elevhälsa där skolans kuratorer och annan skolpersonal kan vara uppmärksamma och agera när det behövs. Enligt motionären bör det i varje kommun finnas samverkansmodeller mellan skola, socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri och ungdomsmottagning för barn och ungdomar med problem.

I motion 2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 13 framförs att det är angeläget att det finns tillgänglighet till elevhälsans personalgrupper. Vidare bör samverkan mellan skolhälsovården, barnavården, barn- och ungdomspsykiatri, ungdomsmottagningen och socialförvaltningen öka, enligt motionären.

### *Ansvar för skolhälsovården*

I motion 2014/15:773 av Bengt Eliasson (FP) anförs att ansvaret för skolhälsovården bör föras över till sjukvårdshuvudmännen. Om landstingen och de framtida regionkommunerna fick ansvaret för skolhälsovården kunde samordningsvinster göras och ingången till övrig hälso- och sjukvård kunde ske på ett mer smidigt sätt, enligt motionären.

## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Gällande rätt*

I 2 kap. 25–28 §§ skollagen (2010:800) finns bestämmelser om elevhälsa för eleverna i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande, och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Det ska finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator samt personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Varje elev i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan ska erbjudas minst tre hälsobesök som omfattar allmänna hälsokontroller och varje elev i sameskolan (består av sex årskurser) ska erbjudas minst två hälsobesök. Hälsobesöken ska vara jämnt fördelade under skoltiden. Mellan hälsobesöken ska eleven erbjudas undersökning av syn och hörsel och andra begränsade hälsokontroller. Varje elev i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska erbjudas minst ett hälsobesök som innefattar en allmän hälsokontroll. Elever får dessutom vid behov anlita elevhälsan för enklare sjukvårdsinsatser.

I proposition 2009/10:165 (s. 276), som föregick införandet av skollagen, anges att arbete med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper. Det är också angeläget att samverkan sker med övrig hälso- och sjukvård samt med socialtjänsten. I det individuellt inriktade arbetet har elevhälsan ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. I propositionen anges också att elevhälsan har ett särskilt ansvar för att bevaka att skolan bidrar till att skapa goda och trygga uppväxtvillkor.

### *Bakgrund och pågående arbete*

I mars 2011 lämnade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen med innebörden att regeringen ska se till att det görs en nationell översyn av tillgängligheten till och kvaliteten på elevhälsan (bet. 2010/11:UbU7, rskr. 2010/11:206). Bakgrunden till tillkännagivandet var att utskottet konstaterade att elevhälsan har en påtagligt viktig uppgift att tidigt upptäcka problem hos barn och unga samt åtgärda dem men att elevhälsans kvalitet och tillgänglighet dock varierade mellan olika skolor och huvudmän.

Regeringen har gett Skolverket ett flertal uppdrag (U2010/7699/S delvis, U2011/263/S delvis, U2011/2269/S delvis och U2011/5947/S) att göra insatser för en förstärkt elevhälsa liksom att kartlägga och granska hur insatserna har bidragit till att förstärka elevhälsan. Skolverkets uppdrag ska slutredovisas senast den 1 april 2016. Skolverket rapporterar dessutom löpande årligen i verkets årsredovisning hur uppdraget genomförs. Skolverket har nu också i uppdrag att följa upp och sammanställa erfarenheter från detta uppdrag senast den 5 juni 2015.

I uppdraget ingår bl.a. att sprida information om möjligheten för skolhuvudmän att ansöka om statsbidrag till personalförstärkningar inom elevhälsan och till speciallärare, att erbjuda utbildningsinsatser till elevhälsans personal och att utveckla stödmaterial. Som en del i uppdraget skulle Skolverket, i samverkan med Socialstyrelsen och efter samråd med Skolinspektionen, föreslå en modell för att följa upp kvaliteten på och tillgången till elevhälsa. Denna del av uppdraget redovisades den 15 februari 2013 (dnr 2013:126).

Skolverket och Socialstyrelsen har gemensamt tagit fram en vägledning för elevhälsa med syftet att bidra till utvecklingen av en likvärdig elevhälsa. Den första upplagan av vägledningen publicerades i april 2014 och en reviderad upplaga i oktober 2014. Vägledningen är tänkt att utgöra ett kunskapsstöd och fungera som ett beslutsunderlag för elevhälsoarbetet. Den förväntas också bidra till att stärka användandet av evidensbaserad praktik inom elevhälsan. I vägledningen diskuteras bl.a. styrning och ledning av elevhälsan, inklusive det faktum att elevhälsan omfattas av flera regelverk och därmed flera myndigheters och instansers ansvarsområde. En konferensserie m.m. utifrån vägledningen genomfördes under hösten 2014.

I arbetet med insatser för en förstärkt elevhälsa har Skolverket på olika sätt samarbetat med andra berörda myndigheter och organisationer, t.ex. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

Under åren 2012–2014 betalade Skolverket ut statsbidrag för att stärka elevhälsan enligt förordningen (2011:1597) om statsbidrag för personalförstärkning inom elevhälsan. Bidraget har även kunnat sökas för 2015. Statsbidraget ska användas till att öka personaltätheten inom elevhälsan. Huvudmän kan ansöka om statsbidrag för följande personalkategorier: skolläkare, skolsköterska, skolkurator, psykolog, lärare med specialpedagogisk kompetens samt speciallärare. För att få bidrag ska huvudmannen öka sin personaltäthet jämfört med de två föregående åren. Under 2014 betalade Skolverket ut ca 204 miljoner kronor till 408 huvudmän, vilket förstärker elevhälsan med motsvarande 804 heltidstjänster.

Skolinspektionen granskar för närvarande kvaliteten i elevhälsans arbete i sammanlagt 25 fristående och kommunala grundskolor. Den övergripande frågeställningen är om elevhälsan har kompetens och arbetssätt, samt vidtar insatser i det hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande arbetet, som motsvarar behoven hos eleverna på skolan. Granskningen kommer att genomföras elevnära, i den meningen att utgångspunkten är elevernas uttryckta behov och erfarenheter. Granskningen utgår från en enkät till samtliga elever i grundskolans årskurs 6–9 på de aktuella skolorna. Vidare genomförs elevintervjuer i syfte att få en fördjupad diskussion inom de olika frågeområdena. Utöver eleverna kommer elevhälsan (skolsköterska, kurator, skolpsykolog och specialpedagog eller motsvarande), rektorer och lärare inom varje skola att intervjuas. Även enskilda elever och vårdnadshavare kan komma i fråga för en intervju.

SKL har utvecklat en webbplats (www.psynk.se) med fakta och exempel från kommuner om arbetet med elevhälsa.

### Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det de senaste åren har genomförts en mängd stödinsatser i syfte att utveckla elevhälsan. Det är positivt att det har inletts och utvecklats samarbete i detta mellan olika berörda myndigheter, t.ex. Skolverket och Socialstyrelsen liksom att SKL arbetar aktivt med utvecklingsinsatser på området. Enligt utskottet ger det genomförda och det pågående arbetet sammantaget goda förutsättningar för att fortsätta utveckla elevhälsan. Utskottet noterar vidare att resultatet från Skolinspektionens pågående granskning av elevhälsan i sin helhet kommer att sammanfattas i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport och att Skolverket kommer att slutredovisa sitt pågående uppdrag om förstärkning av elevhälsan i april 2016. Skolverket ska dessutom presentera en rapport i början av juni 2015 med en uppföljning av hittills genomförda insatser och erfarenheter utifrån dessa. Utskottet ser med intresse fram emot dessa rapporter och vill inte föregripa deras resultat. Vad gäller frågan om ansvaret för skolhälsovården ser inte utskottet skäl att ändra gällande ordning. Mot bakgrund av detta avstyrker utskottet motionerna 2014/15:773 (FP), 2014/15:1179 (S), 2014/15:1412 (S), 2014/15:1865 (KD), 2014/15:1910 (KD) yrkande 6, 2014/15:2247 (M), 2014/15:2457 yrkande 13 (C), 2014/15:2380 (M), 2014/15:2664 (M) yrkande 22 och 2014/15:2839 (M, FP, C, KD) yrkande 32.

## Idrott och fysisk aktivitet

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. antalet undervisningstimmar i idrott och hälsa och om satsningar på fysisk aktivitet i skolan.

Jämför reservationerna 31 (M, C, FP, KD), 32 (M), 33 (SD) och 34 (C).

### Motionerna

#### *Antal undervisningstimmar*

I partimotion 2014/15:1906 yrkande 4 av Göran Hägglund m.fl. (KD) understryks vikten av mer idrott i skolan. Fysisk aktivitet ger en positiv effekt både på hälsan och på skolresultaten. Motionärerna vill därför att antalet idrottstimmar i ett första steg utökas från dagens 500 till 600 i grundskolan och att det preciseras hur fördelningen ska se ut mellan årskurserna. För att möjliggöra detta föreslås att timmarna för elevens val minskas. Målet är att det

ska finnas idrott med fysisk aktivitet på schemat varje dag. I kommittémotion 2014/15:2758 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) och i flerpartimotion 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 17 framförs yrkanden om att utöka undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa i grundskolan med 100 timmar, vilket motsvarar en ökning av ämnet med 20 procent. Tiden för elevens val minskas i motsvarande utsträckning. Ökningen av antalet timmar för ämnet idrott innebär att de blir fler än de har varit någon gång sedan grundskolan infördes, enligt motionärerna.

I motion 2014/15:119 och 2014/15:147, båda av Jenny Petersson (M), yrkas på fler obligatoriska schemalagda idrottstimmar i grundskolan. Forskningen visar att fysisk aktivitet har stor betydelse för folkhälsan och välbefinnandet. Det är viktigt att skapa intresse för fysisk aktivitet redan i unga år.

Även i motion 2014/15:270 av Anders Hansson (M) yrkas på en ökning av antalet idrottstimmar i skolan. Detta behövs då fysisk ohälsa har vuxit till ett allt större samhällsproblem och barn och ungdomars fritid till stor del utgörs av aktiviteter framför en tv eller en dator, menar motionären.

I motion 2014/15:1493 av Gunilla Nordgren (M) påpekas att svenska elever har mindre schemalagd idrott än eleverna i många andra europeiska länder. Då skolämnet idrott och hälsa kan skapa förutsättningar för en ökad grad av lärande och koncentration bör inslaget av idrott och hälsa i grundskolan öka med fler timmar för detta i timplanen.

### *Fysisk aktivitet*

Motionärerna i kommittémotion 2014/15:2664 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 21 anför att det bör införas en timmes rörelse om dagen i skolan eller på fritis. Mer rörelse i skolan eller på fritis kan förutom att bidra till bättre hälsa också bidra till att fler barn klarar skolans kunskapskrav och kan gå vidare till gymnasiet, enligt motionärerna.

I kommittémotion 2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 21 yrkas på att utöka den schemalagda idrottsundervisningen till att innehålla något moment varje dag. Motionärerna anser att undervisningen bör vara organiserad så att den stimulerar till rörlighet och motion, snarare än enbart tävling och prestation. Om skolan har möjlighet att skilja flickor och pojkar åt i idrottsundervisningen kan detta bidra till att minska den sneda betygsfördelningen i ämnet mellan pojkar och flickor.

I motion 2014/15:291 av Jessika Roswall (M) anföras att skolan bör ge större frihet för friskvård, öka elevernas valfrihet av fysiska aktiviteter och se över möjligheterna att öka antalet motionstimmar i skolan.

I motion 2014/15:1479 av Margareta Cederfelt och Maria Plass (båda M) menar motionärerna att minskad fysisk aktivitet är ett växande problem bland barn och ungdomar. Det finns forskningsstöd för att fysisk aktivitet är såväl en investering i en bättre folkhälsa som en investering i förbättrade förutsättningar för inläring. Därför bör möjligheten till mer idrott i skolan ses över, enligt motionärerna.



I motion 2014/15:1841 av Johan Forssell (M) framförs att skolidrotten behöver förbättras. Eftersom skolans idrottsundervisning spelar en avgörande roll för att tidigt skapa goda vanor kring fysisk aktivitet och hälsotänkande är det viktigt att innehållet i lektionerna uppskattas av alla elever.

Motion 2014/15:1845, också av Johan Forssell (M), tar upp betydelsen av att verka för skolmiljöer som inbjuder till fysisk aktivitet.

I motion 2014/15:2271 av Amir Adan och Saila Quicklund (båda M) föreslås att barn och unga ska erbjudas minst 100 timmars idrottande under skoltiden. Enligt motionärerna är det större chans att barn och unga fortsätter att idrotta i högre åldrar om de tidigt har kommit i kontakt med olika idrotter.

Enligt Jan Lindholm (MP) i motion 2014/15:1368 har den svenska skolan näst efter Irland minst schemalagd idrott i hela EU, trots all den kunskap som finns om att elever klarar skolan bättre om de stimuleras till fysisk aktivitet. Det måste därför skapas tid och plats i skolan för alla elever att varje dag kunna ha ett pass med rörelse, enligt motionären.

I motion 2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 12 framförs att idrottsundervisningen i grundskolan bör utökas. Enligt motionären visar studier att daglig fysisk aktivitet förbättrar elevernas fysiska och psykiska hälsa samt har positiva effekter på lärandet.

### *Idrott i skolan för barn med funktionsnedsättning*

I motion 2014/15:586 av Helena Bouveng (M) påpekas att möjligheterna att idrotta, och framför allt möjligheterna att delta i skolidrotten, varierar för barn med funktionsnedsättning.

## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Gällande rätt*

I 10 kap. 4 § skollagen (2010:800) framgår vilka ämnen som finns i grundskolan. Utöver de uppräknade ämnena ska det finnas språkval och modersmål som ämnen. För varje ämne ska det enligt 10 kap. 8 § finnas en kursplan. Utöver dessa ämnen i grundskolan ska det finnas elevens val och skolans val. Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Skolans val får omfatta ett lokalt tillval om Skolverket har godkänt en plan för undervisningen.

Av 10 kap. 5 § skollagen framgår att den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan ska vara minst 6 785 timmar. Av timplanen i skollagens bilaga 1 framgår fördelningen av antal timmar för samtliga ämnen och val för grundskolan. Av 9 kap. 4 § skolförordningen (2011:185) framgår att huvudmannen efter förslag av rektorn beslutar om fördelning mellan årskurserna av undervisningstiden i grundskolan. I skollagens bilaga 2 anges vilka nationella program som finns i gymnasieskolan, och i bilaga 3 återfinns poängplanen för de nationella programmen, med de ämnen som i minst angiven omfattning ska ingå i de nationella programmen, de s.k.

gymnasiegemensamma ämnena. Enligt 16 kap. 18 § skollagen har elever på yrkesprogrammen rätt till minst 2 430 undervisningstimmar om 60 minuter och elever på högskoleförberedande program rätt till motsvarande 2 180 undervisningstimmar, s.k. garanterad undervisningstid. Närmare uppgifter om omfattning i gymnasiepoäng för de programgemensamma ämnena i ett program återfinns i gymnasieförordningens (2010:2039) bilaga 1.

I förarbetena till skollagen anger regeringen (prop. 2009/10:165, avsnitt 14.3) att läroplanen inklusive kursplanerna och kunskapskraven uttrycker de kunskaper och värden som eleverna ska ha med sig från grundskolan. När det gäller utformningen av undervisningen, bl.a. val av stoff och metoder, ger dagens styrdokument stor frihet för varje skola att organisera undervisningen efter egna förutsättningar och pedagogiska val. Den nationella timplanen anger det minsta antal timmar undervisningstid som varje elev ska vara garanterad under grundskoletiden, dels totalt, dels för varje ämne och ämnesgrupp. Regeringen angav att det i dagens mål- och resultatstyrda system bör finnas möjligheter för skolorna att organisera utbildningen på ett flexibelt sätt utifrån lokala behov även när det gäller fördelningen av undervisningstiden. Därför föreslogs ett bemyndigande i skollagen för regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att utfärda föreskrifter som möjliggör undantag från skyldigheten att tillämpa timplanen för offentliga och enskilda huvudmän. Detta bemyndigande återfinns i 10 kap. 6 § skollagen.

I samma avsnitt i nämnda proposition påpekas också att kunskapskraven och de nationella proven bygger på att alla elever arbetar mot samma mål. Detta hindrar dock inte att skolor har en betydande pedagogisk frihet att utforma undervisningen och välja stoff och läromedel på det sätt som passar de lokala förutsättningarna och skolans pedagogiska profil. Det kan finnas situationer när det kan vara rimligt att acceptera vissa avvikelser från de nationella kursplanerna. För vissa särskilda utbildningar och för fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning kan det finnas behov av undantag från de generella bestämmelserna för att kunna ha möjlighet att genomföra utbildningen eller fortsätta med den pedagogiska inriktningen. Även här föreslogs det ett bemyndigande i den nya skollagen som ger regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, rätt att utfärda föreskrifter som gör det möjligt med avvikelser från ämnesindelning och timplan i grundskolan. Även detta bemyndigande återfinns i 10 kap. 6 §.

### **Särskilt om ämnet idrott och hälsa**

Av det totala antalet garanterade timmar enligt skollagens timplan för grundskolan är 500 timmar avsatta för ämnet idrott och hälsa. Idrott och hälsa ska omfatta 100 poäng i samtliga nationella program. I alla nationella gymnasieprogram ges möjlighet för eleven att välja egna kurser inom individuellt val, omfattande 200 poäng. För alla ämnen i gymnasieskolan ska det finnas en ämnesplan. Inom varje ämne ges utbildningen i form av en eller flera kurser (16 kap. 21 och 23 §§ skollagen).

I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (SKOLFS 2010:37) anges under rubriken Skolans uppdrag att skolan ska sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen. Vidare framgår att hälso- och livsstilsfrågor ska uppmärksammas.

I läroplanen för gymnasieskolan (SKOLFS 2011:144) anges under rubriken Skolans uppdrag att skolan ska uppmärksamma hälso- och livsstilsfrågor. Vidare sägs att skolan ska sträva efter att ge eleverna förutsättningar att regelbundet bedriva fysiska aktiviteter. Samma formulering återfinns i läroplanen för gymnasieskolan (SKOLFS 2013:148).

I kursplanerna för ämnet redogörs bl.a. för syftet med ämnet idrott och hälsa. I kursplanen för grundskolan m.m. anges att genom undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att

- utveckla sin förmåga att röra sig allsidigt i olika fysiska sammanhang
- planera, praktiskt genomföra och värdera idrott och andra fysiska aktiviteter utifrån olika synsätt på hälsa, rörelse och livsstil
- genomföra och anpassa utvistelser och friluftsliv efter olika förhållanden och miljöer
- förebygga risker vid fysisk aktivitet samt hantera nödsituationer på land och i vatten.

Dessutom anges i kursplanen ämnets centrala innehåll i olika årskurser samt kunskapskrav.

I kursplanen för ämnet i gymnasieskolan anges att undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förmåga att planera och genomföra fysiska aktiviteter som befäster och vidareutvecklar kroppslig förmåga och hälsa
- Förmåga att genomföra och anpassa utvistelser utifrån olika förhållanden och miljöer
- Kunskaper om betydelsen av fysiska aktiviteter och naturupplevelser för kroppslig förmåga och hälsa
- Förmåga att hantera säkerhet och nödsituationer i samband med fysiska aktiviteter
- Kunskaper om kulturella och sociala aspekter på fysiska aktiviteter och naturupplevelser
- Förmåga att etiskt ta ställning i frågor om könsmönster, jämställdhet och identitet i relation till idrotts- och motionsutövande
- Kunskaper om de krav som olika situationer ställer på ergonomisk anpassning av rörelser. Förmåga att ergonomiskt anpassa sina rörelser till olika situationer och att bedöma hur miljöer ergonomiskt kan anpassas till människan.

På motsvarande sätt som i grundskolans kursplan anges ämnets centrala innehåll och kunskapskraven i relation till de olika kurserna i ämnet. Kursen idrott och hälsa, 100 poäng, är en gymnasiegemensam kurs på alla program i gymnasieskolan.

### *Bakgrund*

År 2003 ändrades de dåvarande läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet m.m. (Lpo 94) och för de frivilliga skolformerna (Lpf 94) i syfte att stärka skolans ansvar att erbjuda daglig och regelbunden fysisk aktivitet. I Lpo 94 infördes det att skolan ska sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för skoldagen. Vidare lades det till att även hälso- och livsstilsfrågor ska uppmärksammas. I Lpf 94 skrevs in att skolan skulle uppmärksamma hälso- och livsstilsfrågor. Skolan ska även sträva efter att ge gymnasieeleverna förutsättningar att regelbundet bedriva fysiska aktiviteter. I budgetpropositionen för 2004 (2003/04:1 utg.omr. 16) angav sedan regeringen att alla elever borde ges möjlighet till någon form av fysisk aktivitet under minst 30 minuter varje skoldag. Dåvarande Myndigheten för skolutveckling fick i uppdrag att stödja och följa skolors arbete med att genomföra de ändringar som gjorts. Myndigheten samverkade med dåvarande Nationellt centrum för främjande av fysisk aktivitet hos barn och ungdom (NCCF) vid Örebro universitet.

Skolverket redovisade i mars 2014 (dnr 2011:1163) det regeringsuppdrag som myndigheten fick 2011 (U2011/5948/S). I redovisningen beskrivs de utbildningsinsatser inom ämnet idrott och hälsa som Skolverket anordnat för lärare och rektorer under åren 2012 och 2013 inom ramen för uppdraget. Rapporten innehåller även en redogörelse över de stödmaterial som tagits fram samt vilka skolformer som materialen riktats till. I redovisningen ingår även en sammanfattning av resultat från den externa utvärderingen av Skolverkets insatser. Skolverket föreslår avslutningsvis i rapporten ett fortsatt och långsiktigt stöd till skolors och huvudmäns utveckling av undervisning i ämnet idrott och hälsa. Fokus i ett sådant stöd bör läggas på kollegiala metoder för planering, utvärdering och bedömning av elevers kunskaper. Stödet bör ge lärare möjlighet att pröva och ompröva nya upplägg av sin undervisning i syfte att ge eleverna möjlighet att utveckla de kunskaper och förmågor som finns i läroplanen, enligt Skolverket.

Skolverket tog, tillsammans med Specialpedagogiska skolmyndigheten, under 2014 fram ett stödmaterial i form av en film. Filmens syfte är att vara ett stöd för lärare att planera och genomföra undervisningen i idrott och hälsa så att även elever med funktionsnedsättning kan vara delaktiga. Filmen har diskuterats i samband med de seminarier myndigheterna har hållit tillsammans med lärarutbildningar för lärarutbildare, lärarstudenter och aktiva lärare.

Som ett tilläggsuppdrag till regeringsuppdraget (U2014/3489/S) att ta fram förslag till en stadiindelad timplan för grundskolan fick Skolverket i uppdrag att i detta arbete utgå från att den totala undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa ökas från 500 timmar till 600 timmar från höstterminen 2016. Utrymmet för elevens val från samma tidpunkt skulle minskas med motsvarande antal timmar, till 282 timmar (U2014/5377/S). Skolverket redovisade det ursprungliga uppdraget och det kompletterande uppdraget i november 2014 (dnr 2014:574).

### *Pågående arbete*

Frågan om grundskolans timplan tas upp i den överenskommelse som träffades den 11 februari 2015 mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna om att riksdagen under våren 2015 ska behandla ett antal förslag som rör målstyrning och utvärdering i skolan. I överenskommelsen sägs att regeringen avser att inbjuda till samtal om grundskolans timplan, mot bakgrund av Skolverkets avlämnade uppdrag om ny reglering av timplanen. Allianspartierna bekräftar att man avser att delta i sådana samtal.

Utbildningsutskottet höll den 7 april 2015 en offentlig utfrågning om idrott och fysisk aktivitet i syfte att ta in aktuell kunskap. Vid utfrågningen deltog Skolverket, Skolinspektionen och representanter för idrottslärare, forskare m.fl.

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet vill lyfta fram det faktum att skolan har ett ansvar för barns och ungas fysiska aktivitet utöver det reglerade antalet undervisningstimmar för ämnet idrott och hälsa. I grundskolan har skolan ett ansvar för att erbjuda daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen, och gymnasieskolan har ett ansvar att sträva efter att ge eleverna förutsättningar för att bedriva fysiska aktiviteter. Utskottet vill understryka vikten av att skolan följer läroplanerna i detta avseende. Hur skolan organiserar och hanterar detta ansvar är däremot en fråga för den enskilda huvudmannen och skolan.

Utskottet konstaterar att det har gjorts en mängd insatser i form av fortbildning och stödmaterial i syfte att utveckla undervisningen i idrott och hälsa. Ett stöd som kan nämnas särskilt är det material som Skolverket tagit fram tillsammans med Specialpedagogiska skolmyndigheten och som syftar till att förbättra möjligheten för barn med funktionsnedsättning att få del av undervisningen.

Utskottet noterar vidare Skolverkets slutsatser i myndighetens uppdragsredovisning 2014 om att det generellt behövs ett fortsatt och långsiktigt stöd till utvecklingen av undervisningen, t.ex. genom kollegialt utbyte. Enligt utskottets mening är det viktigt att frågor om utveckling av ämnet idrott och hälsa, liksom generellt frågor om barns behov av fysisk aktivitet, fortsätter att uppmärksammas både i och utanför skolan. Vid den offentliga utfrågning om idrott och fysisk aktivitet i skolan som ett sätt att stärka inläring och hälsa som utbildningsutskottet genomförde den 7 april 2015 uppmärksammades bl.a. att frågan är komplex och att ämnets syfte behöver fortsätta att diskuteras.

Frågan om grundskolans timplan ska diskuteras inom ramen för den överenskommelse som träffades i februari 2015 mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna.

Utifrån vad som har sagts ovan avstyrker utskottet motionerna 2014/15:119 (M), 2014/15:147 (M), 2014/15:270 (M), 2014/15:291 (M), 2014/15:1368 (MP), 2014/15:1479 (M), 2014/15:1493 (M), 2014/15:1841 (M), 2014/15:1845 (M), 2014/15:1906 (KD) yrkande 4, 2014/15:2271 (M), 2014/15:2457 (C) yrkande 12, 2014/15:2664 (M) yrkande 21, 2014/15:2744 (SD) yrkande 21, 2014/15:2758 (M, C, FP, KD) och 2014/15:2839 (M, C, FP, KD) yrkande 17.

## Vissa undervisningsämnen

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om programmering och privatekonomi som ämnen.

### Motionerna

I motion 2014/15:380 av Hanif Bali (M) yrkande 1 framförs att programmering bör erbjudas som ett valfritt ämne i skolan. Den framtida tekniska utvecklingen kommer enligt motionären att kräva kunskaper om kod och programmering.

Vidare tar ett flertal motioner upp behovet av ökade kunskaper i privatekonomi för ungdomar. I motion 2014/15:2860 av Carina Ohlsson (S) framförs att kunskaperna i ekonomi och konsumentfrågor bör öka för alla elever i grundskolan och gymnasiet, bl.a. för att minska risken för unga att fastna i skulder och växande krediter.

I motion 2014/15:107 av Edward Riedl (M) pekar motionären på att unga som flyttar hemifrån har många beslut framför sig som kräver god kunskap. Om de lär sig privatekonomi i skolan har de en bättre grund att stå på. Ett liknande yrkande förs fram i motion 2014/15:1705 av Jessika Roswall (M).

I motion 2014/15:1033 av Johan Nissinen och Cassandra Sundin (båda SD) yrkar motionärerna på att det bör undervisas i ekonomiskt tänkande minst en timme i månaden, från årskurs 6. Förutom bättre kunskaper i privat- och samhällsekonomi kan det också långsiktigt skapa ett intresse för ekonomi och företagande, samt leda till fler entreprenörer.

I motion 2014/15:1701 av Andreas Carlson (KD) föreslås att privatekonomi ska ingå som ett kursmoment i grund- och gymnasieskolan samt att entreprenörskap ska främjas. Ämnena bör ingå i karaktärsämnenas undervisning. Vidare är det också viktigt att fler elever ges möjlighet att driva företag utifrån organisationen Ung Företagsamhets modell, anser motionären.

## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Gällande rätt*

I tidigare avsnitt om gällande rätt redogjordes övergripande för grundskolans ämnen. Utöver de ämnen som ingår för alla finns i grundskolan möjligheter till elevens val samt skolans val. I gymnasieskolan finns det ett antal ämnen som är gymnasiegemensamma. Den enskilda eleven ska dessutom välja kurser till individuellt val. Hur olika huvudmän och skolor organiserar dessa val i grundskolan och i gymnasieskolan liksom vilka kurser som ska tillhandahållas är inte reglerat i detalj i skolförfattningarna. Inom gymnasieskolan finns det kurser i programmering och dator teknik osv. inom vissa program. Inom ett antal program finns angivet att undervisningen ska omfatta relevanta dator kunskaper m.m.

Frågor om ekonomi ingår i flera av grundskolans ämnen. I kursplanerna för hem- och konsumentkunskap anges att undervisningen också ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om konsumtionens villkor, om sparande, krediter och lån. På så sätt ska eleverna ges förutsättningar att göra välgrundade val när det gäller privatekonomi och kunna hantera olika problem och situationer som en ung konsument kan ställas inför. Som centralt innehåll för årskurs 7–9 anges bl.a. att följande bör ingå när det gäller ungas privatekonomi: att handla över internet; att låna pengar; att handla på kredit eller avbetalning; att teckna abonnemang. Frågor om privatekonomi ingår också som en del av kunskapskraven för ämnet. Frågor om ekonomi behandlas också särskilt i ämnet samhällskunskap i grundskolan.

Ekonomi som ämne spelar en viktig roll i flera av gymnasieskolans program. I gymnasieskolans ämne samhällskunskap behandlas frågor specifikt om privatekonomi. I kursplanen för kurs 1a1, 50 poäng, som är gemensam för alla yrkesprogram och som därmed alla elever på dessa program läser, samt kursplan för kurs 1b, 100 poäng, som är gemensam för alla elever på högskoleförberedande program, anges följande om centralt innehåll vad gäller privatekonomi: hushållets inkomster, utgifter, tillgångar och skulder; konsumenträtt samt konsumtion i förhållande till behov och resurser; hur privatekonomin påverkas av samhällsekonomiska förändringar.

### *Pågående arbete*

Konsumentverket stöder lärare i bl.a. hem- och konsumentkunskap med undervisningsmaterial på den skräddarsydda Skolwebben. Myndigheten driver också, tillsammans med Konkurrentverket, webbplatsen Ung Konsument som riktar sig direkt till ungdomar. Via Lektionsbanken på denna webbplats finns möjlighet för lärare att använda framtaget undervisningsmaterial.

## Utskottets ställningstagande

Med hänvisning till gällande rätt samt det arbete som genomförs i syfte att stödja undervisningen finns det enligt utskottet goda möjligheter för elevers lärande i de aktuella ämnena. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2014/15:107 (M), 2014/15:380 (M) yrkande 1, 2014/15:1033 (SD), 2014/15:1701 (KD), 2014/15:1705 (M) och 2014/15:2860 (S).

## Lärande för hållbar utveckling

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om undervisning om hållbar utveckling och om en särskild uppföljning av effekterna av hållbar utveckling i utbildningen.

Jämför reservationerna 35 (M), 36 (SD) och 37 (M, C, FP, KD).

## Motionerna

### *Undervisningen*

I kommittémotion 2014/15:2978 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 1 föreslås att det bör utredas hur ett övergripande kunskapslyft för hållbar konsumtion kan utformas. De val vi som enskilda konsumenterna gör i vår vardag spelar enligt motionärerna stor roll för miljön och klimatet. Hållbarhetsfrågorna bör därför få ett större utrymme inom undervisningen i grund- och gymnasieskolan.

I kommittémotion 2014/15:2744 av Rickard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 26 anför motionärerna att elevernas miljömedvetenhet bör stimuleras. Därigenom kan kunskapen öka om vikten av ett hållbart och ekologiskt samhälle.

I motion 2014/15:442 av Sanne Eriksson (S) framförs att hållbar utveckling ska föras in som ett viktigt perspektiv i utbildningen på alla nivåer inom förskolan, grundskolan, gymnasieskolan och folkbildningen, dvs. utbildning för hållbar utveckling, ESD (Education for Sustainable Development).

### *Uppföljning*

I motion 2014/15:1325 av Betty Malmberg (M) uppmärksammar motionären att det finns ett behov av att utvärdera vilken effekt och vilka resultat styrdokumentens betoning på lärande för hållbar utveckling och entreprenöriellt lärande har fått för verksamheterna, alltifrån grundskola till högre utbildning. Motionären påpekar att detta också var ett av förslagen i den förstudie som utbildningsutskottet publicerade under förra valperioden (2012/13:RFR9) och som behandlade bl.a. utbildning för hållbar utveckling.



## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Gällande rätt*

I grundskolans läroplan anges under Skolans uppdrag bl.a. att undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling. Ett av läroplanens kunskapsmål är att eleven efter genomgången grundskola har fått kunskaper om förutsättningarna för en god miljö och en hållbar utveckling. Att på olika sätt belysa hållbar utveckling ingår i kursplanerna för ett flertal av grundskolans ämnen.

I läroplanen för gymnasieskolan anges som en del av Skolans uppdrag att miljöperspektivet i undervisningen ska ge eleverna insikter så att de kan dels själva medverka till att hindra skadlig miljöpåverkan, dels skaffa sig ett personligt förhållningssätt till de övergripande och globala miljöfrågorna. Undervisningen ska vidare belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling. I läroplanen sägs vidare att ett kunskapsmål är att varje elev efter avslutad utbildning kan observera och analysera människans samspel med sin omvärld utifrån perspektivet hållbar utveckling. Vidare ingår sedan hållbar utveckling i examensmålen för ett flertal gymnasieprogram liksom i ämnen och kurser.

### *Pågående arbete*

Skolverket har ett särskilt sektorsansvar för miljömålsarbetet inom sitt verksamhetsområde och rapporterar bl.a. till Naturvårdsverket. Enligt sin instruktion har Naturvårdsverket i uppgift att bl.a. främja en hållbar utveckling utifrån det generationsmål och de miljö kvalitetsmål som riksdagen fastställde i juni 2010 (bet. 2009/10:MjU25). Generationsmålet är ett s.k. inriktningsmål och anger att det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Miljö kvalitetsmålen anger det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Under 2014 har Naturvårdsverket utifrån ett regeringsuppdrag tagit fram material som underlättar för lärare i grundskolan att undervisa om miljöfrågor med koppling till Sveriges miljö kvalitetsmål. Materialet finns presenterat på myndighetens särskilda webbplats om miljömålen ([www.miljomal.se/skola](http://www.miljomal.se/skola)). Där konstateras att det i grundskolans läroplan, och de kursplaner och ämnesplaner som är kopplade till den, finns en rad olika ingångar till hur miljömålen kan tas upp i undervisningen. Ofta kan samma miljöfråga belysas ur en rad olika perspektiv och kopplingen till miljömålet kan göra det lättare att ta upp miljöaspekter inom många olika skolämnen. På webbplatsen har också Skolverket gjort en sammanställning över kopplingarna mellan miljö kvalitetsmålen och det centrala innehållet i kursplanerna, kopplat till ämne och årskurs.

Naturvårdsverket har också låtit undersöka lärares kännedom om miljö kvalitetsmålen och deras kopplingar till läroplanen, liksom om de har

kännedom om myndighetens webbplats om miljömålen och det material som finns tillgängligt där. I uppdraget ingår också att göra det skolmaterial som myndigheten har tagit fram mer känt för lärarna. Marknadsföringen av materialet har inletts i etablerade kanaler för lärare, bl.a. via Håll Sverige Rents skolaktiviteter och skolnätverk Grön Flagg, via Skolverket, Nätverket för lärande om hållbar utveckling, olika nyhetsbrev och olika sociala medier.

Ett flertal organisationer arbetar aktivt med lärande om hållbar utveckling. Programmet Den Globala Skolan inom Universitets- och högskolerådet har länge arbetat med att stödja skolor och lärare m.fl. med att införa lärande för hållbar utveckling, genom material, nätverksarbete och konferenser m.m. Samverkan sker med Svenska Unesco-rådet, Sida m.fl. Organisationer som Världsnaturfonden och Naturskyddsföreningen arbetar också med frågor om hållbar utveckling i utbildningen genom utbildningsmaterial, stöd och erfarenhetsspridning.

Skolverket deltar i Utbildningsdepartementets arbete med lärande för hållbar utveckling inom ramen för Unesco och har deltagit i referensgrupper inom området i samband med framtagande av rekommendationer till ett FN-möte. Skolverket samverkar också med andra aktörer på området och hanterar dessutom den särskilda utmärkelsen Skola för hållbar utveckling. Under 2014 var det 140 verksamheter som fick denna utmärkelse.

I mars 2014 redovisade Skolverket ett regeringsuppdrag om myndighetens roll i arbetet med att uppnå generationsmålet och miljökvalitetsmålen (dnr 02-2014:139). I rapporten anger Skolverket att myndigheten verkar indirekt för att de aktuella målen uppnås genom att utforma styrdokument i linje med regeringens riktlinjer inom området. Förutsättningarna för att ytterligare integrera miljöarbetet i kärnverksamheten finns enligt myndigheten inom ramen för de stödinsatser riktade mot undervisningen som sker inom Skolverket på uppdrag av regeringen. Myndigheten anger som exempel satsningen på naturvetenskap och teknik där kopplingen natur-teknik-samhälle på olika sätt betonas, vilket främjar förståelse för de aktuella målen. Skolverket framför i rapporten vidare att deltagandet i styrelsen för Håll Sverige Rent tillsammans med företrädare för myndigheter, organisationer och näringsliv, utgör en viktig arena för att lyfta skolväsendets uppdrag när det gäller miljö och hållbar utveckling. Samarbetet med organisationen Håll Sverige Rent och nätverket Grön Flagg är också viktigt för att främja uppnåendet av målen. I Nordiska ministerrådets strategi för hållbar utveckling används antal skolor och förskolor som ingår i detta nätverk som en av indikatorerna för att mäta hur arbetet med strategin fortskrider. Grön Flagg är den svenska delen av Eco-Schools som drivs av Foundation for Environmental Education (FEE) och som är ett internationellt samarbetsorgan för miljöorganisationer. I många länder utgör detta nätverk den officiella utmärkelsen för hållbara skolor, anger Skolverket.

Inom ramen för arbetet med uppföljning och utvärdering har utbildningsutskottet låtit utarbeta en förstudie om utbildningens roll för en hållbar utveckling inklusive entreprenöriellt lärande (Rapport från riksdagen

2012/13:RFR9). I maj 2014 anordnade utskottet vidare ett kunskapsseminarium i riksdagen om utbildning för hållbar utveckling inklusive entreprenöriellt lärande. Olika experter och organisationer hade bjudits in till seminariet för att ge sin bild av hur man arbetar med dessa frågor. Företrädare för Svenska Unescorådet angav vid seminariet att Sverige internationellt har ansetts vara mycket framgångsrikt vad beträffar insatserna för utbildning för hållbar utveckling, med t.ex. förändringar i styrdokument. Sverige har varit mycket drivande i det internationella arbetet med utbildning för hållbar utveckling, i att ta fram strategier och förslag. Sverige har också lyft fram att det är viktigt att följa upp arbetet, och då inte bara se till genomförda aktiviteter och regelförändringar utan också faktiska effekter. Seminariet finns dokumenterat i Rapport från riksdagen 2013/14:RFR19.

Under sommaren 2014 arrangerade Svenska Unescorådet m.fl. organisationer seminarier för att ta fram förslag på rekommendationer för att genomföra utbildning för hållbar utveckling. Rekommendationerna överlämnades inför den internationella Unescokonferens om utbildning för hållbar utveckling som anordnades i Japan i november 2014 till Sveriges gymnasie- och kunskapslyftsminister som deltog i konferensen och också höll ett av inledningstal. En uppföljande konferens planeras under 2015 för att diskutera resultatet från konferensen i Japan och hur arbetet med utbildning för hållbar utveckling kan fortsätta.

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet instämmer i motionärernas uppfattning att miljöfrågorna och utbildningens roll i detta är viktiga. Utskottet vill lyfta fram det arbete som pågår på området och de rapporter om utbildning för hållbar utveckling, inklusive entreprenöriellt lärande, som utskottet tagit fram under de senaste åren inom ramen för dess uppföljnings- och utvärderingsuppdrag. I det seminarium som genomfördes i maj 2014 presenterade representanter för myndigheter och organisationer det arbete som genomförs om utbildning för hållbar utveckling liksom det behov som finns av fortsatta insatser. Utskottet anser att den kompetens och det engagemang som finns bland de aktörer som arbetar med utbildning för hållbar utveckling i Sverige är mycket värdefulla. Utskottet avser att även fortsättningsvis följa det pågående arbetet med att stötta utbildningen för hållbar utveckling och det genomslag detta perspektiv ger i verksamheten. Utskottet vill också särskilt peka på att Sverige internationellt anses som framgångsrikt vad beträffar insatser för utbildning för hållbar utveckling. Utifrån en bedömning av gällande rätt och det arbete som genomförs, både i stödjande form och i samverkan med utbildningssektorn, av många myndigheter och organisationer anser utskottet att det inte finns något skäl att besluta om ytterligare åtgärder och avstyrker därför motionerna 2014/15:442 (S), 2014/15:1325 (M), 2014/15:2744 (SD) yrkande 26 och 2014/15:2978 (M) yrkande 1.

## Entreprenöriellt lärande

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om entreprenörskap i utbildningen.

Jämför reservation 38 (C).

### Motionerna

I motion 2014/15:156 av Jenny Petersson (M) uppmärksammas vikten av entreprenörskap i svensk skolundervisning. Organisationen Ung Företagsamhet har spelat en viktig roll på landets gymnasieskolor för att få fler unga att prova på att driva företag. Alla gymnasieelever som vill bör få möjlighet att driva UF-företag, anser motionären. Även i motion 2014/15:378 av Hanif Bali (M) yrkande 1 uppmärksammas organisationens verksamhet och det yrkas på att alla elever i gymnasiet bör få möjlighet att läsa Ung Företagsamhet, UF. I motion 2014/15:1784 av Lars Hjalmered (M) framförs att om fler unga människor bereds möjlighet att arbeta med UF kommer fler att starta företag och därmed förstå näringslivets villkor. Därför bör stödet till dem som arbetar med entreprenörskap i skolan ökas och permanentas. Liknande yrkande återfinns i motion 2014/15:2011 av Christian Holm (M). Motionären anser att alla kommuner borde kunna ge samtliga elever på gymnasieskolan möjligheten att prova på entreprenörskap genom UF och att även fortsatta satsningar på föreningen Drivhuset och liknande aktörer är av stor vikt för att stimulera och uppmuntra ungt entreprenörskap.

I motion 2014/15:2381 av Saila Quicklund (M) yrkar motionären på att entreprenörskap bör främjas redan från grundskolan och i större omfattning än i dag. Ett entreprenöriellt lärande, med samverkan med samhället och näringslivet, är något som eleverna kommer att ha nytta av i alla typer av arbeten och genom hela livet. Enligt motion 2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 14 bör entreprenöriellt lärande vara ett naturligt perspektiv i hela utbildningssystemet eftersom det främjar kompetens att fatta beslut, kommunicera och samarbeta. Samverkan med företag och organisationer på arbetsmarknaden bör vara ett kontinuerligt inslag i skolans verksamheter på alla nivåer, menar motionären.

### Bakgrund och gällande rätt

#### *Gällande rätt*

I läroplanen för grundskolan m.m. (Lgr11) anges att det är en viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende och deras vilja att pröva egna idéer och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar och att utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra.

Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap.

Entreprenörskap lyfts även fram i läroplanen för gymnasieskolan (Gy11). Där anges att skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende och deras vilja att pröva och omsätta nya idéer i handling och att lösa problem. I skolan ska eleverna få utveckla sin förmåga att ta initiativ och ansvar och arbeta både självständigt och tillsammans med andra. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper och förhållningssätt som främjar entreprenörskap, företagande och innovationstänkande. Därigenom ökar elevernas möjligheter att kunna starta och driva företag. Entreprenöriella förmågor är värdefulla för arbetslivet, samhällslivet och vidare studier.

I många av de nationella programmens examensmål ingår krav på kunskaper om entreprenörskap. Ämnet entreprenörskap, som är tvärvetenskapligt men har sin bas i företagsekonomi och psykologi, ingår som ett programgemensamt ämne i flera program. I ämnet företagsekonomi finns t.ex. kursen Entreprenörskap och företagande som ska ge kunskaper om att starta och driva ett företag.

### *Bakgrund och pågående arbete*

Den dåvarande regeringen antog våren 2009 en nationell strategi med rubriken Strategi för entreprenörskap inom utbildningsområdet. Utbildning i entreprenörskap handlar enligt strategin både om specifika kunskaper som krävs för att starta och driva ett företag, exempelvis företagsekonomi och affärsplanering, och generella kompetenser som projektledning, kreativitet och vilja att ta eget ansvar. Grunden för att utveckla ett entreprenöriellt förhållningssätt läggs tidigt genom att skolan stimulerar flickors och pojkars nyfikenhet, kreativitet, självförtroende och förmåga att fatta beslut. För gymnasieskolan betonas även särskilda kunskaper och kompetenser för att starta och driva företag. I strategin beskrivs olika åtgärder som syftar till att stimulera entreprenörskap på alla nivåer i utbildningssystemet.

Skolverket har enligt myndighetens regleringsbrev ett pågående uppdrag att stimulera arbetet med entreprenörskap i skolan. Det kan t.ex. handla om att främja skolors samarbete med arbetslivet, erbjuda kompetensutveckling, underlätta erfarenhetsutbyte och fördela utvecklingsmedel och verksamhetsstöd. Skolverket ska även sprida relevanta forskningsresultat till skolan och kartlägga, analysera och sprida erfarenheter av huvudmännens arbete med entreprenörskap. I detta arbete ska Skolverket ta del av relevanta organisationers erfarenheter, internationella erfarenheter och forskning inom området. Skolverket ska även samråda med Tillväxtverket för att främja entreprenörskap i enlighet med regeringens strategi för entreprenörskap inom utbildningsområdet. Uppdraget redovisas årligen i Skolverkets årsredovisning.

Skolverket redovisar i sin årsredovisning vilka insatser som genomförts. Av dessa sker ett flertal insatser årligen, t.ex. utbildningar och ekonomiskt stöd

utifrån ansökningar. Under 2014 genomfördes en uppdragsutbildning (Entreprenöriellt lärande) som följde en gemensam kursplan som tagits fram av lärosätena i samråd med Skolverket. Under 2014 fördelade också Skolverket totalt 5 miljoner kronor i bidrag till 37 huvudmän utifrån förordningen (2011:192) om statsbidrag för entreprenörskap i skolan. Syftet med bidraget är att ge stöd till huvudmän för att införa de nya styrdokumentet där entreprenörskap ska genomsyra hela utbildningen. Vidare delar Skolverket ut statsbidrag till organisationer som arbetar för entreprenörskap i skolan, utifrån den ovan nämnda förordningen. Under 2014 beviljades sju organisationer, däribland Ung Företagsamhet, bidrag med sammanlagt 14,1 miljoner kronor.

År 2015 gav Skolverket ut kunskapsöversikten Skapa och våga – om entreprenörskap i skolan. I publikationen diskuteras bl.a. hur skolor arbetar med området samt ges en bild av relevant forskning.

I budgetpropositionen för 2015 (2014/15:1 utg.omr. 24 s. 74) skriver regeringen att främjande av unga kvinnors och mäns entreprenörskap och innovationskraft är ett led i att stärka ungas sysselsättning och förutsättningar att komma in på arbetsmarknaden. Samtidigt bidrar det till målet om att skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag. Attityder och förmågor grundläggs tidigt i livet och satsningar på ungas entreprenörskap kan bidra till fler unga företagare och mer entreprenöriella anställda. I regleringsbrevet för 2015 för Skolverket och Tillväxtverket avsätts medel för verksamhetsstöd till organisationer som operativt arbetar med att främja företagande bland ungdomar inom gymnasieskolan.

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet konstaterar att entreprenörskap i utbildningen lyfts fram på många sätt i skolans styrdokument. Genom Skolverkets arbete med bl.a. fortbildning genom kurser och stödmaterial, liksom stöd till organisationer som arbetar med entreprenörskap, finns goda förutsättningar för att huvudmän, skolor och lärare kan bli inspirerade och på så sätt utveckla undervisningen med ett entreprenöriellt perspektiv. Utifrån detta avstyrks därför motionerna 2014/15:156 (M), 2014/15:378 (M) yrkande 1, 2014/15:1784 (M), 2014/15:2011 (M), 2014/15:2381 (M) och 2014/15:2457 (C) yrkande 14.

## Genuspedagogik samt sex- och samlevnadsundervisning

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om innehållet i skolans genuspedagogik och mer samlevnadsundervisning.

Jämför reservation 39 (SD).

### Motionerna

#### *Genuspedagogik*

I kommittémotion 2014/15:2925 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 1 ställer sig motionärerna kritiska till stora delar av dagens genuspedagogik. De vill se en avveckling av det skattefinansierade stödet till sådan verksamhet som har som syfte att påverka barns och ungdomars beteendemönster och könsidentitet, med bas i svagt vetenskapligt förankrade politiska teorier, enligt motionärernas uppfattning.

#### *Sex- och samlevnadsundervisning*

I kommittémotion 2014/15:2668 av Julia Kronlid och Paula Bieler (båda SD) yrkande 1 efterfrågas att ämnet samlevnad och relationer får större utrymme i skolans sex- och samlevnadsundervisning än vad det får i dag. Genom en större tyngd på samlevnadsfrågor kan risker för sexuellt riskbeteende, trakasserier, övergrepp och våldtäkter förebyggas, menar motionärerna. I samma motion yrkande 3 föreslås att sex- och samlevnadsundervisningen bör kompletteras med undervisning av personer med rätt utbildning och behörighet såsom barmorskor, sjuksköterskor och kuratorer. För att komplettera lärares undervisning och ge ungdomar möjlighet att ställa känsliga frågor kan det vara nödvändigt att någon neutral person utifrån kommer och samtalar om ämnet.

### Bakgrund och gällande rätt

#### *Gällande rätt*

Enligt 1 kap. 5 § skollagen ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de grundläggande mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

I läroplanen för grundskolan (Lgr 11) anges att frågan om jämställdhet mellan könen är ett av de värden som skolan ska gestalta och förmedla. Skolan ska aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan, och de krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsroller. Den ska därför ge eleverna utrymme att pröva och utveckla sin förmåga och sina intressen oberoende av könstillhörighet.

Läroplanen anger också att alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Varje lärare ska ta hänsyn till varje individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande och stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan. Alla som arbetar i skolan ska även främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön. Varje lärare ska verka för att flickor och pojkar får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen. Rektorn har ett särskilt ansvar för att ämnesövergripande kunskapsområden, t.ex. jämställdhet, sex och samlevnad, integreras i undervisningen i olika ämnen. I kursplanerna för olika ämnen, t.ex. hem- och konsumentkunskap, religionskunskap och samhällskunskap, utvecklas närmare hur jämställdhet och könsroller m.m. ska behandlas.

Gymnasieskolans läroplan uttrycker på motsvarande sätt att frågan om jämställdhet mellan kvinnor och män är ett av skolans grundläggande värden, som ska gestaltas och förmedlas i utbildningen. Skolan ska aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina intressen utan fördomar om vad som är kvinnligt och manligt. Lärare ska se till att undervisningen till innehåll och uppläggning präglas av ett jämställdhetsperspektiv. Rektor har ett särskilt ansvar för att eleverna får kunskaper om bl.a. sex och samlevnad. Utöver detta finns jämställdhet med som specifikt innehåll i ämnesplanerna för t.ex. historia och samhällskunskap.

### *Bakgrund och pågående arbete*

Under åren 2008–2010 hade Delegationen för jämställdhet i skolan (Deja) i uppdrag att bl.a. analysera könskillnader i utbildningsresultat och föreslå insatser för hur ett långsiktigt jämställdhetsarbete i skolan kan utvecklas. Delegationen publicerade ett antal delbetänkanden i form av forskarrapporter inom området och avslutade sitt arbete med slutbetänkandet *Flickor, pojkar, individer – om betydelsen av jämställdhet för kunskap och utveckling i skolan* (SOU 2010:99).

Sedan 2011 har Skolverket fått en rad sammanlänkande regeringsuppdrag om jämställdhet i skolan. Under samma år genomförde Skolverket ett omfattande uppdrag från regeringen om jämställdhet i skolan. Skolverkets uppdrag var att bl.a. sprida kunskap om kön och skolframgång, stärka elevhälsan och öka kunskapen om jämställdhet, hedersrelaterat våld och förtryck samt om sex- och samlevnadsundervisning. Insatserna genomfördes



främst genom fortbildning för lärare, fördelning av utvecklingsmedel och framtagande av stödmaterial. Särskilda frågor har rört insatser för stärkt kvalitet och jämställdhetsperspektiv i studie- och yrkesvägledningen liksom en kartläggning och analys av åtgärder som har gjorts i syfte att öka andelen män som arbetar i förskolan. Stödmaterial för sex- och samlevnadsundervisningen i olika åldrar och olika skolformer har tagits fram. Stöd materialet Jämställdhet – en del av skolans värdegrundsarbete, som riktar sig till rektorer, lärare och annan personal i grundskolan och gymnasieskolan, ska publiceras på verkets webbplats under 2015. Vidare har Skolverket anordnat ett antal konferenser och seminarier, bl.a. om ämnesintegrerad sex- och samlevnadsundervisning.

I en avslutande redovisning den 18 februari 2015 (dnr 2011:01314) presenteras samtliga insatser Skolverket gjort inom ramen för de regeringsuppdrag om jämställdhet verket har fått sedan 2011. Skolverket anger att det är svårt att dra några slutsatser om de direkta effekterna av insatserna redan nu och att det är nödvändigt med ett långsiktigt och systematiskt arbete. Synpunkter lämnas av verket om hur styrningen av jämställdhets- och värdegrundsarbetet kan förbättras för att ytterligare integrera frågorna i verksamheten.

Den dåvarande regeringen gav den 21 mars 2013 Statskontoret i uppdrag att utvärdera de jämställdhetsinsatser som genomförts för att främja jämställdhet inom skolväsendet (U2013/1852/S). I uppdraget ingick att analysera de åtgärder som har vidtagits av Skolverket sedan 2008. Statskontoret skulle också redovisa principiella utgångspunkter för eventuella framtida insatser. Uppdraget redovisades den 31 mars 2015 i rapporten Jämställdhet i skolan – Utvärdering av Skolverkets särskilda uppdrag 2008–2014 (2015:7). Statskontorets utvärdering behandlar framför allt tre typer av insatser: fortbildning, lokala utvecklingsprojekt och forskarledd handledning. Utvärderingen har gjort en bedömning av om insatserna nått ut till avsedda målgrupper, om insatserna ger ökad kunskap om jämställdhet och hur man kan arbeta för att främja jämställdhet samt om den förvärvade kunskapen används och sprids vidare. I sin analys pekar Statskontoret på ett antal faktorer som är viktiga för att skapa effektiva insatser och som behöver tas hänsyn till för att få genomslag vid satsningar av den karaktär det är frågan om här. Statskontoret formulerar vidare ett antal principiella utgångspunkter för hur eventuella framtida satsningar bör utformas.

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet konstaterar att flera begrepp som rör sexualitet och samlevnad ingår i grundskolans kursplaner och gymnasieskolans ämnesplaner, bl.a. jämställdhet, sexualitet, sexuell hälsa, identitet, kärlek och mänskliga rättigheter. Genom det ämnesintegrerade perspektivet i kurs- och ämnesplanerna får lärarna en central roll i undervisningen om sexualitet och samlevnad. Lärarna har också pedagogisk utbildning och är vana att umgås

med eleverna. Enligt Skolverket är slutsatsen i internationell forskning att lärarledd och läroplansbaserad sexualundervisning är den mest framgångsrika undervisningen i ämnet. Utskottet konstaterar att en skola kan anordna studiebesök, föreläsningar etc. som komplement till lärarledd undervisning. Dessutom ingår numera psykolog och kurator i elevhälsan, utöver skolläkare och skolsköterska.

Skolverket har vidtagit en mängd åtgärder och satsningar för att främja jämställdhet i skolväsendet, vilka dels i februari 2015 har redovisats samlat av Skolverket, dels utvärderats av Statskontoret i mars 2015. Utskottet vill inte föregripa den analys och beredning som dessa rapporter föranleder men kommer med intresse att följa dessa frågor. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2014/15:2925 (SD) yrkande 1 och 2014/15:2668 (SD) yrkandena 1 och 3.

## Arbetsmiljö

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ett program för att förbättra barns arbetsmiljöer.

### Motionen

Frågan om arbetsmiljön i skolan tas upp i motion 2014/15:1975 av Jan Lindholm (MP) yrkande 4. Motionären påpekar att barn och ungdomar far illa på grund av dåligt byggda och underhållna lokaler i skolor, förskolor och fritidsgårdar. Motionären yrkar på att ett program tas fram för hur barns undermåliga arbetsmiljöer kan åtgärdas.

### Bakgrund och gällande rätt

#### *Gällande rätt*

I 5 kap. 3 § skollagen anges att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Vidare hänvisas till arbetsmiljölagen (1977:1160) och bestämmelser där om kraven på en god arbetsmiljö. På Arbetsmiljöverkets webbplats finns särskild information om vilka arbetsmiljöregler som gäller för skolan och hur man kan bedriva ett bra arbetsmiljöarbete. Sidorna vänder sig till alla elever och anställda i skolan samt till kommunpolitiker och andra som har ansvar för skolan. Arbetsmiljöverket påpekar bl.a. att det finns lokaler för olika ändamål i skolan och att det är viktigt att ta hänsyn till just den verksamhet som ska ske där när man utformar lokalen. För undervisningslokaler påpekas att det är särskilt viktigt med goda förhållanden när det gäller ljus, ljud och luft.

### *Pågående arbete*

Under åren 2014–2015 bedriver Folkhälsomyndigheten ett nationellt tillsynsprojekt om inomhusmiljön i skolan, med fokus på städning och ventilation samt egenkontrollen inom dessa områden. Det övergripande syftet med projektet, som utförs av kommunernas miljöförvaltningar, är att förbättra inomhusmiljön för barn och ungdomar i landets skolor och att uppfylla miljöbalkens krav på inomhusmiljön.

Arbetsmiljöverket genomför för närvarande ett projekt där 30 procent av landets skolor och alla skolhuvudmän med fem eller fler skolor ska ha inspekterats av Arbetsmiljöverket fram till 2016. Huvudinriktningen av inspektionen är att arbetsgivarna ska få igång eller utveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet och på så sätt komma till rätta med sina specifika brister. Dessutom omfattas olika riskområden i skolan, hot och våld samt den fysiska arbetsmiljön som buller, ventilation och städning.

Regeringen föreslår att medel anvisas till statsbidrag för upprustning av skollokaler (se prop. 2014/15:99 s.126).

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet konstaterar att Folkhälsomyndigheten och Arbetsmiljöverket för närvarande genomför tillsyns- respektive inspektionsprojekt i fråga om arbetsmiljön i ett stort antal skolor. Utskottet vill inte föregripa eventuella åtgärder utifrån detta arbete och avstyrker därför motion 2014/15:1975 (MP) yrkande 4.

## **Kränkande behandling och diskriminering**

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen avslår motionsyrkanden om arbetet mot kränkande behandling.

Jämför reservation 40 (FP).

### **Motionerna**

I partimotion 2014/15:2316 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 3 tar motionärerna upp skolors likabehandlingsarbete. Enligt motionärerna är det enligt skollagen förbjudet att diskriminera någon på grund av sexuell läggning eller könsidentitet men i skollagens avsnitt om förebyggande arbete saknas begreppen könsidentitet och könsuttryck. Motionärerna vill därför uppmärksamma att skolornas likabehandlingsarbete tydligare ska omfatta samtliga relevanta hbt-frågor.

I motion 2014/15:438 av Hans Hoff (S) påpekar motionären att det är lika allvarligt när mobbning och kränkning av elever sker på nätet som när det

förekommer inom skolan. Nätmobbning är ett problem som skolan måste ta på största allvar för att kunna förebygga.

I motion 2014/15:894 av Christian Holm (M) yrkande 1 anges att det bör övervägas om ansvaret för arbetet mot kränkande behandling bör samlas under en myndighet. Därigenom kan kompetens samlas, vilket kan bidra till en ökad effektivitet. I yrkande 2 föreslås vidare att fler skolor bör arbeta med den s.k. Kiva-metoden i sitt förebyggande arbete mot mobbning. Denna metod har visat sig framgångsrik i Finland, där den har utvecklats, och signifikant minskat antalet mobbningsincidenter.

Motionärerna Margareta Cederfelt och Lars-Arne Staxäng (båda M) menar i motion 2014/15:1468 att det bör övervägas lagändringar med innebörden att arbetet mot mobbning ska ske på evidensbaserade grunder och att elevens intresse ska tas till vara på ett fullgott sätt.

I motion 2014/15:1301 av Johnny Skalin (SD) yrkar motionären på en ändring i skollagen så att skolorna får en lagstadgad skyldighet att flytta mobbade elever. Omedelbar avstängning bör gälla vid misstanke eller en befogad anmälan om mobbning. Först när det kan anses klarlagt att en upprepning av kränkande beteenden eller ofredanden inte kommer att ske bör den mobbade eleven komma ifråga för en återflytt, enligt motionären.

I motion 2014/15:177 av Johanna Jönsson (C) uppmärksammas att det ingår i skolans uppdrag att ge barn en möjlighet att utveckla förmågan att tänka kritiskt och bli självständiga individer. Enligt motionären kan ett sätt att uppnå detta vara att redan från förskoleklass ha regelbundna filosofisamtal i grupp med utbildad samtalsledare. Försök med den typen av samtal har visat sig motverka både mobbning och skadegörelse, enligt motionären

Sofia Damm (KD) framför i motion 2014/15:2313 yrkande 1 att skolan bör undervisa i etik och uppförande på nätet, s.k. netikett. Vidare behövs det undervisning om säkerhet, t.ex. risker förknippade med att publicera bilder och inlägg på nätet, menar motionären.

## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Gällande rätt*

I avsnittet om Skolans värdegrund finns en utförlig redogörelse för lagstiftningen och det pågående arbetet mot kränkande behandling. I 1 kap. 1 § diskrimineringslagen (2008:567) regleras att lagens syfte är att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter, oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. I 3 kap. 14 § anges att en utbildningsanordnare som bedriver utbildning eller annan verksamhet enligt skollagen ska inom ramen för denna verksamhet bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja lika rättigheter och möjligheter för de barn och elever som deltar i eller söker till verksamheten, oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning. I 3 kap. 15 §

anges att en sådan utbildningsanordnare ska vidta åtgärder för att förebygga eller förhindra att något barn eller någon elev som deltar i eller söker till verksamheten utsätts för trakasserier som har samband med någon av de ovan uppräknade grunderna, eller för sexuella trakasserier. Enligt 3 kap. 16 § ska en sådan utbildningsanordnare också årligen upprätta en plan med de åtgärder som behövs för att dels främja lika rättigheter och möjligheter för dessa barn och elever, dels förebygga och förhindra trasserier.

Bestämmelserna i 6 kap. har till ändamål att motverka kränkande behandling av barn och elever. Kränkande behandling definieras enligt detta kapitel som ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen kränker ett barns eller en elevs värdighet.

### *Bakgrund och pågående arbete*

I november 2013 överlämnade Riksrevisionen granskningen Kränkt eller diskriminerad i skolan – är det någon skillnad? (RiR 2013:15) till riksdagen. Regeringen överlämnade i mars 2014 skrivelse 2013/14:193 till riksdagen med en redovisning av regeringens bedömningar och åtgärder med anledning av Riksrevisionens granskning. Regeringen hänvisade särskilt till den tillsatta utredningen Bättre möjligheter att motverka diskriminering (dir. 2014:10). Syftet med utredningen är att ge förslag som säkerställer goda förutsättningar för personer som utsätts för diskriminering att ta till vara sina rättigheter. Utredaren ska bl.a. analysera rättsliga möjligheter och mandat för Diskrimineringsombudsmannen (DO) i fråga om handläggning av anmälningar, förlikningsförfarande och talerätt, ta ställning till behovet av förtydliganden i dessa avseende samt analysera hur samarbetet mellan DO och Skolinspektionen fungerar och bedöma behovet av förändringar utifrån detta. I direktiven anges att det är viktigt att samarbetet mellan myndigheterna fungerar bra och att uppdelningen inte får negativa konsekvenser för den enskilde ur en rättssäkerhetssynpunkt. Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 18 december 2015 (dir. 2014:79). Regeringen hänvisade i sin skrivelse även till den pågående utredningen om aktiva åtgärder mot diskriminering. Denna utredning presenterade i juni 2014 betänkandet Nya regler om aktiva åtgärder mot diskriminering (SOU 2014:41). Beredning av ärendet pågår i Regeringskansliet och en proposition är planerad att lämnas till riksdagen under året.

I januari 2014 presenterade den dåvarande regeringen en särskild strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Strategin omfattade ett antal fokusområden, bl.a. situationen för unga hbt-personer. I samband med antagandet av strategin fick den dåvarande Ungdomsstyrelsen, numera Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), i uppdrag att arbeta med skolmiljön för unga hbt-personer. Ett särskilt stödmaterial riktat mot skolpersonal m.fl. har tagits fram och utbildningsinsatser i dessa frågor kommer att genomföras under 2015. Regeringen har nyligen avsatt ytterligare medel till denna satsning

(pressmeddelande från Kulturdepartementet och Utbildningsdepartementet den 26 mars 2015).

Det finns vidare flera organisationer och nätverk som på olika sätt arbetar med frågor om kränkande behandling m.m. Barnens rätt i samhället (Bris), Friends och Surfa Lugnt är några exempel på detta.

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet vill poängtera att huvudmän, rektorer och lärare har enligt skollagen en skyldighet att förebygga och förhindra kränkande behandling. Utskottet vill vidare lyfta fram det arbete som genomförs av bl.a. Skolverket med att stärka skolans värdegrund och arbete mot diskriminering och kränkande behandling liksom de insatser som Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor genomför för att skapa en öppen och inkluderande miljö i skolan för unga hbtq-personer. Även Barn- och elevombudsmannen (BEO) har en viktig roll i att informera om vilka rättigheter en elev har och vilka skyldigheter en huvudman har och att hjälpa de enskilda drabbade på olika sätt. Vidare anser utskottet att de många enskilda initiativ som tas av organisationer och andra för att diskutera hur kränkande behandling kan förebyggas osv. är mycket värdefulla.

Utskottet vill understryka att skolan ska vara en trygg plats för alla elever och att ingen elev ska behöva utsättas eller känna oro för kränkande behandling eller trakasserier i skolan. Det är avgörande att elever skyddas mot såväl trakasserier som annan kränkande behandling och att den enskilda eleven ska kunna ta till vara sina rättigheter. Utskottet välkomnar därför de utredningar som har tillsatts om bl.a. likvärdighet i regelverk och tillsyn. Utskottet noterar också att regeringen i mars 2015 avsatte ytterligare medel för satsningar att utveckla skolmiljön för unga hbtq-personer, i enlighet med uppdraget i strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett läggning, könsidentitet eller könsuttryck som togs fram av dåvarande regeringen i januari 2014.

Mot bakgrund av gällande rätt, pågående arbete och tidigare ställningstaganden avstyrker utskottet motionerna 2014/15:177 (C), 2014/15:438 (S), 2014/15:894 (M) yrkandena 1 och 2, 2014/15:1301 (SD), 2014/15:1468 (M), 2014/15:2313 (KD) yrkande 1 och 2014/15:2316 (FP) yrkande 3.

## Skolmat

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skolmat.

Jämför reservation 41 (SD).

### Motionerna

I kommittémotion 2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 28 yrkar motionärerna på att kött från djur som slaktats utan bedövning, s.k. halal- eller koscherslaktat kött, inte ska få förekomma i svenska skolor.

I motion 2014/15:1846 av Johan Forssell (M) anges att det finns avsevärda skillnader mellan kommunerna när det gäller kostnaderna för skolmaten. Många kommuner har inte någon utarbetad hälsost strategi för skolmaten eller följer de rekommendationer som finns. Arbetet för en bättre skolmat måste fortsätta, enligt motionären.

Edward Riedl (M) framför i motion 2014/15:2002 att skollagen bör kompletteras med ett krav på att skolmat ska upplevas som välsmakande av eleverna. Motionären påpekar vidare att det endast är hälften av alla skolor som gör en regelbunden näringsberäkning av skolmaten. En uppföljning av lagens efterlevnad behövs därför, enligt motionären.

### Bakgrund och gällande rätt

#### *Gällande rätt*

Bestämmelser om kostnadsfria och näringsriktiga skolmåltider i de obligatoriska skolformerna finns i skollagens kapitel för respektive skolform. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 374) angav regeringen att det skulle förtydligas i lagen att skolmåltider skulle vara näringsriktiga men att det inte var möjligt att närmare föreskriva vad skolmåltiderna skulle innehålla. Vid bedömningen av vad som är en näringsriktig måltid skulle dock de svenska näringsrekommendationerna vara en utgångspunkt.

#### *Pågående arbete*

Skolverket har haft ett regeringsuppdrag (U2011/5949/S) att i samråd med Livsmedelsverket stödja arbetet med näringsriktig mat och skolmåltidernas utformning. Uppdraget som redovisades i mars 2014. Under 2013 anordnade myndigheterna utbildningar för personal som ansvarar för eller planerar menyer och tillagning av skolmåltider. Innehållet fokuserade på lagkravet på näringsriktig mat och hur man kan utveckla bra, näringsriktiga skolmåltider som uppskattas av eleverna. Myndigheterna har därefter medverkat vid konferenser där främst rektorer och kostpersonal tagit del av information om skolmåltiden med utgångspunkt i myndigheternas gemensamma inspirationsmaterial Skolmåltiden – en viktig del av en bra skola.

Livsmedelsverkets skrift Bra mat i skolan är avsedd som ett stöd i arbetet med bra skolmåltider. Skriften vänder sig dels till de som planerar, lagar och serverar skolmåltider, dels till skolledningen och den pedagogiska personalen. Skriften reviderades senast våren 2013. Livsmedelsverket har även tagit fram utbildningsmaterial om skolmåltider.

Webbplatsen SkolmatSverige erbjuder skolor och kommuner ett webbaserat verktyg för att utvärdera, utveckla och dokumentera kvaliteten på sin måltidsverksamhet. Sedan mars 2012 är verktyget tillgängligt för alla landets grundskolor utan kostnad. SkolmatSverige har utvecklats av forskare vid Karolinska Institutet och Stockholms läns landsting (SLL) i samarbete med bl.a. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket. Webbplatsen drivs numera av Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin på SLL.

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet vill peka på det ansvar skolhuvudmannen har enligt skollagen att tillhandahålla näringsriktiga skolmåltider. Det har de senaste åren genomförts ett utvecklingsarbete för att utveckla kompetensen i skolmåtsfrågor och att stödja huvudmännen i att ta sitt ansvar. Utskottet vill särskilt peka på Skolverkets och Livsmedelsverkets gemensamma utbildningar och konferenser riktade till kostpersonal och rektorer. Enligt utskottet finns det inte något skäl att ytterligare reglera frågan om skolmåltider. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2014/15:1846 (M), 2014/15:2002 (M) och 2014/15:2744 (SD) yrkande 28.

### **Skolbibliotek**

#### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en uppföljning av bestämmelsen om skolbibliotek.

Jämför reservation 42 (FP).

### **Motionen**

I kommittémotion 2014/15:1720 av Christer Nylander m.fl. (FP) anges att det finns brister när det gäller tillgången till bemannande skolbibliotek. Enligt motionärerna bör en uppföljning påbörjas snarast för att följa upp efterlevnaden av skollagens bestämmelse om att alla elever ska ha tillgång till ett skolbibliotek.



## Bakgrund och gällande rätt

### *Gällande rätt*

I 2 kap. 36 § skollagen anges att eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till bibliotek. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 284) anges att med skolbibliotek brukar vanligtvis avses en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärares förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. Regeringen angav att skolbiblioteken spelar en så viktig roll för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen att det var motiverat att reglera detta.

I den nya bibliotekslag som trädde i kraft den 1 januari 2014 (2013:801) framgår att skolbibliotek ingår i det allmänna biblioteksväsendet och att ansvaret för skolbiblioteken ligger på kommunerna, landstingen, staten eller de enskilda huvudmännen i enligt med bestämmelserna i skollagen. I proposition 2012/13:147 Ny bibliotekslag hänvisar regeringen till förarbetena i skollagen om vad som avses med skolbibliotek. Regeringens mening var att det inte ska regleras om vare sig skolbibliotekens verksamhet eller bemanning i bibliotekslagen. Det är i skollagen som bestämmelser om skolors uppgifter och skyldigheter ska regleras. I bibliotekslagen anges att folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bl.a. genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

### *Pågående arbete*

Skolinspektionen har tagit fram följande krav som ska vara uppfyllda för att eleverna ska anses ha tillgång till ett skolbibliotek och som myndigheten utgår från i sin tillsyn:

- Eleverna ska ha tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del av elevernas utbildning för att bidra till att nå målen för denna.
- Biblioteket ska omfatta böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier.
- Biblioteket ska vara anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Kungl. biblioteket (KB) har enligt sin instruktion (2008:1421) i uppgift att ha en nationell överblick över det allmänna biblioteksväsendet och främja samverkan och utveckling inom området. Inom ramen för detta ska KB ansvara för den officiella biblioteksstatistiken. En uppdatering av tidigare insamling av statistik för skolbiblioteken ska genomföras under 2015. KB arbetar vidare med stödmaterial för skolhuvudmän i syfte att säkra elevernas

tillgång till skolbibliotek. Särskilt material har tagits fram om samarbeten mellan skola och folkbibliotek liksom om mångspråkigt arbete i skolbibliotek.

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet anser att skollagens bestämmelse om rätten till tillgång till skolbibliotek för alla elever är betydelsefull för elevernas lärande. I proposition 2009/10:165, som föregick skollagen, diskuterades vad som kan anses vara ett skolbibliotek liksom att tillgången till skolbibliotek måste kunna anordnas utifrån de lokala förhållandena vid varje skola. Utskottet anser att det är viktigt att följa frågan om tillgång till skolbibliotek. I detta sammanhang spelar Skolinspektionens tillsyn en viktig roll och utskottet vill peka på den uttolkning av bestämmelsen om skolbibliotek som Skolinspektionen har tagit fram som utgångspunkt i sin tillsyn. I den nya bibliotekslagen har det förtydligats att skolbiblioteken är en del av det allmänna biblioteksväsendet. Folkbiblioteken har fått i uppgift att ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning. Utskottet vill också särskilt peka på att Kungl. biblioteket har i uppdrag att ha en nationell överblick över biblioteksområdet och främja samverkan och utveckling inom området samt att statistik över skolbiblioteken ska uppdateras under 2015.

Mot bakgrund av vad som har anförts ovan avstyrker utskottet motion 2014/15:1720 (FP).

## **Digitalt lärande**

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen avslår motionsyrkanden om it i skolan.

Jämför reservation 43 (C).

### **Motionerna**

Patrik Lundqvist (S) framför i motion 2014/15:1749 att utvecklingen med it som verktyg i skolan bör följas och uppmuntras. Motionären hänvisar till olika projekt med ett ökat it-användande i skolorna, vilka har underlättat för elever med läs- och skrivsvårigheter

I motion 2014/15:2145 av Monica Green (S) framhålls att det behövs investeringar i it-kunskaper och it-användande under hela utbildningen. Alla elever borde få tillgång till it-baserade verktyg och möjlighet att använda it i skolan. Det finns ett behov av att skapa förutsättningar för, och metodiskt följa upp, integreringen av it i undervisningen i alla skolor i Sverige, enligt motionären.

Frågan om digitala undervisningstekniker tas upp i motion 2014/15:380 av Hanif Bali (M) yrkande 2. Enligt motionären arbetar många skolor med datorer

och surfplattor men den statliga samordningen i frågan är mycket liten. Motionären menar att skolan bör arbeta med fler digitala undervisningstekniker så att ämnena kan breddas, t.ex. med 3D-visualisering och 3D-tryckning i ämnet bild.

I motion 2014/15:582 av Helena Bouveng (M) uppmärksammas frågan om möjligheten med nätskolor. Nätskolan kan enligt motionären sägas vara en virtuell skola för 13–18-åringar som inte klarar av eller vägrar att gå till skolan och för dem som är utkastade från traditionell undervisning. Enligt motionären är distansundervisning av stort värde och bidrar till att förverkliga den likvärdiga skolan.

Ulrika Carlsson i Skövde (C) föreslår i motion 2014/15:2457 yrkande 1 att en plattform för pedagogisk utveckling inom området digitalt lärande etableras. Därigenom kan alla kommuner ges goda möjligheter till pedagogisk utveckling inom digitalt lärande.

## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Gällande rätt*

Ett av kunskapsmålen i läroplanen för grundskolan är att en elev efter avslutad utbildning kan använda modern teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande. Som en del av rektors ansvar ingår att se till att skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, t.ex. bibliotek, datorer och andra hjälpmedel. I flera ämnens kursplaner finns krav på kunskaper i att använda datorer och datateknik i vid bemärkelse.

I gymnasieskolans läroplan är ett kunskapsmål att en elev efter avslutad utbildning kan använda bok- och bibliotekskunskap och modern teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande. I rektors ansvar för gymnasieskolan ligger, på samma sätt som för grundskolan, att utbildningen utformas så att eleverna får tillgång till handledning och läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning. I kursplaner för många av ämnena i gymnasieskolan anges krav på kunskap om digitala tekniker m.m.

### *Pågående arbete*

Skolverket arbetar på olika sätt med att främja utvecklingen och användningen av informations- och kommunikationsteknik (ikt) i skolor. Utifrån de förstärkta kraven på it-kompetens och it-användning i ämnes- och kursplaner erbjuder Skolverket olika former av kompetensutveckling till pedagoger och skolledare. Skolverket har utvecklat en webbportal med stödmaterial, tillgängliggjort digitala läresurser m.m.

Skolverket har ett regeringsuppdrag att fortlöpande följa upp elevers och lärares it-användning och it-kompetens, liksom skolornas administrativa it-

användning (U2007/1716/S). Uppdraget redovisas vart tredje år och den senaste uppföljningen presenterades i april 2013. Vad som då kunde konstateras var bl.a. att lärarnas tillgång till egna datorer hade förbättrats. Nästan alla gymnasielärare och tre av fyra grundskolelärare hade tillgång till en egen dator. Vidare hade det skett en kraftig ökning av antalet elevdatorer och en ökning av fler bärbara datorer och surfplattor. Många lärare har behov av ytterligare kompetens, t.ex. om hur it kan utgöra ett pedagogiskt verktyg.

Den 7 juni 2012 beslutade den dåvarande regeringen att tillsätta en särskilt kommitté, Digitaliseringskommissionen, med uppgift att verka för att målet i den it-politiska strategin It i människans tjänst – en digital agenda för Sverige uppnås och att regeringens ambitioner inom området fullföljs (dir 2012:61). Kommissionen ska slutredovisa sitt arbete senast den 31 december 2015. Delbetänkandet En digital agenda i människans tjänst – en ljusande framtid kan bli vår (SOU 2014:13), som presenterade i mars 2014, fokuserar särskilt på digitaliseringens möjligheter inom skola och undervisning. I betänkandet presenteras en fördjupad lägesgenomgång med ett antal förslag som på olika sätt syftar till att utveckla digitaliseringen, bl.a. genom förändringar i styrdokument samt fortbildning. I mars 2015 presenterade utredningen delbetänkande Gör Sverige i framtiden – digital kompetens (SOU 2015:28) i vilket fokus läggs på yrkeshögskolan och folkhögskolors verksamhet.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) anger på sin webbplats att ett av de centrala uppdragen för alla skolor är att utveckla skolans arbete med digital kompetens eller medie- och informationskompetens. Organisationen strävar därför efter att underlätta digitaliseringen genom stöd och information till kommuner och landsting, stöd till forskningsprojekt etc. Nationellt forum för skolans digitalisering, som tillkom utifrån en överenskommelse mellan SKL och regeringen i juni 2013, arbetar för att underlätta skolans digitalisering. Ett förslag till en nationell strategi för skolans digitalisering har nyligen presenterats inom ramen för detta forums arbete.

I proposition 2014/15:44 Möjligheter till fjärrundervisning, som nyligen behandlades av riksdagen, anger regeringen att den avser att återkomma till riksdagen med förslag om distansundervisning.

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet vill lyfta fram att i de nya kurs- och ämnesplanerna från 2011 för grundskolan respektive gymnasieskolan förtydligas vikten av digital teknik som ett verktyg i undervisningen och lärandet. Enligt skollagen ska eleverna utan kostnad ha tillgång till de böcker och andra läroverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. Enligt utskottet är det en fråga för lärarna och skolhuvudmännen hur it-användningen ska integreras i pedagogiken. Enligt utskottets uppfattning uttrycker läroplanerna en samlad nationell syn på it i skolan.

Utskottet kan konstatera att Skolverket följer utvecklingen och arbetar med en bred ansats för att främja och stödja utvecklingen inom it-kompetens och

it-användning. Utskottet noterar också att SKL prioriterar arbetet med digitaliseringen i skola. Den pågående Digitaliseringskommissionen har belyst frågan om digitalisering i utbildningen. Utskottet avser att följa utredningens fortsatta arbete.

Mot bakgrund av gällande rätt och det pågående arbete som på olika sätt är kopplat till digitalisering i skolan avstyrker utskottet motionerna 2014/15:380 (M) yrkande 2, 2014/15:582 (M), 2014/15:1749 (S), 2014/15:2145 (S) och 2014/15:2457 (C) yrkande 1.

## Studie- och yrkesvägledning

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. en förstärkt studie- och yrkesvägledning.

### Motionerna

Pia Nilsson m.fl. (S) menar i motion 2014/15:2653 att studie- och yrkesvägledarnas insatser på högstadieskolorna bör stärkas. Avhoppen från gymnasiet skulle kunna undvikas om studievägledarinsatserna sattes in redan i årskurs 7, för att sedan intensifieras inför gymnasievalet i årskurs 9. Informationen till eleverna måste omfatta både det aktuella arbetsmarknadsläget och framtidsutsikter, enligt motionärerna.

I motion 2014/15:263 av Anders Hansson (M) föreslår motionären att en obligatorisk informationsvecka om blåljusyrken ska införas för grundskoleelever. Syftet är att öka förståelsen för vad aktuella myndigheter arbetar med och vem som har ansvaret för vad.

I motion 2014/15:591 av Helena Bouveng (M) efterfrågas en nationell strategi för karriärvägledning. Motionären anför att det är angeläget att ungdomarna ges förutsättningar för att göra kloka och väl underbyggda val genom hela sin utbildningstid.

Sten Bergheden (M) efterlyser i motion 2014/15:1229 yrkande 2 mer jobbfokus inom studie- och yrkesvägledningen. Vägledningen i grundskolan och på gymnasiet bör vara starkare kopplad både till den rådande arbetsmarknaden och till prognoserna för framtidens arbetsmarknad, enligt motionären.

I motion 2014/15:1703 av Andreas Carlson (KD) efterfrågas en stärkt roll för studie- och yrkesvägledaren som en länk mellan skolan och näringslivet. Enligt motionären behövs bättre kunskap förmedlas om förutsättningarna på den lokala och regionala arbetsmarknaden.

## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Gällande rätt*

Enligt 2 kap. 29 § skollagen ska elever i grund- och gymnasieskolan ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

För att få anställas utan tidsbegränsning för studie- och yrkesvägledning ska den sökande ha en utbildning som är avsedd för en sådan verksamhet. Den som inte uppfyller behörighetskravet får anställas för studie- och yrkesvägledning för högst ett år i sänder (2 kap. 30 §).

Enligt läroplanen för grundskolan m.m. (Lgr11) förutsätts att den obligatoriska skolan nära samverkar med de gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till liksom en samverkan med arbetslivet och närsamhället i övrigt.

Enligt läroplanen ska också studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen, och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning, liksom vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser. Rektorn har vidare ett särskilt ansvar för att samverkan med skolor och arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får konkreta erfarenheter av betydelse för deras val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning liksom att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.

På motsvarande sätt anges i läroplanen för gymnasieskolan (Gy11) att gymnasieskolan ska ha en nära samverkan med de obligatoriska skolformerna, arbetslivet, universiteten och högskolorna samt med samhället i övrigt. Personalen ska på olika sätt informera och vägleda eleverna. Rektorn har ett särskilt ansvar för att samverkan med universiteten och högskolorna samt arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får en kvalitativt god utbildning samt en förberedelse för yrkesverksamhet och fortsatt utbildning, liksom att studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke.

### *Bakgrund och pågående arbete*

Skolinspektionen presenterade under 2013 en kvalitetsgranskning av studie- och yrkesvägledningen i 34 grundskolor (rapport 2013:5). Granskningen visade att studie- och yrkesvägledningen var lågt prioriterad i de granskade skolorna. Det fanns omfattande brister i skolornas och huvudmännens arbete med att planera och följa upp studie- och yrkesvägledningen. Huvudmännen och rektorerna hade inte konkretiserat hur de ska nå de nationella målen i den egna verksamheten. Eleverna fick inte vägledning kontinuerligt under sin utbildning och vägledningen betraktades inte som hela skolans ansvar.

Skolverket fick därefter i regeringsuppdrag att genomföra fortbildningsinsatser för främst studie- och yrkesvägledare i grundskolan för att förbättra kvaliteten inom vägledningen. Vidare skulle en särskild fortbildningsinsats genomföras. Denna insats, som skulle genomföras i samarbete med berörda myndigheter, skulle särskilt inriktas mot att minska de etableringssvårigheter som unga med funktionsnedsättningar har på arbetsmarknaden.

Skolverket delredovisade det första uppdraget och slutredovisade det andra i februari 2015 (dnr 2013:00121, 61-2013:20). Av rapporten framgår att de kritikområden som Skolinspektionen identifierade i sin kvalitetsgranskning 2013 har varit vägledande för att utforma Skolverkets insatser med fortbildning, konferenser och stödmaterial. Enligt Skolverket har också Skolinspektionen stärkt granskningen av studie- och yrkesvägledningen i sin regelbundna tillsyn. Skolverket har medverkat i seminarier som Skolinspektionen har anordnat utifrån sin kvalitetsgranskning och där bl.a. informerat om de allmänna råden.

Skolverket konstaterar att det har varit ett stort intresse för de insatser myndigheten, delvis i samverkan med andra aktörer, genomfört de senaste åren. Trots detta menar myndigheten att det fortfarande kvarstår utvecklingsområden. Det är viktigt att nå ut bättre till huvudmän och rektorer för att kunna stärka studie- och yrkesvägledningen. Likaså är det enligt Skolverket viktigt att öka kunskapen om och förståelsen för begreppet studie- och yrkesvägledningen så att det ses som en helhet, dvs. något som är hela skolans ansvar och som genomsyrar alla årskurser och alla ämnen. Skolverket kommer att fortsätta arbetet med dessa frågor under 2015.

I tilläggsdirektiv till Yrkesprogramsutredningen (dir. 2015:15) den 12 februari 2015 anges att utredaren ska analysera om studie- och yrkesvägledning av god kvalitet i tillräcklig utsträckning erbjuds eleverna i grundskolan och gymnasieskolan. Vid behov ska förslag lämnas om hur studie- och yrkesvägledningen kan utvecklas. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2015.

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet konstaterar att satsningar på att utveckla studie- och yrkesvägledningar har gjorts de senaste åren och att ytterligare satsningar planeras. Av Skolverkets senaste redovisning framgår att Skolverket samarbetar med bl.a. Arbetsförmedlingen för att stärka lärare och studie- och yrkesvägledare genom ökad kunskap om arbetsmarknaden. Enligt utskottet är det breda upplägg av insatser och deltagande som Skolverket presenterar av stort värde för att ytterligare öka fokuset på studie- och yrkesvägledningens viktiga roll i skolan och det faktum att det är flera personalgruppers ansvar att arbeta med dessa frågor. Genom det pågående arbetet uppmärksammas också skolans huvudmän på vikten av goda förutsättningar för studie- och yrkesvägledning i skolan. Utifrån det nu pågående arbetet med att utveckla studie- och yrkesvägledningen i skolan liksom den analys som genomförs

inom ramen för Yrkesprogramsutredningen avstyrker utskottet motionerna 2014/15:263 av (M), 2014/15:591 (M), 2014/15:1229 (M) yrkande 2, 2014/15:1703 (KD) och 2014/15:2653 (S).



# Reservationer

## 1. Skolpolitik och skolreformer, punkt 1 (C)

av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 7 och

2014/15:2565 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 14 och

avslår motionerna

2014/15:1202 av Sofia Damm (KD),

2014/15:1418 av Olle Thorell m.fl. (S),

2014/15:1649 av Penilla Gunther (KD),

2014/15:1761 av Lars Hjälmered (M),

2014/15:1935 av Ingemar Nilsson och Eva Sonidsson (S) och

2014/15:2045 av Johan Büser och Shadiye Heydari (S).

### *Ställningstagande*

För att utveckla skolan på bästa sätt är det viktigt att det bedrivs forskning om skolan och lärande – inte bara av forskare med koppling till läraryrket, utan även av andra forskardiscipliner. Jag anser att man behöver stimulera ökad forskning inom it-baserad pedagogik. Alla elever är olika och behöver mötas med stimulans och stöd där de är. För att nå högre kunskapsresultat måste man prioritera det som gör skillnad och har stöd i forskning och beprövad erfarenhet. Därför behöver Skolverket få ett tydligare uppdrag att arbeta för att skolutveckling ska bygga på forskning och beprövad erfarenhet.

Med utbildning ökar chanserna att få ett jobb. Jag anser därför att det behövs ytterligare satsningar riktade till de elever som inte når kunskapsmålen. Det behövs fler reformer som säkrar kvaliteten på undervisningen i hela vårt land. En viktig reform är att underlätta för distansundervisning. Genom ett digitalt lärande ökar möjligheterna till distansutbildning, vilket bidrar till att utbildning blir tillgängligt i hela landet. Det behövs ökad pedagogisk utveckling inom området distansutbildning. I dag erbjuds distansutbildning främst till vuxna. Moderna lärverktyg erbjuder även nya möjligheter för mindre skolor. Om det saknas behöriga lärare i en skola kan lärare från en annan skola med hjälp av modern teknik genomföra undervisningen. Att säkra kvaliteten på undervisningen i hela vårt land bör prioriteras.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

## **2. Trygghet och studiero, punkt 2 (SD)**

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 6 och

avslår motion

2014/15:1039 av Runar Filper (SD).

### *Ställningstagande*

Vi menar att regeringen skyndsamt ska utreda hur ett system med s.k. jourskolor ska kunna införas i samtliga svenska kommuner. Till en sådan skola ska den som inte fungerar i den normala skolsituationen kunna flyttas med omedelbar verkan. Dessa åtgärder syftar dels till att ge den som ägnar sig åt mobbning hjälp med att komma ut ur sitt destruktiva beteende, dels till att ge övriga elever en rimlig möjlighet till en trygg och lugn tillvaro med studiero i skolan.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

## **3. Skriftligt ordningsomdöme, punkt 3 (S, MP, V)**

av Lena Hallengren (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S), Jabar Amin (MP), Gunilla Svantorp (S), Daniel Riazat (V) och Lena Emilsson (S).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 8 och

2014/15:2837 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD).

### *Ställningstagande*

Vi anser att en trygg miljö i skolan och studiero för eleverna har stor betydelse för deras möjligheter till en god kunskapsinhämtning. Vi kan dock konstatera att huvudmän och skolor har olika förutsättningar och behov. För att bemöta denna mångfald bör enligt vår uppfattning en variation av insatser inom olika

områden erbjudas huvudmän och skolor inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogram som enligt regeringen bör genomföras för att ge alla huvudmän och skolor möjlighet att utvecklas (se prop. 2014/15:99 s. 106 och 108). Det kan avse olika kompetens- och stödinsatser som exempelvis rör undervisning i ämnen och arbete med elever i behov av särskilt stöd. Vi anser i likhet med regeringen att ett arbete med att främja en trygg skolmiljö för eleverna kan bedrivas inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogrammen. En organisation med skriftliga ordningsomdömen kräver av lärarna att de ägnar tid åt att skriva och administrera omdömen också om elever vars attityder och beteende inte på något sätt stör arbetsron. Detta stjäl tid från att arbeta med de elever som kräver mer tid, föräldrakontakter och annat för att skapa en bra arbetsro för alla. Vi har den uppfattningen att skriftliga ordningsomdömen inte kan lösa problemen med oordning i klassrummen och motsätter oss därför utskottets förslag att riksdagen ska ge regeringen till känna att regeringen ska vidta åtgärder för att skolor ska kunna ge elever på gymnasiet och högstadiet ett skriftligt ordningsomdöme.

#### **4. Skriftligt ordningsomdöme, punkt 3 (SD)**

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 8 och avslår motion

2014/15:2837 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD).

##### *Ställningstagande*

För att ytterligare betona vikten av en skola som genomsyras av ordning och reda vill vi införa skriftliga ordningsomdömen från första klass.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

#### **5. Tioårig grundskola, punkt 4 (S, MP, V)**

av Lena Hallengren (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S), Jabar Amin (MP), Gunilla Svantorp (S), Daniel Riazat (V) och Lena Emilsson (S).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 2,

2014/15:2836 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 1 och

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 15.

### *Ställningstagande*

Förskoleklassen infördes den 1 januari 1998 som en egen skolform i det offentliga skolväsendet. Avsikten med införandet av förskoleklassen var, enligt propositionen Förskoleklass och andra skollagsfrågor (prop. 1997/98:6), bl.a. att underlätta en verksamhetsmässig integration mellan förskolan och skolan där det bästa av verksamheterna skulle kunna tillvaratas och vidareutvecklas. Enligt skollagen (2010:800) ska förskoleklassen stimulera elevers utveckling och lärande och förbereda dem för fortsatt utbildning. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Förskoleklassen ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap.

I propositionen Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet (prop. 2009/10:165) framgår att undervisningsbegreppet i den nya skollagen är definierat så att förskolans, förskoleklassens och skolans kultur och arbetssätt kan bilda en pedagogisk helhet. Det framgår även att i förskoleklassen ingår lek och skapande som väsentliga delar i det aktiva lärandet. Utgångspunkten är att utveckling och lärande pågår ständigt, inte bara vid arrangerade inläringssituationer. Det är kombinationen av förskolans och grundskolans arbetssätt och metodik som ger förskoleklassen dess identitet.

Enligt Skolverkets statistik för 2014/15 går drygt 96 procent av alla sexåringar i förskoleklass.

Under de senaste årtiondena har kunskapen sjunkit i den svenska skolan. Det framgår bl.a. av den årliga betygsstatistiken för årskurs 9 i grundskolan, av andelen behöriga elever till gymnasieskolans nationella program och av resultaten från de internationella studierna Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS), Programme for International Student Assessment (PISA) och Progress in Reading Literacy Study (PIRLS).

Även om nästan alla barn går i förskoleklassen anser vi att det finns skäl för att göra förändringar så att förskoleklassen för sexåringar antingen blir obligatorisk eller att förskoleklassen för sexåringar införs som en del av grundskolan. Vi vill ha en förskoleklass för alla.

Våra skäl för detta är att det finns longitudinella studier, t.ex. Competent Children, Competent Learners, som pekar på ett samband mellan att barn som deltagit i förskolans verksamhet presterar bättre i skolan än barn som inte gjort det (Wylie, Thompson 2003). Resultaten från PISA 2009 (PISA in Focus 1/2011) visar också att 15-åriga elever, från nästan alla OECD-länder, som

deltagit i någon form av förskoleverksamhet hade bättre resultat än de elever som inte deltagit i förskola. Det vill vi ta fasta på, och därför vill vi inte förändra förskoleklassens syfte, uppdrag och innehåll. Vår utgångspunkt är att såväl lärare som förskollärare ska vara behöriga att undervisa i förskoleklassen.

Grundskoleutredningen (U 2014:05) behöver nu arbetsro för att på bästa sätt kunna fullgöra sitt uppdrag och bl.a. utreda frågorna om att införa en obligatorisk förskoleklass för sexåringar alternativt förskoleklassen som en del av grundskolan (se bl.a. dir. 2014:159 och dir. 2015:34). Vi vill också lyfta fram det uppdrag som Skolverket har fått för att förtydliga förskoleklassens uppdrag (U2015/191/S) och den läsa-skriva-räkna-garanti som regeringen aviserar som ska innehålla förslag på insatser som kan sättas in redan i förskoleklassen. Dessa åtgärder anser vi tillsammans kommer att skapa mer jämlika och bättre förutsättningar för barnens utveckling och lärande.

Vi anser således att förskoleklassen behövs för att skapa en trygg övergång mellan förskola och skola och motsätter oss förslaget om att införa en tioårig grundskola där förskoleklassen avskaffas. I motsats till utskottsmajoriteten anser vi att både lärare och förskollärare ska vara behöriga att undervisa i förskoleklassen.

## **6. Betyg, punkt 5 (SD)**

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 5 och 14 samt avslår motionerna

2014/15:1699 av Andreas Carlson (KD),

2014/15:1918 av Krister Hammarbergh (M),

2014/15:2245 av Tina Ghasemi (M) och

2014/15:2836 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 3.

### *Ställningstagande*

Vi anser att betyg ska införas redan i årskurs fyra i grundskolan eftersom vi menar att barnen tidigt måste lära sig att tydliga utvärderingar och betyg är en naturlig och integrerad del av den svenska skolan. Betyg ger även ökade möjligheter att tidigt upptäcka barn i behov av stödinsatser.

Att införa betyg i årskurs fyra ter sig dessutom mer naturligt då eleverna börjar ett nytt stadium, mellanstadiet.

Vi är mycket tveksamma till möjligheten för rektorer att sätta sammanfattande betyg i samhällsorienterande (SO) och naturorienterande (NO) ämnen i årskurs sex. För att en likvärdig skola ska vara möjlig krävs det att betygssättningen är likvärdig över hela landet. Vi anser därför att denna möjlighet ska tas bort.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

## **7. Betyg, punkt 5 – motiveringen (V)**

av Daniel Riazat (V).

### *Ställningstagande*

Det har i fyra motioner, 2014/15:2836 yrkande 3, 2014/15:2245, 2014/15:2744 yrkande 5 och 2014/15:1918 argumenterats för tidigare betyg. Jag vill med anledning av dessa motioner anföra följande.

Att förbättra förutsättningarna för tidiga insatser i skolan är viktigt för att alla barn och elever ska få möjlighet att utvecklas. Att ge betyg allt tidigare i åldrarna är dock ingen åtgärd som leder till förbättrade sådana förutsättningar. Det sammantagna forskningsläget ger inget stöd för att tidigare betyg skulle vara en framgångsväg. Snarare är risken att tidigare betyg leder åt fel håll, då det finns forskningsresultat som tyder på att lågpresterande elever i unga åldrar skulle påverkas negativt. Eftersom utbildningspolitiska reformer bör grundas i forskning, så anser jag att förslag om betyg från årskurs 4 därmed helt bör avfärdas, även i form av en försöksverksamhet.

Med hänvisning till detta avstyrks nämnda motioner i berörda delar.

## **8. Samverkan mellan skolor, punkt 6 (SD)**

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 9 och 10 samt avslår motion

2014/15:1781 av Eskil Erlandsson och Daniel Bäckström (C).

### *Ställningstagande*

Vi ser ett stort värde i att man bevarar de mindre skolenheterna, inte minst de bygdeskolor som fortfarande finns kvar, för att ytterligare förstärka trygghetssträvandena. För att få ett fungerande samhälle i stort krävs att skolan lyckas med sin uppgift. Av den orsaken är det viktigt att låta grundskolan

bygga på småskalighet. Vi vill därför motverka trenden där mindre skolor läggs ned till förmån för större.

I ett led att öka tryggheten för eleverna och för att motverka att skolorna blir för stora anser vi också att skolorna huvudsakligen bör delas upp i enheter om F–6 och 7–9. Det kan naturligtvis finnas tillfällen då det är motiverat att driva en enskild skola som en F–9-enhet. Det centrala är dock alltid att skolan inte får bli för stor.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

## **9. Skolans värdegrund, punkt 7 (SD)**

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 22, 24, 25 och 29 samt

avslår motionerna

2014/15:283 av Edward Riedl (M),

2014/15:1034 av Cassandra Sundin och Johan Nissinen (SD),

2014/15:1731 av Arhe Hamednaca m.fl. (S),

2014/15:2606 av Paula Bieler och David Lång (SD) yrkande 4 och

2014/15:2939 av Richard Jomshof m.fl. (SD).

### *Ställningstagande*

Vi anser att skolan ska förmedla en djupgående förståelse och acceptans för vårt svenska kulturarv.

Det är viktigt att skolan ger eleverna nödvändig kunskap om att vårt samhälle ska genomsyras av sammanhållning. Ett led i det arbetet är att ge våra elever en naturlig relation till äldre generationer och motverka de ökande åldersklyftorna i samhället. Det kan exempelvis ske genom att inrätta en s.k. klassmorfar på varje skola eller i varje klass och genom att ge skolklasser möjlighet att besöka äldreboenden för att därigenom knyta kontakter över generationsgränserna. Våra äldre kan bli en värdefull resurs i skolan.

Skolan ska också lära ut den djupa innebörden av demokrati och respekt för andras åsikter samt stimulera till kritiskt och konstruktivt tänkande och reflektion kring etiska och moraliska frågor. Kritiskt och självständigt tänkande ska uppmuntras – inte bestraffas. Vidare ska etik och moral betonas

mer än i dag, så att eleverna lär sig att samarbeta, visa hänsyn, kamratanda och ärlighet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

## **10. Huvudmannaskap, punkt 9 (SD)**

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1 och avslår motionerna

2014/15:138 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2,

2014/15:1830 av Jan Björklund m.fl. (FP) och

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 5.

### *Ställningstagande*

Redan 2004 slog Sverigedemokraterna fast att skolan åter måste få ett statligt huvudmannaskap. Anledningarna till detta ställningstagande är flera. En är att den svenska skolan har tappat i kvalitet sedan 1991 då den övergick från statligt till kommunalt huvudmannaskap. Ytterligare en förklaring till den svenska skolans kräftgång är de senaste decenniernas massinvandring och mångkulturalistiska utgångspunkt. Hur de olika kommunerna prioriterar skolan, hur de prioriterar barns och ungdomars utbildning, och därmed också framtidsutsikter, och hur stora resurser som satsas på skolan varierar över landet. Även kommunernas ekonomiska situation varierar kraftigt. Ytterligare ett problem med dagens skola är den otydliga ledningen, vilket beror på att staten och kommunerna delar på ansvaret. Detta har skapat en problematisk situation som börjar bli ohållbar. Därför förordar vi att den svenska skolan snarast får ett statligt huvudmannaskap i syfte att ge våra barn och ungdomar rätten till en likvärdig och rättvis skolgång.

Regeringen ska skyndsamt utreda hur övergången till ett statligt huvudmannaskap för grundskolan, gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen (komvux) ska gå till.

## **11. Huvudmannaskap, punkt 9 (C)**

av Ulrika Carlsson i Skövde (C).



### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 5 och avslår motionerna 2014/15:138 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2, 2014/15:1830 av Jan Björklund m.fl. (FP) och 2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1.

### *Ställningstagande*

Beslut ska fattas så nära dem som berörs som möjligt. Därför ska kommunerna fortsätta att ansvara för skolan. Ett förstatligande av skolan ger inte en mer likvärdig skola. Om kommunerna följer styrdokumentet för skolan får man en mer likvärdig skola.

Detta bör regeringen ges till känna.

## **12. Huvudmannaskap, punkt 9 (V)**

av Daniel Riazat (V).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:138 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2 och avslår motionerna 2014/15:1830 av Jan Björklund m.fl. (FP), 2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 5 och 2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1.

### *Ställningstagande*

Utredningen om skolans kommunalisering hade i uppdrag att utvärdera vilken effekt kommunaliseringen av skolan har haft för elevernas studieresultat, läraryrkets status, lärarnas och rektorernas arbetsuppgifter och likvärdigheten i skolväsendet (Staten får inte abdikera – om kommunaliseringen av den svenska skolan, SOU 2014:5). I sitt betänkande konstaterade utredningen att kommunaliseringen av skolan är ett ”misslyckande”. I direktiven till utredningen stod det uttryckligen att den inte skulle lämna förslag till ett ändrat huvudmannaskap. Utredningens förslag mynnade därför endast ut i att ge lärarna ”bästa tänkbara förutsättningar” för att bedriva undervisning.

En bred parlamentarisk utredning behöver följaktligen tillsättas för att ta fram förslag om hur staten ska överta huvudansvaret för att garantera alla skolor likvärdiga ekonomiska och kompetensmässiga förutsättningar. Den bör ta fasta på vilka positiva effekter kommunaliseringen har fått som kan behållas. Även konsekvenserna för kommunernas ekonomi måste analyseras, liksom en lång rad frågor som hur arbetsgivaransvaret bäst ska utövas och hur reformen ska genomföras för att alla yrkeskategorier ska vara förberedda.

Regeringen bör tillsätta en parlamentarisk utredning i syfte att införa ett statligt huvudmannaskap för skolan.

### **13. Huvudmannaskap, punkt 9 (FP)**

av Christer Nylander (FP).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:1830 av Jan Björklund m.fl. (FP) och avslår motionerna

2014/15:138 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2,

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 5 och

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1.

#### *Ställningstagande*

Om man ska lyckas förbättra skolan kan inte kommunerna behålla ansvaret för den. Tack vare alliansregeringens reformer har staten tagit ett allt större ansvar för skolan med högre lärarlöner, satsningar på fortbildning, skärpta krav på kommunerna och ökad tillsyn. Detta har varit nödvändiga och viktiga insatser. Men dubbelkommandot måste bort. En aktör ska ha hela ansvaret för att eleverna når målen och lär sig så mycket som möjligt, oavsett bostadsort. Alla elever ska få samma chans. Därför måste skolan förstärkas.

Sverige behöver bygga upp ett nytt och modernt huvudmannaskap som har till syfte att göra skolan nationellt likvärdig, med hög kvalitet, elever som når sin fulla potential och en lärarkår i världsklass. Omfattande strukturreformer av detta slag måste föregås av en gedigen analys, ett gediget utredningsarbete och ett genomtänkt genomförande.

Regeringen bör snarast tillsätta en utredning som tar fram förslag på formerna för en modern skola med staten som huvudman där kvalitet och likvärdighet säkras genom statlig finansiering, nationella mål, utvärderingar och tillsyn.

#### **14. Fristående skolor, punkt 10 (M, C, FP, KD)**

av Christer Nylander (FP), Camilla Waltersson Grönvall (M), Michael Svensson (M), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Erik Bengtzboe (M), Annika Eclund (KD) och Maria Stockhaus (M).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:2838 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkandena 2–6 och

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkandena 27–29 och avslår motionerna

2014/15:23 av Nina Lundström (FP) yrkande 4,

2014/15:158 av Sotiris Delis (M),

2014/15:2874 av Fredrik Schulte (M) yrkandena 6 och 7,

2014/15:2943 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 1 och 4,

2014/15:2950 av Robert Stenkvist m.fl. (SD) och

2014/15:2997 av Richard Jomshof m.fl. (SD).

##### *Ställningstagande*

Friskolereformen är en av de viktiga valfrihetsreformer som ökat möjligheten för den enskilde att påverka. För lärare och rektorer har den inneburit nya möjligheter att förverkliga sina pedagogiska ambitioner och ökat utbudet av arbetsgivare.

I så hög utsträckning som möjligt ska lika villkor och samma höga krav gälla för alla skolor, oavsett driftsform.

Framöver finns det dessutom anledning att strama upp regelverket för fristående skolor i syfte att öka långsiktigheten och säkerställa att tillsynen fungerar väl. Det är samtidigt viktigt att inte försvåra för exempelvis föräldrakooperativ.

I enlighet med Friskolekommitténs överenskommelse vill vi att de som bedriver utbildningsverksamhet ska ta ett långsiktigt ägaransvar, att Skolinspektionen ska pröva fristående huvudmäns lämplighet inför etablering eller vid ägarbyte och att insynen i fristående och kommunala skolors ekonomi ska öka. Öppenheten ska öka genom att meddelarskydd införs för anställda i fristående skolor. Offentlighetsprincipen ska också gälla. Det ska ske på ett sätt som inte i onödan ökar den administrativa bördan för skolorna och huvudmännen.

Någon möjlighet till ett kommunalt veto mot fristående skolverksamheter ska inte införas.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

## 15. Fristående skolor, punkt 10 (SD)

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2943 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 1 och 4 samt avslår motionerna

2014/15:23 av Nina Lundström (FP) yrkande 4,

2014/15:158 av Sotiris Delis (M),

2014/15:2838 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkandena 2–6,

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkandena 27–29,

2014/15:2874 av Fredrik Schulte (M) yrkandena 6 och 7,

2014/15:2950 av Robert Stenkvist m.fl. (SD) och

2014/15:2997 av Richard Jomshof m.fl. (SD).

### *Ställningstagande*

Vi är väl medvetna om att enskilda friskoleetableringar kan föra mycket positivt med sig, inte minst genom att bredda utbudet och öka valfriheten. Samtidigt kan friskoleetableringar försvåra den kommunala organisationen och planeringen med stora kostnader för kommuner och skattebetalare som följd.

I vissa områden med ett begränsat elevunderlag kan det dessutom framstå som ytterst orationellt att en friskola ska tillåtas konkurrera med en kommunal skola om elevunderlaget. Om den kommunala skolan måste läggas ned och det endast finns en friskola att tillgå har denna utveckling dessutom omintetgjort ett fritt skolval eftersom det endast finns en friskola att tillgå.

Så länge man har en kommunal skola och innan den svenska skolan återförstatligats menar vi att ett kommunalt veto mot friskoleetableringar bör införas i lagen. Ett sådant veto ska kunna användas om det t.ex. är uppenbart att en nyetablering av en friskola kommer att orsaka kommunen stora organisatoriska och kostnadsmissiga svårigheter eller om elevunderlaget inte motiverar en ny friskola.

Vi menar också att det måste ställas större krav för att få starta friskolor än vad som är fallet i dag. Man måste börja se till helheten, och vi förordar därför ett system likt det finska där det måste finnas ett påvisbart behov av den utbildning som en friskola avser att ge, t.ex. en viss pedagogisk profil eller språkskola, för att en friskola ska få starta.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

## 16. Fristående skolor, punkt 10 – motiveringen (V)

av Daniel Riazat (V).

### *Ställningstagande*

Det har i en motion, 2014/15:2874 yrkande 7, argumenterats för att kommunala och fristående skolor ska tillåtas att lägga ut delar av sin undervisning på entreprenad till andra friskolor. Jag vill med anledning av denna motion anföra följande.

När det gäller yrkandet om att man bör överväga möjligheten att tillåta kommunala och fristående skolor att lägga ut delar av sin undervisning på entreprenad till andra friskolor vidhåller jag Vänsterpartiets tidigare ståndpunkt i frågan, dvs. att vi inte ska öppna upp för att lägga ut ytterligare skolverksamheter på entreprenad.

Med hänvisning till detta avstyrks nämnda motion i den del som berörs.

## 17. Mottagande av elever, punkt 11 (SD)

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2943 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 2 och avslår motionerna

2014/15:138 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1,

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkandena 4 och 6 samt

2014/15:2874 av Fredrik Schulte (M) yrkande 5.

### *Ställningstagande*

Vi menar att det i grunden är positivt att fristående skolor har möjlighet att arbeta med elever med särskilt behov av stöd. Det vi vänder oss mot är att fristående och kommunala skolor inte verkar på lika villkor med den nuvarande lagen. Kommunerna har nämligen ingen möjlighet att begränsa mottagandet av elever till vissa grupper utan måste erbjuda en skola för alla elever.

Vi menar att utgångsläget måste vara att såväl fristående som kommunala skolor ska vara öppna för alla elever. Samtidigt ska en enskild skola – oavsett om skolan är fristående eller kommunal – ha möjlighet att skapa klasser eller skolor för exempelvis barn med särskilda behov. Detta ska dock vara ett undantag, vilket innebär att den huvudman som vill skapa en sådan klass eller

skola, och därmed begränsa mottagandet till vissa elevgrupper, ska behöva söka ett särskilt tillstånd hos Skolinspektionen. Denna princip ska gälla såväl grundskolor som gymnasieskolor och såväl fristående som kommunala skolor.

Regeringen bör vidta åtgärder för att åstadkomma lika villkor för fristående och kommunala skolor enligt vad som anförs ovan.

## **18. Mottagande av elever, punkt 11 (C)**

av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkandena 4 och 6 samt avslår motionerna

2014/15:138 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1,

2014/15:2874 av Fredrik Schulte (M) yrkande 5 och

2014/15:2943 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 2.

### *Ställningstagande*

Det fria skolvalet är viktigt för individens möjligheter att välja den skola som passar bäst. Konkurrens ger högre kvalitet i både friskolor och kommunala skolor. Skolinspektionen har regeringens uppdrag att övervaka att skolorna följer styrdokumentet. En mångfald av utförare inom utbildningsområdet leder till goda möjligheter att välja en utförare som levererar en utbildning som passar individens önskemål. Därför är det av största vikt att värna det fria skolvalet.

En bred majoritet av föräldrar och elever vill ha rätt att välja skola. Allt fler gör också aktiva val oavsett om de väljer en kommunal skola eller en fristående skola. Man måste hjälpa de familjer som har problem att välja skola att välja rätt. Med ett alltmer heterogent Sverige där skolan behöver möta en allt större variation av behov och önskemål ökar kraven på att göra det fria skolvalet tillgängligt för fler. De goda exemplen måste spridas.

Skolvalsreformen måste utvecklas med hjälp av bättre information, bättre kvalitetsjämförelser och en förtroendefull samverkan mellan kommunala och fristående huvudmän samt för skolan viktiga myndigheter.

Regeringen bör värna och utveckla det fria skolvalet enligt vad som anförs ovan.

## **19. Mottagande av elever, punkt 11 (V)**

av Daniel Riazat (V).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:138 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 och avslår motionerna

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkandena 4 och 6,

2014/15:2874 av Fredrik Schulte (M) yrkande 5 och

2014/15:2943 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 2.

### *Ställningstagande*

Grundskolans fria skolval har bidragit till att elever med hög studiemotivation och engagerade föräldrar samlas i skolor där det finns många andra studiemotiverade elever. Det får konsekvenser för likvärdigheten eftersom elevernas resultat även påverkas av skolkamraterna.

Jag anser att utgångspunkten ska vara att varje elev placeras i en skola så nära hemmet som möjligt. Föräldrar och elever bör dock ges möjlighet att komma med alternativa önskemål som bör tillgodoses så långt det är möjligt. Geografisk närhet ska ge företräde om fler elever än det finns plats för önskar gå i en skola. Kommunerna måste också ta hänsyn till boendesegregationen när de konstruerar skolornas upptagningsområden. I dag gäller närhetsprincipen endast för de kommunala skolorna medan de fristående skolorna har möjlighet att använda sig av andra antagningsregler såsom kösystem.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

## **20. Val av skola, punkt 12 (M, C, FP, KD)**

av Christer Nylander (FP), Camilla Waltersson Grönvall (M), Michael Svensson (M), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Erik Bengtzboe (M), Annika Eclund (KD) och Maria Stockhaus (M).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:2838 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkandena 1 och 7 samt

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkandena 26 och 30.

*Ställningstagande*

Vi slår vakt om alla föräldrars möjlighet att välja skola till sitt barn. Därför vill vi behålla det fria skolvalet. Det ska inte bara vara de som har råd att flytta till ett boende nära den skola man tror är bäst för sitt barn som ska ha denna möjlighet. Det fria skolvalet är mycket uppskattat av elever och föräldrar. Det ger inflytande över det egna barnets skolgång. Barn är olika och har olika behov. Föräldrar måste därför ha möjlighet att välja bort en skola som man inte är nöjd med eller där deras barn kanske inte trivs.

Vi vill dessutom att det ska finnas lättillgänglig och relevant information om alla skolor och om vilka fristående och kommunala utbildningar som erbjuds i kommunen, så att det blir lättare för föräldrar och elever att välja skola.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

**21. Tillsyn, punkt 13 (C)**

av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkandena 8 och 11 samt avslår motionerna

2014/15:379 av Hanif Bali (M) yrkandena 1–3,

2014/15:588 av Helena Bouveng (M),

2014/15:892 av Christian Holm (M) yrkande 1 och

2014/15:1921 av Krister Hammarbergh (M).

*Ställningstagande*

Skolorna ska leva upp till ställda krav och leverera hög kvalitet på undervisningen oavsett vem som är huvudman. Kvaliteten är det viktigaste och Skolinspektionen fungerar som en kontrollinstans för detta. Det finns både fristående och kommunala skolor som är bra. Det finns också både fristående och kommunala skolor som är dåliga, och Skolverket och Skolinspektionen behöver stärka kvaliteten i sin tillsyn och utveckling av dessa skolor.

Den nationella inspektionen bör därför ställas om. I dag läggs en större del av resurserna på att inspektera alla skolor lika mycket. I stället bör skolor med goda resultat och få kända problem inspekteras mer sällan, medan skolor med sämre resultat och större svårigheter bör inspekteras oftare och grundligare. En sådan ordning skulle använda Skolinspektionens kompetens bättre. Tillsynen av skolan bör ske utifrån en risk- och väsentlighetsanalys.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.



## **22. Karriäranställning m.m., punkt 14 (C)**

av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 9 och avslår motionerna

2014/15:856 av Annika Eclund (KD) och

2014/15:1906 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 1.

### *Ställningstagande*

Lärarna är nyckeln till att eleverna ska nå kunskapsmålen. För att lärarna ska kunna ta sitt pedagogiska ansvar måste rektorerna, kommunerna och de enskilda skolhuvudmännen ge lärarna goda förutsättningar att arbeta i enlighet med skolans styrdokument. Man måste visa tillit till lärarna och skolledarna. Olika arbetsformer och pedagogiska modeller passar olika elever. Med pedagogisk och organisatorisk frihet för den enskilda skolan ökar engagemanget, innovationskraften och därmed resultaten. Därför är det viktigt att skolan inte blir för likriktad. Lagar och regler ska fokusera på ramverken och resultaten och inte på hur skolorna i detalj ska uppnå resultaten. Det ska finnas ett stort utrymme för att använda resurser flexibelt och för entreprenad när det gäller särskilda kompetenser. Därför är det av största vikt att undvika en detaljreglering av skolornas arbete.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

## **23. Karriäranställning m.m., punkt 14 (KD)**

av Annika Eclund (KD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:856 av Annika Eclund (KD) och

2014/15:1906 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 1 och avslår motion

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 9.

### *Ställningstagande*

Duktiga lärare är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas resultat. Skickliga lärare ska därför ha en god löneutveckling under yrkeskarriären. Jag vill också fortsätta arbetet med att prioritera bland lärares uppgifter och ansvar för att frigöra tid för mer lärarledd ämnesundervisning.

Riksdagen beslöt 2013 att införa ett system med karriärvägar för lärare i skolväsendet. De nya bestämmelserna trädde i kraft vid halvårsskiftet samma år. Drygt ett år efter att reformen hade införts visade det sig att skolhuvudmännen hade infört högst varierande system när det gäller kriterier för tillsättningen, preciseringen av arbetsuppgifter och varaktigheten i utnämningen av förstelärare. Antalet lektorer verkar fortsätta att minska. Vissa skolhuvudmän tycks anse att forskarutbildade lärare är onödigt. Det är därför viktigt att redan nu utvärdera reformen för att bättre anpassa den till ett system med många skolhuvudmän.

Staten bör ges ansvar för att utforma kriterierna för förstelärare och lektorer och processen för deras tillsättning samt precisera och fastställa vilka arbetsuppgifter som innefattas i anställningen och med vilken varaktighet försteläraren eller lektorn anställs.

Riksdagen har i decennier uttalat vikten av att ha lektorer i den svenska skolan. Utvecklingen har gått åt andra hållet och skolhuvudmännen har varit restriktiva eller negativa när det gäller att anställa nya lektorer. Det finns därför god anledning att skärpa kraven på skolhuvudmännen. Staten bör fastställa en norm för hur många lektorer det bör finnas i en gymnasieskola proportionellt sett. Det bör vara en självklarhet att åtminstone de studieförberedande gymnasieprogrammen har lektorer knutna till sig.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

### **24. Läraryrket, punkt 15 (M, C, FP, KD)**

av Christer Nylander (FP), Camilla Waltersson Grönvall (M), Michael Svensson (M), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Erik Bengtzboe (M), Annika Eclund (KD) och Maria Stockhaus (M).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkandena 34, 38 och 39 samt

avslår motionerna

2014/15:196 av Roger Haddad (FP),

2014/15:198 av Roger Haddad (FP),

2014/15:892 av Christian Holm (M) yrkande 3,

2014/15:1118 av Stefan Jakobsson och Christina Thuring (SD),  
2014/15:1122 av Stefan Jakobsson (SD),  
2014/15:1920 av Krister Hammarbergh (M) och  
2014/15:2487 av Mikael Jansson och David Lång (SD) yrkandena 1 och 2.

### *Ställningstagande*

Lärarna är nyckeln för att höja kunskapsresultaten. Det är därför oroande att läraryrkets status varit låg under lång tid och att för få söker sig till läraryrket, även om antalet sökande har ökat de senaste åren. Andelen utbildade lärare i skolan ökar, men bristen på behöriga lärare är stor i vissa ämnen. Vi vill fortsätta arbetet med att höja statusen på läraryrket och rekrytera fler till lärarutbildningen, särskilt till bristområden. Under mandatperioden vill vi skapa fler vägar in i läraryrket för dem som redan har ämneskunskaper med hjälp av utbygga kompletterande utbildningar.

Lärare ska kunna koncentrera sig på undervisningen och man behöver göra mer för att minska administrationen. För att minska lärarnas administrativa börda vill vi ta bort obligatoriska individuella utvecklingsplaner i årskurs 4 och 5 när betyg i dessa årskurser införs. Bra lärare ska ha hög lön. För att göra läraryrket mer attraktivt behövs också möjligheter att göra karriär och utvecklas i yrket.

Samtliga riksdagspartier bör delta i de samtal om en nationell samling för läraryrket som regeringen avser att inleda med olika berörda aktörer om vad som kan göras gemensamt, på såväl nationell som lokal nivå, för att stärka och öka läraryrkets attraktivitet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

## **25. Fortbildning, punkt 17 (M)**

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Michael Svensson (M), Erik Bengtzboe (M) och Maria Stockhaus (M).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:891 av Olof Lavesson (M) och  
avslår motionerna

2014/15:33 av Robert Stenkvis (SD),

2014/15:380 av Hanif Bali (M) yrkande 3,

2014/15:893 av Christian Holm (M),

2014/15:2181 av Hannah Bergstedt m.fl. (S),

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 10,

2014/15:2474 av Eva Lohman (M) och

2014/15:2858 av Carina Ohlsson (S).

### *Ställningstagande*

Hbtq-personer utsätts i betydligt större utsträckning för kränkande behandling, hot och våld än andra unga. För att alla ska kunna delta aktivt i undervisningen och fullfölja sin utbildning krävs en miljö som är trygg för alla och har en inkluderande värdegrund. Det är varje skolas ansvar och plikt att se till att alla elever som går på skolan kan ha den sexuella läggning och könsidentitet de vill utan att bli utsatta för utanförskap och våld. Livsfrågor som gäller relationer, sexualitet och identitet tar ofta stort utrymme i skolan, både under och vid sidan av undervisningstiden, men ofta är förståelsen för hbtq-frågorna liten. Man kan många gånger önska att lärarna och skolledningen har en större kunskap. Vi tror att man redan på lärarutbildningen måste bli bättre på att belysa hbtq-frågorna och att det sedan måste kompletteras med en kontinuerlig kompetensutveckling i arbetslivet. Det är viktigt att arbeta strukturerat och målmedvetet med kunskap om rätten till ett respektfullt bemötande av alla, både elever och skolpersonal.

Regeringen bör vidta åtgärder för att stärka kunskapen och höja kompetensen kring hbtq-frågor i landets skolor.

## **26. Fortbildning, punkt 17 (C)**

av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 10 och avslår motionerna

2014/15:33 av Robert Stenkvist (SD),

2014/15:380 av Hanif Bali (M) yrkande 3,

2014/15:891 av Olof Lavesson (M),

2014/15:893 av Christian Holm (M),

2014/15:2181 av Hannah Bergstedt m.fl. (S),

2014/15:2474 av Eva Lohman (M) och

2014/15:2858 av Carina Ohlsson (S).

### *Ställningstagande*

För att möta mångfalden bland eleverna behöver skolan utveckla en större variation av undervisningsmetoder. För att nå full effekt måste tydliga strukturer på såväl nationell nivå som huvudmannanivå skapas för att sprida och implementera undervisningsmetoder som en integrerad del i

kompetensutvecklingen av lärarna. Användningen av it i skolan måste integreras i arbetet. För att befästa den långsiktiga effekten krävs att metoderna utvärderas genom ökad professionsnära forskning. Den svenska skolan utsätts för kritik, men det görs också mycket bra. Det är viktigt att även de goda exemplen lyfts fram.

Regeringen bör vidta åtgärder för att utveckla och sprida nya undervisningsmetoder.

## **27. Utveckling av elevhälsan, punkt 19 (M, C, FP, KD)**

av Christer Nylander (FP), Camilla Waltersson Grönvall (M), Michael Svensson (M), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Erik Bengtzboe (M), Annika Eclund (KD) och Maria Stockhaus (M).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 32 och avslår motionerna

2014/15:1412 av Anna Wallén m.fl. (S) och

2014/15:2380 av Saila Quicklund (M).

### *Ställningstagande*

Vi vill stärka elevhälsan. En väl fungerande elevhälsa är viktig, inte minst för att motverka psykisk ohälsa.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

## **28. Elevhälsogaranti, punkt 20 (KD)**

av Annika Eclund (KD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:1910 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 6 och avslår motionerna

2014/15:1865 av Penilla Gunther (KD) och

2014/15:2247 av Tina Ghasemi (M).

*Ställningstagande*

Vi anser att det bör införas en elevhälsogaranti. Den psykiska ohälsan bland ungdomar har ökat. Den nya skollagen ställer krav på en samlad elevhälsa med tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator samt personal med specialpedagogisk kompetens. Vi vill skärpa kraven ytterligare och införa en elevhälsogaranti som ger varje elev rätt att inom ett dygn få kontakt med elevhälsovården.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

**29. Samverkan i elevhälsoarbetet, punkt 21 (M)**

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Michael Svensson (M), Erik Bengtzboe (M) och Maria Stockhaus (M).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2664 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 22 och

avslår motionerna

2014/15:1179 av Jennie Nilsson (S) och

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 13.

*Ställningstagande*

Vi efterfrågar tätare hälsosamtal upp till 18 års ålder och åtgärder mot mobbning.

Skolan har en viktig uppgift i att förmedla kunskap om hälsa samt att tidigt fånga upp elever i olika typer av riskzoner för att motverka ohälsa och utanförskap. Under totalt 13 år sker hälsosamtalen bara vid fyra tillfällen trots att mycket händer på kort tid i en ung människas liv. Tätare hälsosamtal i skolan kan fånga upp unga människors ohälsoproblematik tidigt. Hälsosamtal bör därför erbjudas oftare, förslagsvis vartannat år, dvs. en fördubbling jämfört med i dag.

Överlag verkar de flesta barn trivas ganska bra med livet. Samtidigt har den psykiska hälsan bland unga försämrats under senare år. Andelen barn och ungdomar som anger att de är mycket friska minskar med åldern. Med åldern ökar också skillnaderna mellan könen, till flickornas nackdel. När mobbning flyttar ut på nätet måste samhällets hjälpinsatser för den som blir utsatt för mobbning flytta med. Ett samarbete mellan t.ex. polis, psykiatri och socialtjänst bör därför ha en bemanning dygnet runt på internet så att ungdomar lätt kan komma i kontakt med någon som kan fungera som stöd och ge vägledning i svåra situationer.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

### **30. Samverkan i elevhälsoarbetet, punkt 21 (C)**

av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 13 och avslår motionerna

2014/15:1179 av Jennie Nilsson (S) och

2014/15:2664 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 22.

#### *Ställningstagande*

Vi vill att samverkan mellan skolhälsovården, barnvården, barn- och ungdomspsykiatrin, ungdomsmottagningen och socialförvaltningen ökar. För att ge eleverna goda förutsättningar att nå goda resultat är deras psykiska och fysiska hälsa viktig. Det bör ställas högre krav på kommunernas skolhälsovård och elevhälsoteam och det är angeläget att tillgången på skolskoterskor, skolläkare, kuratorer och psykologer är god.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

### **31. Antal undervisningstimmar i idrott, punkt 23 (M, C, FP, KD)**

av Christer Nylander (FP), Camilla Waltersson Grönvall (M), Michael Svensson (M), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Erik Bengtzboe (M), Annika Eclund (KD) och Maria Stockhaus (M).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:1906 av Göran Häggglund m.fl. (KD) yrkande 4,

2014/15:2758 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) och

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 17 och avslår motionerna

2014/15:119 av Jenny Petersson (M),

2014/15:147 av Jenny Petersson (M),

2014/15:270 av Anders Hansson (M) och

2014/15:1493 av Gunilla Nordgren (M).

*Ställningstagande*

Undervisningstiden för ämnet idrott och hälsa i grundskolan bör utökas från 500 timmar till 600 timmar, dvs. en ökning med 20 procent. Grundskolans elever får i dag mindre tid för idrott och hälsa än för 20 år sedan trots att övervikt och fetma blivit vanligare. Med mer idrott i skolan skulle eleverna röra sig mer. Forskning pekar dessutom på att detta bidrar till bättre kunskapsresultat. Förslaget innebär att antalet timmar för ämnet blir fler än vad det har varit någon gång sedan grundskolan infördes. För att kunna ha fler lektioner i idrott och hälsa bör tiden samtidigt minskas i motsvarande grad för det som kallas elevens val.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

**32. Fysisk aktivitet i skolan, punkt 24 (M)**

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Michael Svensson (M), Erik Bengtzboe (M) och Maria Stockhaus (M).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2664 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 21 och avslår motionerna

2014/15:291 av Jessika Roswall (M),

2014/15:1368 av Jan Lindholm (MP),

2014/15:1479 av Margareta Cederfelt och Maria Plass (M),

2014/15:1841 av Johan Forssell (M),

2014/15:1845 av Johan Forssell (M),

2014/15:2271 av Amir Adan och Saila Quicklund (M),

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 12 och

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 21.

*Ställningstagande*

Vi vill införa en timmes rörelse om dagen i skolan eller på fritis. Andelen överviktiga barn har fyrdubblats under de senaste två decennierna. Andelen feta barn har ökat fyrfaldigt. Problem med övervikt och fetma uppstår allt tidigare i livet och fokus bör inriktas på att i så stor utsträckning som möjligt motverka att barn hamnar i övervikts- och fetmaproblematik. Vi vill verka för att främja mer rörelse i skolan eller på fritits. Förutom att detta kan bidra till bättre hälsa kan det också bidra till att fler barn klarar skolans kunskapskrav och kan gå vidare till gymnasiet. Undervisningen i idrott och hälsa har en viktig funktion eftersom den genom skolplikten når alla barn och



unga, vilket är särskilt viktig mot bakgrund av att det finns unga som annars sällan eller aldrig rör på sig.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

### **33. Fysisk aktivitet i skolan, punkt 24 (SD)**

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 21 och avslår motionerna

2014/15:291 av Jessika Roswall (M),

2014/15:1368 av Jan Lindholm (MP),

2014/15:1479 av Margareta Cederfelt och Maria Plass (M),

2014/15:1841 av Johan Forssell (M),

2014/15:1845 av Johan Forssell (M),

2014/15:2271 av Amir Adan och Saila Quicklund (M),

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 12 och

2014/15:2664 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 21.

#### *Ställningstagande*

Vi vill utöka den schemalagda idrottsundervisningen till att innehålla något moment varje dag. Vikten av god hälsa och ökad rörlighet ska betonas. För att säkerställa att barnen i skolan får tillräckligt med motion bör fler idrottstimmar införas. Idrottsundervisningen bör dock vara organiserad så att den stimulerar till rörlighet och motion, snarare än till enbart tävling och prestation. I själva idrottsundervisningen bör skolan ha möjlighet att skilja flickor och pojkar åt, detta som ett led i att försöka minska den sneda betygsfördelningen mellan pojkar och flickor. Till stöd för detta finns bl.a. resultat från det s.k. Bunkefloprojektet som visar att barn och ungdomar som fick en timmes fysisk aktivitet varje dag förbättrade sina studieresultat, med störst skillnad för pojkarna. Andra positiva bieffekter av den ökade rörligheten var att koncentrationen, inlärningsförmågan, självförtroendet och den sociala förmågan ökade, samtidigt som det kan ses som ett led i att bekämpa den ökande barnfetman.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

### **34. Fysisk aktivitet i skolan, punkt 24 (C)**

av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 12 och avslår motionerna

2014/15:291 av Jessika Roswall (M),

2014/15:1368 av Jan Lindholm (MP),

2014/15:1479 av Margareta Cederfelt och Maria Plass (M),

2014/15:1841 av Johan Forssell (M),

2014/15:1845 av Johan Forssell (M),

2014/15:2271 av Amir Adan och Saila Quicklund (M),

2014/15:2664 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 21 och

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 21.

*Ställningstagande*

Idrottsundervisningen bör utökas. Elevers psykiska och fysiska hälsa är avgörande för att elever ska kunna uppnå goda resultat i skolan. Här kan skolan och samhället bidra både genom att mer tid läggs på detta och att arbetsformer ses över. Studier visar att daglig fysisk aktivitet förbättrar elevernas fysiska och psykiska hälsa och har positiva effekter på lärandet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

**35. Lärande för hållbar utveckling, punkt 27 (M)**

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Michael Svensson (M), Erik Bengtzboe (M) och Maria Stockhaus (M).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2978 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 1 och

avslår motionerna

2014/15:442 av Sanne Eriksson (S) och

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 26.

*Ställningstagande*

Engagemanget för hållbar konsumtion ökar och de val vi som enskilda konsumenter gör i vår vardag spelar stor roll för miljön och klimatet. För att främja en ökad kunskap och förståelse vill vi se ett kunskapslyft för hållbar

konsumtion. Ett sätt att nå dit är att ge hållbarhetsfrågorna större utrymme inom övriga ämnen i grund- och gymnasieskolan.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

### **36. Lärande för hållbar utveckling, punkt 27 (SD)**

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 26 och avslår motionerna 2014/15:442 av Sanne Eriksson (S) och 2014/15:2978 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 1.

#### *Ställningstagande*

Det är viktigt att stimulera elevernas miljömedvetenhet för att öka förståelsen för och förmedla vikten av ett hållbart och ekologiskt samhälle samt betydelsen av att bevara vår biologiska mångfald.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

### **37. Uppföljning av lärande för hållbar utveckling, punkt 28 (M, C, FP, KD)**

av Christer Nylander (FP), Camilla Waltersson Grönvall (M), Michael Svensson (M), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Erik Bengtzboe (M), Annika Eclund (KD) och Maria Stockhaus (M).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:1325 av Betty Malmberg (M).

#### *Ställningstagande*

Vi anser att det bör utvärderas vilken effekt och vilka resultat styrdokumenterna med betoning på lärande för hållbar utveckling och entreprenöriellt lärande har fått för verksamheterna, alltifrån grundskola till högre utbildning.

FN har beslutat om ett globalt handlingsprogram för lärande för hållbar utveckling, ett s.k. Global Action Programme om Education for Sustainable Development (ESD). I internationella sammanhang framställs Sverige ofta som en förebild då det gäller ESD. Detta beror med stor sannolikhet på att inriktningen mot lärande för hållbar utveckling sedan många år finns inskriven i olika styrdokument på utbildningsområdet, alltifrån läroplanerna i förskolan till högskolelagen. År 2009 antog regeringen dessutom en strategi för entreprenörskap på utbildningsområdet, en strategi som i många delar sammanfaller med syftet med lärande för hållbar utveckling. Sverige har emellertid brustit i uppföljningsarbetet när det gäller vilken eventuell effekt styrdokumentens formulering om ESD har fått på utbildning. Även uppdragen om entreprenöriellt lärande behöver följas upp. Vi behöver veta om styrningen fungerar och faktiskt leder utvecklingen i önskvärd riktning. Detta förslag ligger också i linje med förslag i utbildningsutskottets förstudie om bl.a. ESD och entreprenöriellt lärande (2012/13:RFR9).

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

### **38. Entreprenöriellt lärande, punkt 29 (C)**

av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 14 och avslår motionerna

2014/15:156 av Jenny Petersson (M),

2014/15:378 av Hanif Bali (M) yrkande 1,

2014/15:1784 av Lars Hjalmered (M),

2014/15:2011 av Christian Holm (M) och

2014/15:2381 av Saila Quicklund (M).

#### *Ställningstagande*

Entreprenöriellt lärande ska vara ett naturligt perspektiv i hela utbildningssystemet. Det entreprenöriella lärandet främjar kompetensen att fatta beslut, kommunicera och samarbeta. Det handlar om att utveckla nyfikenhet, självtillit, kreativitet och mod att ta risker. Entreprenörskap i skolan är ett pedagogiskt förhållningssätt i klassrummet där arbetsformerna stimulerar fantasi och skapande. Inre drivkrafter och motivation är väsentligt för det entreprenöriella lärandet i alla åldrar. Samverkan med företag och organisationer på arbetsmarknaden ska vara ett kontinuerligt inslag i skolans verksamheter på alla nivåer.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

### **39. Genuspedagogik, punkt 30 (SD)**

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2925 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 1.

#### *Ställningstagande*

Vi ställer oss kritiska till stora delar av dagens genuspedagogik där utgångspunkten är att lärare och andra pedagoger bör övervaka barns beteende och styra deras val i en normbrytande riktning och problematisera varje könsnormativt uttryck. Vi vill se en avveckling av det skattefinansierade stödet till genuspedagogik och annan verksamhet där staten, med bas i mycket svagt vetenskapligt förankrade politiska teorier, försöker experimentera med eller ändra på våra barns och ungdomars beteendemönster och könsidentitet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

### **40. Kränkande behandling och diskriminering, punkt 33 (FP)**

av Christer Nylander (FP).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2316 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 3 och

avslår motionerna

2014/15:177 av Johanna Jönsson (C),

2014/15:438 av Hans Hoff (S),

2014/15:894 av Christian Holm (M) yrkandena 1 och 2,

2014/15:1301 av Johnny Skalin (SD),

2014/15:1468 av Margareta Cederfelt och Lars-Arne Staxäng (M) och

2014/15:2313 av Sofia Damm (KD) yrkande 1.

### *Ställningstagande*

Eftersom skolan är central i arbetet för ett tolerant och öppet samhälle anser vi att skolornas likabehandlingsarbete tydligare ska omfatta samtliga relevanta hbt-frågor. Undersökningar om ungas psykiska ohälsa visar att hbt-personer i allmänhet och transpersoner i synnerhet mår sämre än genomsnittet. Att slippa diskriminering och kränkningar i sin vardag är en förutsättning för att dessa personer ska må bättre. Det är i dag förbjudet enligt skollagen att diskriminera någon på grund av sexuell läggning eller könsidentitet, men lagens avsnitt om det förebyggande arbetet tar inte särskilt upp könsidentitet och könsuttryck.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

#### **41. Skolmat, punkt 34 (SD)**

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 28 och avslår motionerna

2014/15:1846 av Johan Forssell (M) och

2014/15:2002 av Edward Riedl (M).

### *Ställningstagande*

Vi anser att kött från djur som slaktats utan bedövning, s.k. halal- eller koscherslaktat kött, inte ska få förekomma i svenska skolor.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

#### **42. Skolbibliotek, punkt 35 (FP)**

av Christer Nylander (FP).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:1720 av Christer Nylander m.fl. (FP).

### *Ställningstagande*

Vi anser att skolbiblioteken spelar en viktig roll för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur samt för elevens eget sökande efter ny kunskap. De allra flesta skolor har i dag tillgång till skolbibliotek på ett eller annat sätt men det finns brister när det gäller tillgången till bemannade skolbibliotek. Det är nu dags att följa upp hur skollagens bestämmelse om skolbibliotek efterlevs. Vi anser därför att en översyn bör tillsättas snarast.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

### **43. Digitalt lärande, punkt 36 (C)**

av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C) yrkande 1 och avslår motionerna

2014/15:380 av Hanif Bali (M) yrkande 2,

2014/15:582 av Helena Bouveng (M),

2014/15:1749 av Patrik Lundqvist (S) och

2014/15:2145 av Monica Green (S).

### *Ställningstagande*

Jag anser att det finns ett behov av att verka för att en plattform för pedagogisk utveckling inom området digitalt lärande etableras. Detta behövs för att ge alla kommuner goda möjligheter till pedagogisk utveckling inom digitalt lärande. Flera regioner driver aktivt frågor kring pedagogisk utveckling och någon av dessa regioner kan få det nationella ansvaret att driva plattformen i nära samarbete med ett lärosäte inom regionen.

Digital kompetens är nödvändig i vårt alltmer digitaliserade samhälle. Det är viktigt att alla skolor hänger med i den utvecklingen. Därför ser jag det som självklart att digitalt lärande blir en allt större del av undervisningen och att moderna lärverktyg blir en naturlig del av de verktyg lärarna använder i klassrummet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

## Särskilt yttrande

### **Skriftligt ordningsomdöme, punkt 3 (SD)**

Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD) anför:

Om vårt förslag till ställningstagande i frågan om ordningsomdömen (reservation 4) avvisas i den förberedande voteringen i kammaren avser vi att i huvudomröstningen stödja det alternativ som förordas av företrädarna för M, C, FP och KD.



BILAGA 1

## Förteckning över behandlade förslag

## Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

*2014/15:23 av Nina Lundström (FP):*

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra möjligheterna för finskspråkiga friskolor.

*2014/15:33 av Robert Stenkvist (SD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utbilda skolpersonal i hedersproblematik.

*2014/15:35 av Robert Stenkvist (SD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa legitimation för fritidspedagoger.

*2014/15:107 av Edward Riedl (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa mer tid för undervisning i privatekonomi i skolan.

*2014/15:119 av Jenny Petersson (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler obligatoriska schemalagda idrottstimmar i grundskolan.

*2014/15:138 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förändra skolvalet i grundskolan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning i syfte att införa statligt huvudmannaskap för skolan.

*2014/15:147 av Jenny Petersson (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler obligatoriska schemalagda idrottstimmar i grundskolan.

*2014/15:156 av Jenny Petersson (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av entreprenörskap i svensk skolundervisning.

*2014/15:158 av Sotiris Delis (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillåta att fristående skolor inkluderas i lagen om valfrihetssystem (LOV).

*2014/15:177 av Johanna Jönsson (C):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om filosofisamtal i skolan.

*2014/15:196 av Roger Haddad (FP):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppmärksamma lärarnas insatser med en egen dag.

*2014/15:198 av Roger Haddad (FP):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om obligatorisk medverkan vid föräldrasamtal.

*2014/15:263 av Anders Hansson (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att se över införandet av en obligatorisk informationsvecka för grundskoleelever om blåljusyrken.

*2014/15:270 av Anders Hansson (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka antalet idrottstimmar i skolan.

*2014/15:283 av Edward Riedl (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att genomföra en nationell kunskapskampanj mot totalitära ideologier på våra skolor.

*2014/15:291 av Jessika Roswall (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge skolan större frihet för friskvård, öka elevernas valfrihet av fysiska aktiviteter och se över möjligheterna att öka antalet motionstimmar i skolan.

*2014/15:378 av Hanif Bali (M):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att alla elever bör få möjlighet att läsa Ung företagsamhet i gymnasiet.

*2014/15:379 av Hanif Bali (M):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förändrat uppdrag till Skolinspektionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör inrättas en nationell resurs som kan stötta skolor med dåliga resultat.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de skolor som inte höjer resultaten ska kunna läggas ned oaktat vem som är huvudman.

*2014/15:380 av Hanif Bali (M):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att erbjuda programmering som ett valfritt ämne i skolan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skolan bör använda fler digitala undervisningstekniker.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Skolverket bör ta fram en internetbaserad utbildningsplattform för fortbildning för lärarkåren.

*2014/15:438 av Hans Hoff (S):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hot, kränkningar och mobbning som sker över nätet.

*2014/15:442 av Sanne Eriksson (S):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att nationellt och internationellt verka för utbildning för hållbar utveckling (Education for Sustainable Development, ESD).

*2014/15:582 av Helena Bouveng (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att starta nätskolor i Sverige.

*2014/15:586 av Helena Bouveng (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skolidrott för barn med funktionsnedsättning.

*2014/15:587 av Helena Bouveng (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildning för förskolechefer.

*2014/15:588 av Helena Bouveng (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Skolinspektionens tillsyn av fristående förskolor.

*2014/15:591 av Helena Bouveng (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga möjligheten att se över en nationell strategi för karriärvägledning.

*2014/15:773 av Bengt Eliasson (FP):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ansvaret för skolhälsovården bör föras över till sjukvårdshuvudmännen.

*2014/15:856 av Annika Eclund (KD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om statlig kvalitetsstyrning av processen kring tillsättningen av förstelärare och lektorer.

*2014/15:891 av Olof Lavesson (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att minska kränkningarna av hbtq-personer i skolan.

*2014/15:892 av Christian Holm (M):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Skolinspektionen bör fokusera mer på trygghet och studiero i sina utvärderingar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska administrationen för lärare särskilt vad avser möjligheten att använda sanktioner.

*2014/15:893 av Christian Holm (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga om det bör inrättas ett centrum för kompetensutveckling för lärare och skolledare.

*2014/15:894 av Christian Holm (M):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga om ansvaret för arbetet mot kränkande behandling bör samlas under en myndighet.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fler skolor bör arbeta med KiVa-metoden.

*2014/15:1033 av Johan Nissinen och Cassandra Sundin (SD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att grundläggande ekonomiskt tänkande ska ingå i undervisningen enligt motionens intention.

*2014/15:1034 av Cassandra Sundin och Johan Nissinen (SD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommunismens och nationalsocialismens brott mot mänskligheten ska läggas till i läroplanen för historia i årskurs 7–9.

*2014/15:1039 av Runar Filper (SD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skärpa skrivningen i skollagen så att skolledningen får rätt att stoppa elever från att ta med sig mobiltelefoner in på lektionerna.

*2014/15:1118 av Stefan Jakobsson och Christina Thuring (SD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa ålderslärare på alla grundskolor.

*2014/15:1120 av Richard Jomshof m.fl. (SD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort möjligheterna till undantag från reglerna om legitimation och betygssättning i fråga om lärarlegitimationen.

*2014/15:1122 av Stefan Jakobsson (SD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppmuntra och utbilda kommuner som är villiga att införa avlastningssystem med unga arbetslösa som stöd för skolans administrativa uppgifter så att utbildade pedagoger kan ägna sin tid till det som de är utbildade till.

*2014/15:1124 av Stefan Jakobsson (SD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av möjligheten att låta skolledare koncentrera sig på det pedagogiska ansvaret och att till största delen befria dem från det ekonomiska.

*2014/15:1179 av Jennie Nilsson (S):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att stärka skolhälsovården.

*2014/15:1202 av Sofia Damm (KD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av tillämpningen av reglerna om tilläggsbelopp i kommunerna.

*2014/15:1203 av Sofia Damm (KD):*

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda att inkludera fritidspedagogerna i legitimationsreformen.

*2014/15:1229 av Sten Bergheden (M):*

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att se över förutsättningarna för mer jobbfokus inom studie- och yrkesvägledningen.

*2014/15:1300 av Johnny Skalin (SD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta kommunala utbildningsförvaltningar bedöma enskilda lovangelägenheter.

*2014/15:1301 av Johnny Skalin (SD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ändring i skollagen om mobbning.

*2014/15:1325 av Betty Malmberg (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utvärdera vilken effekt och vilka resultat styrdokumentet med betoning på lärande för hållbar utveckling och entreprenöriellt lärande har fått för verksamheterna, alltifrån grundskola till högre utbildning.

*2014/15:1368 av Jan Lindholm (MP):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett ökat inslag av fysiska aktiviteter i skolan.

*2014/15:1412 av Anna Wallén m.fl. (S):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bättre elevhälsa.

*2014/15:1418 av Olle Thorell m.fl. (S):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om resurser i skolan.

*2014/15:1468 av Margareta Cederfelt och Lars-Arne Staxäng (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om elevers trygghet och säkerhet i skolan och om att minska mobbning.

*2014/15:1479 av Margareta Cederfelt och Maria Plass (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om elevers hälsa.

*2014/15:1493 av Gunilla Nordgren (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att öka inslaget av idrott och hälsa i grundskolan och om att utöka timplanen för idrott och hälsa.

*2014/15:1535 av Elisabeth Svantesson (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att rätta nationella prov centralt.

*2014/15:1649 av Penilla Gunther (KD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten till en mer jämlik fördelning av projektmedel för utveckling av skolan lokalt.

*2014/15:1692 av Cecilie Tenfjord-Toftby (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att möjliggöra validering av utländsk lärarexamen.

*2014/15:1699 av Andreas Carlson (KD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att betyg ska kunna innehålla information om en elevs ideella engagemang inom ramen för skolans arbete.

*2014/15:1701 av Andreas Carlson (KD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att främja entreprenörskap och att privatekonomi ska ingå som ett kursmoment i grund- och gymnasieskolan.

*2014/15:1703 av Andreas Carlson (KD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka studie- och yrkesvägledarens roll som länk mellan skolan och näringslivet.

*2014/15:1705 av Jessika Roswall (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om privatekonomi i skolans undervisning.

*2014/15:1720 av Christer Nylander m.fl. (FP):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att följa upp skollagens bestämmelse om att alla elever ska ha tillgång till ett skolbibliotek.

*2014/15:1731 av Arhe Hamednaca m.fl. (S):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skolans ansvar att fördjupa elevernas kunskaper om demokrati, demokratiska värden och mänskliga rättigheter.

*2014/15:1749 av Patrik Lundqvist (S):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utvecklingen med it som verktyg i skolan bör följas och uppmuntras.

*2014/15:1761 av Lars Hjalmered (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fortsätta reformera den svenska skolan.

*2014/15:1781 av Eskil Erlandsson och Daniel Bäckström (C):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en nationell byskolekommitté för att öka samverkan mellan byskolor och att regeringen sätter upp mål för maximal restid för barnen i skolbussen.



*2014/15:1784 av Lars Hjärmered (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka arbetet med ung företagsamhet.

*2014/15:1830 av Jan Björklund m.fl. (FP):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skolan ska förstärkas.

*2014/15:1841 av Johan Forssell (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättringar av skolidrotten.

*2014/15:1845 av Johan Forssell (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om betydelsen av att verka för skolmiljöer som inbjuder till fysisk aktivitet.

*2014/15:1846 av Johan Forssell (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättrad skolmat.

*2014/15:1865 av Penilla Gunther (KD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en elevhälsogaranti som garanterar att varje elev ska kunna få kontakt med elevhälsan inom ett dygn.

*2014/15:1906 av Göran Hägglund m.fl. (KD):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att uppvärdera läraryrket.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av mer idrott i skolan.

*2014/15:1910 av Göran Hägglund m.fl. (KD):*

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att införa en elevhälsogaranti.

*2014/15:1918 av Krister Hammarbergh (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa betyg fr.o.m. årskurs 3 i grundskolan.

*2014/15:1920 av Krister Hammarbergh (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta ett system med lärarhandledare.

*2014/15:1921 av Krister Hammarbergh (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en stärkt Skolinspektion.

*2014/15:1935 av Ingemar Nilsson och Eva Sonidsson (S):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av utökade resurser till skolan.

*2014/15:1975 av Jan Lindholm (MP):*

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hur ett program för att åtgärda våra barns undermåliga arbetsmiljöer kan utformas och finansieras.

*2014/15:2002 av Edward Riedl (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över skollagen för att komplettera den med krav på att skolmat ska upplevas som välsmakande av eleverna.

*2014/15:2006 av Andreas Carlson (KD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda om de nationella proven bör rättas av nationella examinatorer.

*2014/15:2011 av Christian Holm (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över om alla kommuner kan ge samtliga elever på gymnasieskolan möjlighet att driva egna företag.

*2014/15:2045 av Johan Büser och Shadiye Heydari (S):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att tillsätta en nationell skolkommission.

*2014/15:2145 av Monica Green (S):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om it i skolan och it-baserad högre utbildning.

*2014/15:2181 av Hannah Bergstedt m.fl. (S):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kompetensutveckling för lärare i frågor om homo- och bisexuella och transpersoner.

*2014/15:2245 av Tina Ghasemi (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa betyg från årskurs fyra.

*2014/15:2247 av Tina Ghasemi (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en elevhälsogaranti.

*2014/15:2271 av Amir Adan och Saila Quicklund (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga möjligheten att erbjuda barn och unga minst 100 timmars idrottande under skoltid.

*2014/15:2313 av Sofia Damm (KD):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skolan bör undervisa i säkerhet och etik på internet för att undvika smutskastning och förtal på nätet.

*2014/15:2316 av Jan Björklund m.fl. (FP):*

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skolornas likabehandlingsarbete.

*2014/15:2380 av Saila Quicklund (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förstärkt elevhälsa.

*2014/15:2381 av Saila Quicklund (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att entreprenörskap bör främjas redan från grundskolan och i större omfattning än i dag.

*2014/15:2412 av Finn Bengtsson och Jessika Roswall (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över utformningen av nationella prov i den svenska skolan.

*2014/15:2457 av Ulrika Carlsson i Skövde (C):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en plattform för pedagogisk utveckling inom området digitalt lärande bör etableras.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att värna det fria skolvalet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommunerna, i stället för staten, även fortsättningsvis ska ha ansvaret för skolan.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla det fria skolvalet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Skolverket ett tydligare uppdrag att arbeta för att skolutveckling ska bygga på forskning och beprövad erfarenhet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Skolverket och Skolinspektionen i uppdrag att stärka kvaliteten i tillsyn och utveckling.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att undvika detaljreglering av skolornas arbete i lagar och regler.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla och sprida nya undervisningsmetoder.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anpassa den nationella skolinspektionen utifrån en risk- och väsentlighetsanalys.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att idrottsundervisningen i grundskolan bör utökas.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samverka mellan skolhälsovården, barnavården, barn- och ungdomspsykiatri, ungdomsmottagningen och socialförvaltningen bör ökas.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att entreprenöriellt lärande ska vara ett naturligt perspektiv i hela utbildningssystemet.

*2014/15:2474 av Eva Lohman (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka lärarkunskaperna om företagande och entreprenörskap vid utformningen av all utbildning.

*2014/15:2487 av Mikael Jansson och David Lång (SD):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att möjliggöra för högstade- och gymnasieelever att inom läroplanen lära sig matematik och fysik av ingenjörer, utan

beaktande av lärarbehörighet, på kvällstid vid extralektioner på universiteten.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda ett statligt stimulansbidrag för ingenjörer som lär ut matematik och fysik till högstadie- och gymnasieelever på kvällstid vid universiteten.

*2014/15:2550 av Krister Hammarbergh (M):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en obligatorisk rektorsutbildning för förskolechefer.

*2014/15:2565 av Annie Lööf m.fl. (C):*

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att säkra kvaliteten på undervisningen i hela vårt land.

*2014/15:2606 av Paula Bieler och David Lång (SD):*

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge direktiv till landets skolor om att belysande och motverkande av svenskfientlighet ska ingå som en naturlig del i skolornas värdegrundsarbete.

*2014/15:2653 av Pia Nilsson m.fl. (S):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka studie- och yrkesvägledarnas insatser på högstadieskolorna.

*2014/15:2664 av Cecilia Widegren m.fl. (M):*

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en timmes rörelse om dagen i skolan eller på fritis.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra tätare hälsosamtal upp till 18 års ålder och genomföra åtgärder mot mobbning.

*2014/15:2668 av Julia Kronlid och Paula Bieler (SD):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ämnet samlevnad och relationer bör få större utrymme i skolans sex- och samlevnadsundervisning än vad det får i dag.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sex- och samlevnadsundervisningen bör

kompletteras med undervisning av personer med rätt utbildning och behörighet såsom barnmorskor, sjuksköterskor och kuratorer.

*2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att svensk grundskola, gymnasieskola och komvux ska få ett statligt huvudmannaskap samt att regeringen skyndsamt ska utreda hur övergången till ett statligt huvudmannaskap ska gå till.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förskoleklassen ska bli en obligatorisk del av grundskolan, som därmed blir tioårig.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att betyg ska sättas fr.o.m. årskurs 4 i grundskolan.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska utreda hur ett system med s.k. jourkolor ska kunna införas i samtliga svenska kommuner, dit den som inte fungerar i den normala skolsituationen ska kunna flyttas med omedelbar verkan.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa skriftliga ordningsomdömen från första klass.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att värna de mindre skolenheterna, inte minst de bygdeskolor som fortfarande finns kvar.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att grundskolorna huvudsakligen bör delas upp i enheter om F-6 och 7-9.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort möjligheten för rektorer att besluta om sammanfattande betyg för samhällsorienterande (SO) respektive naturorienterande (NO) ämnen i årskurs 6.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att utöka den schemalagda idrottsundervisningen till att innehålla något moment varje dag.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skolan ska förmedla en djupgående förståelse och acceptans för vårt svenska kulturarv.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skolan ska ge våra elever en naturlig relation till äldre generationer och motverka de ökande åldersklyftorna i samhället.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skolan ska lära ut den djupa innebörden av demokrati och respekt för andras åsikter samt stimulera till kritiskt och konstruktivt tänkande och reflektion kring etiska och moraliska frågor.

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stimulera elevernas miljömedvetande.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kött från djur som slaktats utan bedövning, s.k. halal- eller koscherslaktat kött, inte ska få förekomma i svenska skolor.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att etik och moral ska betonas mer än i dag, så att eleverna lär sig att samarbeta och visa hänsyn, kamratanda och ärlighet.

*2014/15:2758 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa i grundskolan med 100 timmar, vilket motsvarar en ökning av ämnet med 20 procent. Utökningen kompenseras med att tiden för det som kallas elevens val minskas i motsvarande utsträckning.

*2014/15:2760 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att behålla antalet nationella prov vid det nuvarande antalet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa digitaliserade nationella prov och centraliserad rättning i den utsträckning som är lämplig och möjlig för att frigöra mer tid för undervisning och för att öka likvärdigheten i rättningen.

*2014/15:2836 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en tioårig grundskola samt att regeringen ska återkomma med förslag på åtgärder senast augusti 2015.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa betyg från årskurs 4 samt att regeringen ska återkomma med förslag på åtgärder senast augusti 2015.

*2014/15:2837 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skolor ska kunna ge elever på gymnasiet och högstadiet ett skriftligt ordningsomdöme. Ordningsomdömet ska inte ingå i slutbetyget.

*2014/15:2838 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att behålla det fria skolvalet.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att inte införa möjligheten till ett kommunalt veto mot fristående skolverksamheter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen gör ett förtydligande i skolförordningen respektive gymnasieförordningen som ger huvudmannen möjlighet att skjuta upp starten ytterligare ett år från det Skolinspektionen givit verksamheten tillstånd att starta. Verksamheten kan således startas upp till två efter det att tillstånd har givits av Skolinspektionen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de som bedriver utbildningsverksamhet ska ta ett långsiktigt ägaransvar.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Skolinspektionen ska pröva den fristående huvudmannens lämplighet inför etablering eller vid ägarbyte.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att insynen i fristående och kommunala skolors ekonomi ska öka samt att öppenheten ska öka genom att införa meddelarskydd för anställda i fristående skolor. Offentlighetsprincipen ska också gälla. Det ska ske på ett sätt som inte i onödan ökar den administrativa bördan för skolorna och huvudmännen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ska finnas lättillgänglig och relevant information om alla skolor och om vilka fristående och kommunala utbildningar som erbjuds i kommunen, så att det blir lättare för föräldrar och elever att välja skola.

*2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD):*

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en tioårig grundskola samt att regeringen ska återkomma med förslag på åtgärder senast i augusti 2015.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa i grundskolan.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att behålla det fria skolvalet.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de som bedriver utbildningsverksamhet ska ta ett långsiktigt ägaransvar.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Skolinspektionen ska pröva den fristående huvudmannens lämplighet inför etablering eller vid ägarbyte.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att insynen i fristående och kommunala skolors ekonomi ska öka samt att öppenheten ska öka genom att införa



- meddelarskydd för anställda i fristående skolor. Offentlighetsprincipen ska också gälla. Det ska ske på ett sätt som inte i onödan ökar den administrativa bördan för skolorna och huvudmännen.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ska finnas lättillgänglig och relevant information om alla skolor och om vilka fristående och kommunala utbildningar som erbjuds i kommunen, så att det blir lättare för föräldrar och elever att välja skola.
  32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka elevhälsan.
  34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa fler vägar in i läraryrket för dem som redan har ämneskunskaper.
  37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa digitaliserade nationella prov och centraliserad rättning i den utsträckning som är lämplig och möjlig för att frigöra mer tid för undervisning och för att öka likvärdigheten i rättningen.
  38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort obligatoriska individuella utvecklingsplaner i årskurs 4 och 5 när betyg i dessa årskurser införs för att minska lärarnas administrativa börda.
  39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samtliga riksdagspartier bör delta i de samtal om en nationell samling för läraryrket som regeringen avser att inleda med olika berörda aktörer om vad som gemensamt, på såväl nationell som lokal nivå, kan göras för att stärka och öka attraktiviteten för läraryrket.

*2014/15:2858 av Carina Ohlsson (S):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett långsiktigt och genusmedvetet förändringsarbete kring maskulinitet och våld.

*2014/15:2860 av Carina Ohlsson (S):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör överväga hur man på bästa sätt ska öka kunskaperna i ekonomi och konsumentfrågor för alla elever i grundskolan och gymnasiet.

*2014/15:2874 av Fredrik Schulte (M):*

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att överväga en översyn av regelverket för grundskoleelevers möjligheter att gå i skolor som ligger i andra kommuner än de som eleverna är folkbokförda i.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att göra en översyn av reglerna om tillståndsgivning för friskolor så att ett helt nytt tillstånd inte behöver utfärdas varje gång en friskolekoncern önskar etablera en ny skola.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att överväga att tillåta kommunala och fristående skolor att lägga ut delar av sin undervisning på entreprenad till andra friskolor.

*2014/15:2925 av Paula Bieler m.fl. (SD):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om genuspedagogik.

*2014/15:2939 av Richard Jomshof m.fl. (SD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska verka för att de ändringsförslag som föreslås i motionen genomförs i Lgr 11.

*2014/15:2943 av Richard Jomshof m.fl. (SD):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det måste finnas ett påvisbart behov av den utbildning som en ny friskola avser att ge, exempelvis en viss pedagogisk profil eller språkprofil, för att få starta en friskola.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lika villkor för fristående och kommunala skolor.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett kommunalt veto mot friskoleetableringar.

*2014/15:2950 av Robert Stenkvist m.fl. (SD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbjuda finansiering av friskolor och fristående förskolor med bidrag och lån från aktörer utanför Norden.

*2014/15:2978 av Ulf Berg m.fl. (M):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur ett övergripande kunskapslyft för hållbar konsumtion kan utformas.

*2014/15:2997 av Richard Jomshof m.fl. (SD):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en hårdare granskning av de konfessionella friskolorna och om att de ska följa styrdokument och lagstiftning.